

B. HENRICI BODINI .2.

FRIDERICIANÆ PROF. PUBL.

TRACTATUS SINGULARIS

DE

ABUSU
POENITENTIÆ
ECCLESIASTICÆ

Von dem

Missbrauch der Kirchen-Busse.

SECUNDA EDITIO EMENDATIOR.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

LITTERIS IOAN. GRUNERTI, ACAD. TYPOGRAPHI

CID ID CC XXVI.

5.

EMERSON'S

LECTURES

IN THE

OF

THE

OF

OF

OF

OF

OF

OF

OF

OF

TRACTATUS SINGULARIS
DE
ABUSU POENITENTIAE
ECCLESIASTICAE
INGRESSUS.

Um primi omnium paren-
tes ad innocentem mundanæ
vitæ felicitatem a Deo O. M.
creati essent, quod imagine
horti in Eden præfigurabatur,
sub præmio æternæ felicitatis
& immensæ cum ipso creatore
gloriæ fruitione ipsis injunctum est: ne vetitæ arbo-
ris fructus commestione, proprii jucundi amore,
tanta status innocentiae excellentia & perfectione ex-
cidere debeant; quod typo hieroglyphico Moses do-
cet *cap. Gen. II.* Postquam vero hi ipsi mortalium
primores, ad prævaricationem & infelicem trans-
gressionem hujus divini moniti, per damniferam
carnalis boni malive cognoscendi cupiditatem seducti
sunt, & vidit mulier, quod bonum & pulchrum esset
lignum & comedit de fructu ejus & dedit viro suo,

Poenitentia
ex amissa feli-
citate ejus-
que recupe-
randi deside-
rio oritur.

aperti sunt oculi amborum & cognoverunt se esse nudos *Gen. III, 6. 7.* Qua consecuta boni & mali ac nuditatis scientia, illos deinde pœnitentia imbutos fuisse constat *ex cap. Gen. III, 10.* Ex hac prima primi divini moniti transgressione prima & omnis orta est pœnitentia, & illa ipsa est, sine qua non, nullius unquam nos pœnitere potuisset; Erat enim tanta integritatis status consummata perfectio, ut homo valeret non peccare, cum jam post lapsum, etiam si per baptismum regeneratus sit, peccatis se non contaminare non possit. *Vid. Diss. D. Gerhardi IX. Diss. Theol.* Propter perditam enim imaginem Dei intellectus jam difficillime verum cognoscit, voluntas raro bonum adpetit, & memoria vix ad unum redigitur. Ex intellectu hallucinationes & errores sæpissime damnosi proveniunt; ex voluntate delicta innumerabilia oriuntur, ac fugam boni & adparenter talis concupiscentiam eadem producit; quibus tandem homo, memoria teste convictus, ad bellum intestinum, indignationem, dolorem, displicentiam & denique pœnitentiam perducitur: Ut sicuti ex pravis moribus ortæ sunt bonæ leges, ita ex memoria rei minus bene gestæ originem ducit salutaris pœnitentia; quam demum Christi Salvatoris sufficienti merito innixam, pro eluendis coram oculis Dei peccatis nostris validam esse, S. Codicis locis passim edocemur. Per veram enim tantum pœnitentiam regressus & reditus fit ad Deum, illaque ad divinam flectendam misericordiam sola operatur; quapropter *Tertullian. Lib. de pœnit. & Hieronymus in Isag. c. 3. & Ep. ad Demetriad.* eam secundam post naufragium tabulam vocant: quod Tertulliani dictum repetitum est in de-

nen Reichs-Abschieden de Ao. 1548. p. 429. t. 17. verbis:

Das uns die Buße sey wie das andere Brett im Schiffbruch.

Hæc autem pœnitentia necessaria interna est & sola secreta coram Deo peccatorum confessione & deprecatione absolvitur, quo sensu de illa loquuntur loci S. Scripturæ *Matth. III. v. 2. & 4. v. 17.*

Est hæc potissimum interna.

Luc. III, 3. Act. II. v. 3. 38. ejusdemque inculcatio & ad eandem adhortatio proprie ad Ecclesiæ Ministros pertinet.

Cujus iuculatio ad Ministros Ecclesiæ pertinet.

Præter hanc vero pœnitentiam internam, cum Ecclesiæ moribus in multis delictis etiam externa exigatur, ac illius indictio ad ipsam ecclesiam externam ejusque visibile caput pertinere dicatur, &

Jurisprudentiæ cultor, teste imperatore, non tantum humanarum sed & divinarum rerum notitiam habere debeat; hinc pœnitentiæ externæ seu ecclesiasticæ accuratam considerationem quam maxime

Aqua differt externa, ad forum juridicum spectans.

ad forum juridicum referri debere nullum est dubium.

Talis vero Consideratio uti necessaria est, & ob argumenti præstantiam utilissima, ita etiam ob veteris & novæ Ecclesiæ institutorum notitiam, quam

requirere videtur, difficillima.

Quicquid tamen horum sit; mihi de materia tractatus juridici cogitanti, quam maxime se commendavit hæc *de pœnitentia Ecclesiastica* tractatio.

Scopus tractatus.

Et quamvis fatendum mihi sit, non paucos ante me de hoc argumento utilia multa congeisse, inter quos præcipuam forte operam præstavit Vir Prænob. Dn. Knorrius in *prolixa Diss. de hac materia*

habita Jenæ Ao. 1685. sub Præsidio consummatiss. Jct Dn. P. Mulleri, nullatenus tamen existimandum est

crambem nos hic recoquere vel Iliada post Homerum exhibere, non enim circa generalia hujus m-

teri

A 3

teriae capita erimus occupati, quae notissima sunt; sed animus est, juxta tenorem exhibiti rubri, DE ABUSU POENITENTIAE ECCLESIASTICAE potissimum agere; Ubi conabimur demonstrare: quod poenitentia ecclesiastica hodierna diversa admodum sit ab antiqua ac erroribus scateat quam plurimis; quod studium veritatis deperiunt, pro libertate academica, nullis argumentorum aliorum vel auctoritatum praedjudiciis detenti, in praesentiarum occipiemus & Lectori bono offeremus.

Quandoquidem vero *juxta Nov. 6. pr.* tum demum universa bene geruntur & competenter, si principium fiat decens & amabile Deo: ideo calidas ad summum & sanctissimum Numen preces nuncupamus, ut in hoc arduo negotio, intellectum nostrum ad verum, voluntatem ad bonum & utile, & memoriam ad unum, quod est ipsius honos & gloria, redigere, ac mentem & calamus ita gubernare velit, ne nos instituti hujus & poenitentiae nostrae unquam poeniteat: Sit ergo laboris hujus nostri auctor ipse Deus, secundum monitum Accuratiss. Scaligeri *Exerc. 359. Sect. 1.* aureo charactere dignum.

SINE OMNIS BONI ORDINIS AUCTORE, HAEC NOSTRA
IN STUDIIS PEREGRINATIO; MISERABILIS
QUEDAM ERRATIO EST.

I. N. D. N. S.
DE
ABUSU POENITENTIAE ECCLE-
SIASTICAE

Thesis. I.

REceptus & non improbandus illorum mos est, qui materiam artis, maxime illustrioris, proposituri, verborum priorem curam habent, & sollicitè ipsa eorundem natalia inquirunt, ac significationes proprias mediantur; In hisce enim quicumque vel leviter aberraverit, in ipsis quoque rebus & negotiis designatis errorem haud ægre conceperit, *teste Calvino in Dedic. Lex. Iur. præm.* quod ipse etiam imperator perpendens, ut convenientem formularum quarumvis, in materiis juris Rom. occurrentium, interpretationem ac enodationem solidam exhiberet; totum titulum de Verborum Significationibus Digestis suis subjecit; quem & nos imitantes, Tractatui huic vocum in rubro exhibitarum etymologiam jure meritoque præmittimus. Varias autem a variis Scriptoribus vox poenitentiae fontes sortita est & derivationes, quarum non nullas primum hic adducemus, deinde & nostram, quam convenientiorem judicamus, exhibebimus. Antiquiores vocabulum poenitentiae derivarunt a *pene* & *penu-ria*, ut poenitere idem sit, quod *indigere solamine* *A. Gell. Lib. 17. Noct. Attic. cap. 1.* quo sensu Apulejum in *Apolog.* juvenem neque corpore, neque animo, neque forma poenitendum dixisse notat *Scip. Gentil. ad d. Apol. n. 92.* Alii poenitentiae etymon petiitum esse volunt a *pæna*, quasi sit *pæna tenentia*, quæ designat animi dolorem, vel passionem quandam cum dolore & tædio conjunctam, cum poenitentes semper in se puniant ulciscendo, quod peccando commiserunt; quam derivationem *primus* suppeditavit *Sententiarum Magister L. 4. dist. 14. lit. a.* quem hinc inde secutus est *Bellarminus L. 1. de pœnit. c. 7.* Hoc sensu poenitentiam quoque a Canonistis sumtam esse, non solum ideo præsumendum,

Etymologia
vocis poeni-
tentiae.

dum, quod in Decreto *tit. de pœnitentia* de multorum delictorum coercionibus & pœnis agatur, sed insuper constat ex c. 1. 4. 6. de pœnit. dist. 3. c. ecce nunc dist. 1. tit. de pœnit. c. quem pœnitet. ead. dist. & tit. c. Judas seqq. dist. 3. t. de pœnit. & tot. tit. X. de pœnit. & remiss. Confer. M. Navarr. Azpilcuet. in manual. confess. præl. 10. apud Henr. Canis. ad Decretal. h. l. Addatur etiam elegantissimus locus apud Chrysostomum in Psal. 4. & in Catena in cap. 1. Iob. p. 9. Alii denique cum Erasmo Roterodamo ad 2. Cor. cap. 7. ad sensum potius, quam criticam vocis resolutionem respicientes, pœnitentiam dicunt animi, vel voluntatis aut propositi cujusvis mutationem, quasi pœnitentiæ vocabulum compositum fuerit a *pone* & *tenere* h. e. seposito priori tenere posterius, & consilio uno repudiato aliud eligere; cui notioni & nos calculum addimus, illam primam ac potissimam inter ceteras omnes æstimantes, illique respondet interpretatio vocis pœnitere ab A. Gel. l. all. supeditata: Pœnitere, ait, dicimur, cum quæ ipsi fecimus, aut quæ de nostra voluntate nostroque consilio facta sunt, all nobis post displicere incipiunt, sententiamque in iis nostram demutamus & c. quibus addi post elegans dictum apud Ciceronem in Orat. XII. ad Philipp. quod si, inquit, est erratum, redeamus in viam; optimus enim portus est pœnitiæ mutatio consilii. Insuper hoc etymon conveniens est appellationibus græcis μετάνοιας μετ' αμέλους; Nam vi præpositionis μετα post, μετανοειν est post cogitare, seu secundo cogitare. Sic in quæstionibus, quas Athanasio adscribere solent, qu. 153. de Parabol. Tom. 2. p. m. 43. hæc verba, quæ ibidem græca sunt, habentur: Resipiscentia non est genuflexio, sed abstinentia a malo. Et paulo post; Hinc dicta est μετάνοια, quia mentem a malo ad bonum transfert. Et elegans est locus Chrysostomi Homil. 23. in Job. t. 2. p. 694 qui in latium versus ita habet: Resipiscentia seu pœnitentia est, eadem non amplius patrare, qui enim eadem adgreditur, similis est cani ad vomitum suum redeunti. Hunc sensum pœnitentiæ etiam invenies in l. 24. §. 4. loc. cond. l. 41. de minor. l. 25. §. penult. de acquir. hered.

hered. l. 2. 3. 4. C. de revoc. donat. Cum itaque poenitentiae vocabulum, tam quoad graecam, quam latinam resolutionem & derivationem nil aliud, quam *animi mutationem* indiget, inter viros doctissimos quaestio ventilata est: an semper in bono, an vero etiam in malo sensu illud recte usurpetur? quam quaestionem, quasi a Sphaera hic nostra aberrantem, in excussum relinquimus: quamvis inficias iri haud possit, apud partes ecclesiae non semper illud de vera resipiscentia dictum reperiri; cuius exemplum est apud Chrysostomum *Homil. 88. p. 513.* Conf. *Svicer. Libr. Sing. Sacrar. Observ. cap. 1. de poenit. p. 6. seqq.* Sic etiam in Jure Canonico Judas & Esau poenituisse dicuntur *c. Judas & seqq. dist. 3. t. de poenit.* quamvis horum poenitentia tantum in metu imminentis mali substiterit, vera in Deum fiducia & Spiritus S. necessario dono destituta, atque hinc ad flectendam Div. Numinis misericordiam invalida prorsus & inefficax fuerit. Cujusmodi vero acceptio nihilominus extraordinaria manet.

Thes. II.

Alterum vocabulum, quod in rubro se exhibet, est vocabulum *ecclesiastici*; cuius etymon inquirentes, videmus illud a primitiva voce *Ecclesia*, descendere. Quid vero per ecclesiam intelligatur & in quonam, juxta repurgatae religionis nostrae principia, hujus vocis conceptus verus & genuinus consistat? in tam diversas partes abeunt Dd. Theologi & Jcti tam veteres, quam recentiores quidam in Commentariis juris Ecclesiastici, ut mirum non habeam, tantos hinc lapsus ac naevos in explicatione ac indagatione ipsius juris Ecclesiastici provenisse. Non est hic loci diffuse circa notionem vocabuli Ecclesiae tractare, remittentes illum, qui de hoc argumento plura, quam adducenda erunt, legere desiderat, ad Brunnemanni ejusque Commentatoris Ill. Strykii, Carpzovii, Schilteri, Fritschii, & nostri Dn. Boehmeri praestitos in interpretatione juris Ecclesiastici utilissimos labores. Nos per *Ecclesiam*, in sensu proprio, nihil aliud intelligimus, quam *cætum vel congrega-*

Definitio
ecclesiae

gregationem, non qualemunque, sed conciliatam in unam societatem communionemque fidei & Sacramentorum. Favet huic Ecclesiæ vocabuli notioni ac definitioni vox græca ἐκκλησίας, per quam græci intelligebant piorum ac religionem suam colentium exercentiumve conventum; etsi in sensu latiori, quamvis etiam populi congregationem, negotiorum Reip. tractandorum audiendorumque causa institutam, denotaverit. Calv. in Lex. jur. in h. voc. quæ tamen in rebus arduis non nisi in templis Diis dicatis insti-

Occasio qua etiam ædificiis ecclesiæ nomen tribuit.

tuebantur, uti apud Romanos in templo Jovis calata comitia. Cum vero etiam ad divini Numinis cultum congregatæ societates certa sibi in hunc usum loca eligerent, & ne tempestates subire habeant, ædificiis ad illum finem uterentur, secus ac primitus moris fuit in speluncis & terræ laticulis, in nemoribus, in montibus & sub dio sacra colere Gen. c. 21, 33. quod de antiquis etiam Germanis testatur Tacitus de mor. Germ. hinc factum, ut etiam ejusmodi locis seu ædificiis ecclesiæ, & apud græcos ἐκκλησίας nomen tributum reperiat Petr. Greg. Tholosan in syntagm. jur. univ. L. II. c. 1. quod etiam factum est in Decretis canonicis cap. de fabrica ecclesiæ & can. in eccles. de Consecrat. Dist. 1. & passim & in Titulo C. de iis qui ad Eccles. conf. Hujusmodi vero Ecclesiæ vocis significatus, nullatenus proprius sed abusivus est, & illa externa ædium divino cultui dicatarum forma & structura merito nobis Templi tantum nomine venit, nullam ei, qua tali, ecclesiæ sanctitatem contra Osiandrum ad Grotium p. 1418. cum Puffendorffio L. 1. 16. tribuentibus, nisi sanctitatem hic accipere velis pro eo, de cujus inviolabilitate lex sancita est, quo sensu etiam ejusmodi publica ædificia quandoque jura asylorum habere ac ædes misericordiæ dici possunt, quarum mentionem facit Ulp. in l. 17. §. 12. ff. de edil. Ed. & de quibus videri possunt: Seldenus de asylis Hebræorum Lib. 4. cap. 2. Tacitus de asylis Romanorum Annal. III. 60. & IV. 14. Georg. Rittershusius de asylis. Quod attinet ad genuinum vocabuli Ecclesiæ conceptum, quem diximus, ille tantum stricte intelli-

Quæ alias templa vocantur.

Ecclesia est vel visibilis

telligendus est, de *Ecclesia particulari & visibili*, ita ut vel & particularis.
trium congregatio ad communionem fidei & Sacramen-
torum hujus nomen mereatur; secundum effatum ipsius
Christi *Matth. 18, 20.* nec tamen ut ad hunc vel illum locum
alligata sit requiratur; in quo saltem fundata est distinctio
inter *Ecclesiam publicam seu ordinariam*, quæ auctoritate Quæ iterum
publica, & *extraordinariam seu privatam*, quæ quorundam vel publica
saltem privato consensu instituitur. Alius & longe excel- vel privata.
lentior vocabuli ecclesiæ sensus passim in S. Scriptura oc-
currit, ut *Matth. 10. v. 18.* Ich sage dir, du bist Petrus, und
auf diesen Felsen will ich bauen meine Gemeinde, und die Pfor-
ten der Höllen sollen sie nicht überwältigen. 2. *Cor. 6. v. 16.* ubi
Paulus Apost. ita: Ihr seyd der Tempel des lebendigen Göt-
tes; wie denn Gott spricht: Ich will in ihnen wohnen und in
ihnen wandeln, und will ihr Gott seyn und sie sollen mein Volk
seyn. 1. *Timoth. 3, 15.* Das Haus Gottes, ist die Gemeinde
des lebendigen Gottes, ein Pfeiler und Grundveste der Wahr-
heit. & 2. *Timoth. 2. 19.* Der veste Grund Gottes bestehet,
und hat den Siegel: Der Herr kennet die seinen. item 1. *Cor. 3,*
16. 17. Wisset ihr nicht, daß ihr Gottes Kinder seyd, und der
Geist Gottes in euch wohnet. So jemand den Tempel Got-
tes verderbet, den wird Gott verderben, denn der Tempel Got-
tes ist heilig, der seyd ihr: Quibus S. Scripturæ locutionibus vel invisibi-
Ecclesia universalis denotatur, quæ omnem Deum sincere lis & univer-
colentium multitudinem complectitur, per totum fere ter-
rarum orbem dilata. In qua fidelium multitudine, ceu
membris veris veri unius pastoris & Ecclesiæ, ex communi
participatione divinæ gratiæ, etiam quædam communio
est, non sacramentorum, sed mystica, invisibilis & Spiritu-
alis; quapropter & ipsa hæc universalis Ecclesia hisce no-
minibus determinatur, quo sensu huc pertinent dicta 2.
Thess. 2, 4. & *Ephe. 5.* in quibus templum & sponsa Dei ea-
dem vocatur; quam descriptionem ecclesiæ universalis per
ipsum quoque fidei nostræ articulum tertium profiteamur.
Hæc mystica seu Spiritualis Ecclesia nunquam deficere
potest & semper vera est, licet hic, vel illic quandoque

Non datur
Ecclesia uni-
versalis visi-
bilis.

Quod pro-
prie ecclesia-
sticum dici-
tur?

Resolutio
vocabuli
abusus.

deficiant, ac hypocriticæ sint particulares, ad divini no-
minis cultum, congregatæ societates seu Ecclesiæ *arg.*
ipsius verbi divini ad Eliam Prophetam 1. *Reg. 19. 18.* Con-
fer. Marc. Ant. *de Dominis de Rep. Eccles. L. 9. c. 6. §. 10. seqq.*
& de illa, non *de ecclesia visibili universali* quam statuunt
Pontificii, nos autem non agnoscimus, valet tritum illud;
Sicut unica saltem est catholica fides, sic etiam una dunta-
xat ecclesia catholica esse potest; siquidem unitatem hanc
ecclesiæ Spiritualis & mystice non dissolvunt rituum, vel
ceremoniarum visibilium Ecclesiarum dissonantiæ; quo
sensu recte Nostrates Theologi cum formula Concordiæ
art. 10. loquuntur: *dissonantia jejunii non dissolvit consonan-*
tiam fidei. Quod vero dissonantes etiam in ipsis articulis
fidei confessiones, quæ abusive religionum nomine ve-
niunt, attinet, quarum causa diversis nominibus audit Ec-
clesia Christiana, Pontificiorum videlicet, Lutheranorum
ac Reformatorum; de iis non prodest aliquid hic determi-
nare, sed sufficit illas omnes per *transactionem Passavien-*
sem de Ao. 1552. & insecutam *Anno 1555. Pacem Religiosam*
adprobatas, ac singulis particularis Ecclesiæ nomen con-
cessum esse. Sed præter votum, quamvis non præter spem,
in etymologia vocis Ecclesiæ prolixi fuimus, ut ergo quæ
restant, brevissimis includamus; illud quod in ejusmodi
coetu fidelium congregato, ceu in Ecclesia fit, agitur, præ-
cipitur, vel castigatur seu punitur, jure an injuria? infra
disquiremus, per ritus certos & solennes, hoc ipsum vo-
catur *Ecclesiasticum*; quo nomine dicitur ministerium Ec-
clesiasticum, hymnus ecclesiasticus, cultus ecclesiasticus,
disciplina ecclesiastica &c. cujus ultimi generis speciem
constituit *Pœnitentia Ecclesiastica*, de qua in hoc tra-
ctatu.

Thes. III.

Tertium & ultimum rubri Tractatus nostri vo-
cabulum, de cujus significato nos denique sollicitos esse
oportet, est vocabulum *abusus*, quod contrarium seu op-
positum est vocis *usus*, & recte a verbo *uti*, & præpositio-
ne

ne *ab*, quæ negationem, quamvis hic non mere contradictoriam involvit, derivatur. Possent paucissima equidem hæc ad verum hujus haud difficilis, ac notissimi significatus vocabuli intellectum sufficere, nisi ad scopum totius tractatus præsentis magis perspicuum exhibendum faciat magnopere, ut sensum nostrum uberius de eo exponamus. Et primo quidem cum nihil a Deo, nisi quod Deus omnia optima fecit. sua natura optimum sit, creatum esse doceant conclusiones cujusvis creationis operis *Gen. cap. 1.* sequatur oportet; omnium rerum, etiam earum, quæ vel vilissimæ, vel prorsus inutiles nostris oculis adparent, suum eundemque maximum usum esse, juxta naturam earum; quapropter si homo cum natura naturata in eadem perfectione perstisset, ac status integritatis excellentiam retinisset, eo magis hoc fuisset adsecuturus, nihil ab iis, quod creatum est a Deo O. M. inutile, vel vile dici posse, idemque fane, cum omni totius hujus machinæ harmonia, ad nullius rei malum inclinasset usum: Exinde quicquid abusus in mundo est, hoc omne hominis depravato per lapsum protoplastorum intellectui & voluntati originem acceptum refert, rebus, quæ contra naturam earundem utuntur, seu Abusus rerum ab hominibus dependet. abutuntur, instrumentum ejusdem duntaxat existentibus, ita ut per hunc solummodo factum, quod jam totus fere mundus abusus sit: Quo magis autem hæc vera sunt, eo majori igitur desiderio & industria id agere debemus, in hac nostri deploranda status depravatione, ut simplicem omnium a Deo factorum bonitatem magis magisque experiamur; ex eoque usum & abusum rerum, annuente nobis divina gratia caligineque subducta, iterum ab invicem fecernere queamus, cujus lydii instar, ut ajunt, lapidis gloria sola ac amor Dei esse debet, ut quicquid huic contrarietur, hoc omne demum inutile sit. Hinc vero, cum optima omnia esse nobis constet, si recte iis & ut decet utamur, facile cuivis jam patet, abusum plane non præsupponere, rem ipsam, in qua committitur; vitio laborare, vel Abusus præsupponit usum, non excludit illum. improbandam esse, sed potius id saltem notare, quod circa illam

Occasio &
scopus totius
tractatus.

Etymologia
vocabulo-
rum usus &
abusus.

illam rem non recte, sed perperam & contra naturam ejus
versetur, quod innumeris modis fieri posse nemo dubitat,
nominatim: vel tempore, vel loco, vel modo ipso: Ad
abulum ratione temporis spectat dictum *Salomonis Eccles.*
cap. 3. hujus exempli loco sunt operæ in diebus Sabbathi
prohibitæ; ratione loci: si in templo & inter cultum divi-
num forensia & eo non pertinentia negotia alia tractemus;
ratione modi autem indies abusus habes conspicuos, &
exempla, ubi quamvis res & intentio optima sit, in modo
nihilominus erratur, innumera sunt; quod etiam in theo-
logicis rebus ac sua natura sanctis uti sunt preces & sacra-
menta ipsa non aliter se habet. Ac hi ipsi, circa modum
committere solitos, abusus fuere, qui primam ac hanc, de
abusu poenitentiae Ecclesiasticae tractationem ansam dede-
runt; ita, ut quidem poenitentiam hanc in se spectatam,
tanquam bonam omnino & salutarem ac Reip. Christianae
satis convenientem ac proficuum, omni laude extollamus,
ejus vero modum & rationem, quæ plerumque est, non
tolerandam esse, ac a prima ejus sancta institutione & fine
hactenus fere in totum abhorrere demonstrare nobis pro-
posuerimus. Quod vero ad vocabulum ipsum *abusus* spe-
cialius attinet, illud, uti vox usus, variis significationibus
ac æqui vocationibus est obnoxium, & ejusdem rei plures
possunt esse usus & abusus; ac sicut differunt actiones mo-
rales ab actionibus mere physicis, & illarum iterum virtuo-
sæ a vitiosis, sic quoque vocabuli usus & abusus notio di-
versimoda enascitur, sed res hæc per se expedita est, nec
indiget ulteriori indagationi. Porro notandum, alias &
diversas vocabulum usus & abusus acceptiones sortitum
esse apud JCtos & Scholasticos, seu Grammaticos, quam-
vis, ratione posterioris, illæ fere coincidunt. Usus JCtis vo-
catur species servitutis personalis, ac oppositum est usus-
fructus, indeque dicitur minus in usu quam in usufructu
esse *l. 2. l. 10. & 14. de usu & hab.* Abusus vero proprie ipsis
est rei, in alium quam in quem illa comparata vel data est
usum; sic usufructu abuti dicitur, qui causam rei immutat.

l. 19.

l. 19. & 39. §. 1. ff. de usufr. Vid. Briffon. in Lex. jur. sub voc. abuti; alias sæpius JCtis vocabuli abusus cum Scholasticis communis notio est, quando scilicet ipsis abusus significat consumptionem rei per usum *l. 2. §. 2. ff. de jurej. l. 1. & 5. ff. de usufr. ear. rer. quæ usu cons.* Usus autem Scholastici proprie dicunt rei non consumptibilis; Ubi sic Boetius: *utimur iis rebus, quæ nobis utentibus permanent, abutimur iis quæ nobis utentibus pereunt*; Verum hæc omnia ad scopum tractatus non profunt aut pertinent, ubi vocabulum abusus sumimus in sensu morali, quod germanice exprimitur per vocem; *Mißbrauch* oder *wiedriger Gebrauch*, quodque græcis est *κατάχρησις*.

Thes. IV.

Suppeditata generali rubri vocabuli etymologia, & *Æquivocatio vocis pœnitentiæ.* pœnitentiæ notione, & multifaria grammatica acceptione excussa, nunc ad illud progredimur, quod ad idem argumentum spectat: vocabulum videlicet pœnitentiæ aliter a Theologis, aliter a JCtis, & aliter denique ab Ethicis seu Moralistis usurpari. Sunt vero horum acceptiones singulares & definitæ, quarum quisque sibi quendam propriam vendicat. Theologi pœnitentiam describunt; quod sit contritio cordis, ex agnitione peccatorum suborta, cum proposita ad Deum & omne bonum conversione conjuncta; per quam subinde ut *Lutherus* docet *Catechism. Maj. de baptism. §. antep.* regressus & reditus fit ad baptismum, ceu primum hominis cum Deo initum foedus; cujus notas characteristicas, quas constituunt, vide apud *Cassandr. in Consult. art. 12. de pœnit. & satisf. & plenius apud D. Horneum Comp. theol. de pœnit. lapsor. §. 54. seqq.* (ubi in specie attendenda est nota altera) & apud *Dd. Theol. passim.* ad quam pœnitentiam maxime propriam & salutarem referunt dicta: *Deutr. c. 30. v. 2. 3. 2. Chron. c. 6. v. 19. c. 30. v. 9. 19. Ps. 106. v. 44. seqq. Jerem. 3. v. 12. 13. c. 4. v. 3. c. 17. v. 10. seqq. Sir. 18. v. 1. Matth. 3. v. 8. Marc. 1. v. 15. Luc. 3. v. 3. 8. c. 5. v. 32. c. 24. v. 47. Act. 2. v. 38. 2. Petr. 3. v. 9. Apoc. 2. v. 5.* De hac vera interna pœnitentia, qua tali, in *Tract. præf.* non agemus,

Quid Theologi intelligunt per pœnitentiam?

agemus, sed saltem, quatenus illa per externum actum in Ecclesia demonstrari debeat, & quomodo hic peccetur, ostendere animus est.

Quid Ictis
est pœniten-
tia?

Alio modo pœnitentiam considerant Jcti; per eandemque designant efficacem actus, aut negotii, seu facti vel voluntatis cujusvis, circa jus versantis retractationem, *vel* ex nuda voluntatis immutatione ac gesti displicentia tantum, *vel* ex sola juris permissione, *vel* ex mutatione variarum causarum oriundam: *Illam* pœnitentiam, qua actus de jure subsistens, ex solo agentis dissenso & nuda displicentia, absque ullius causæ necessaria allegatione, revocatur, observare licet in donationibus mortis causa §. 1. *I. de donat. l. 30. ff. de mort. caus. donat.* in fideicommissis *l. 18. ff. de Legat. 3. l. 27. C. de fideicommiss.* in legatis, quæ nuda per pœnitentiam voluntate adimuntur *l. 3. §. fin. l. 4. de adim. vel transf. leg. l. 17. C. de Legat.* & in omnibus iis, quæ ad materiam ultimarum voluntatum pertinent, secundum tritum illud: *voluntas hominis est ambulatoria usque ad mortem.* Confer. Simon de Prætis *de interpr. ult. vol.* In mandatis, quamdiu res adhuc est integra; & in societatibus, si quis justo tempore pœnitentiam declaret. *Alteram* pœnitentiam quam permittente jure fieri dicimus, conspicuam habes in materia restitutionis in integrum ex capite minorennitatis *l. 9. §. 4. ff. de jurej. l. 3. & 5. C. de in integr. rest. l. ult. C. si adv. donat.* in pactis nudis & contractibus innominatis, quamdiu ab altera parte implementum non est secutum *per vulgata*; quando autem diximus, hanc pœnitentiam ex permissione juris descendere, id idem dictum esse volumus, quam quod jus vim coactricem hic non tribuat, sed recedendi a negotio externam impunitatem ut loquitur Grotius *de j. B. & P. L. 2. c. 12. n. 3.* Confer. hic Cypr. Regner. *de injust. quar. ll. rom. cap. 2. pag. 20.* & in contrariam opinionem Jac. Mæstert. *de justitia LL. rom. L. 1. Dubit. 37. 39.* & Lud. Molin. *Tr. 2. Diss. 258. n. 9.* ambo refutati ab Excell. D. Hahnio *Obs. ad Wesenb. tit. de præsc. verb. n. 1.* in omni etiam promissione ante acceptationem
locum

locum habet hæc pœnitentia, quia acceptatione hætenus deficiente, jus nondum est in alterum translatum *arg. l. 55. ff. de O. & A. Add. Grotius de J. B. & P. L. 2. c. 11. n. 16. Jac. Gutierrez Canon. quæst. c. 5. in multis denique juris negotiis locum sibi vindicat hæc pœnitentia, quæ sigillatim recensere, ad Tract. præf. non pertinet. Ultima pœnitentia, quæ ex causarum immutatione oritur, conspicua est in restitutionibus in integrum ex generali clausula, inque contractibus & aliis innumerabilibus negotiis admittitur; Hæc vero tam diffusum per omnes textus juris argumentum continet, ut peculiarem disquisitionem omnino mereatur, quam nos, varias saltem vocabuli pœnitentiæ acceptiones & differentias exhibentes, merito a scopo alienam judicamus.*

Ultima vocabuli pœnitentiæ acceptio Moralistarum Quid Mora-
 seu Ethicorum est, qui per pœnitentiam intelligunt virtu- listis?
 tem moralem, quæ ex factis fini ethices summa bono contrariis, quæ non perpetrasse nostra interesse agnoscimus, suboritur; qua ea agere intendimus, quæ ad consequendam summam in hoc mundo felicitatem idonea sunt. Hæc pœnitentia originem suam refert intellectui & voluntati, cui si quid non salutare videtur, bonum adparet hoc amoliri adeoque illud averfatur; sicque transit a præsentia mali ad consecutionem boni absentis, seu, ut philosophi loqui amant, a termino a quo ad terminum ad quem Vid. Excell. Dn. Buddæus in *Elem. philos. pract. th. 82. & 133. & Rever. Rechenberg. Lineam. phil. civ. P. 1. c. 4. qui pœnitentiam inter affectus refert.* Ex his vero unusquisque intelligit, hanc ethicam seu moralem resipiscentiam, tanquam ad animam qua talem & æternitati recte conservandam prorsus non pertinentem, a scopo hic nostro æque alienam esse.

Thes. V.

Cum omnes quæ hætenus adductæ ac excussæ sunt pœnitentiæ vocabuli & nominales seu verbales, & reales acceptiones ac definitiones, ad scopum nostrum, & finem primarium Tractatus non pertineat, sed saltem ad illustra-

Fundamen-
tum & origo
pœnitentiæ
internæ est
fiducia in
misericordi-
am Dei.

tionem aliquam generalem in hac materia faciant, restat
hactenus, ut de ipsa nunc pœnitentia agamus, quæ est *pœ-
nitentia Ecclesiastica seu canonica*: Fundamentum autem ac
originem rei negligentes, ac de antiquitate ejusdem, ini-
tiisque & progressu non solliciti, ad præstandam circa ean-
dem juris investigationem nimis impræparati, ac illotis,
ut ajunt, manibus veniunt. Cum itaque nullus homo post
infelicem protoplastorum lapsum ac inde derivatam in
nos originariam labem, a peccandi pruritu alienus esse, nec
quisquam, nisi novus Adamus Θεάνθρωπος, dari poterat,
qui non peccet, vel ignoranter in dogmate & sententia a-
liqua amplectenda, aut qualitate eligenda, quæ non eli-
genda est, vel ob iræ, ambitionis, ac voluptatis aliorum-
que affectuum vehementiam & prædominationes; juxta
illud Pauli *ad Rom. 7, 18*. Vid. Rabbi Mos. Majemonid. *Do-
ctor Perplexorum* P. 3. c. 36. *in fin.* manifestum est, nisi homo,
uti vere est, credidisset, nullum ipsi præter veram pœni-
tentiam Christi Salvatoris merito innixam *Luc. 4, 18. 1. Ti-
moth. 1, 15*. remedium superesse, peccata coram facie Dei ab-
luendi, ac ad meliorem frugem majoremque per assistenti-
am divini spiritus perfectionem redeundi, nullam quoque
spem superfuisse, ut miser homo vel unquam correxerit
labem suam, aut a peccatis lubens abstinuerit: Quam ob
causam verum veræ & sinceræ pœnitentiæ internæ funda-
mentum & origo est, filialis illa erga bonum Deum no-
strum ejusque veracissimum verbum fiducia, per donum
Spiritus S. qualificata; Deum non velle ullum peccato-
rem pœnitentem perire, sed ut omnes revertantur ac vi-
vant. *Ezech. 18. v. 23. cap. 33. v. 11. 2. Petr. c. 3. v. 9. & passim.*
Add. Carpzov. *Jurispr. Consist. L. 2. tit. 17. def. 261*. Quæ
pœnitentia perpetua esse debet, h. e. per totam hominis
vitam peragenda.

Fundamen-
tum pœni-
tentiae eccle-
siasticæ non

Quod vero sigillatim ad pœnitentiam externam, vel
sic dictam ecclesiasticam & canonicam spectat, primævum
illius fundamentum, non ex concessa a Christo Apostolis
potestate clavium, quæ hodie nulla est, de qua *infr.* sed
potius

potius ex argumento illius dicti Salvatoris *Matth. 15, 16. sqq.* est potestas
 repetendum esse existimarem, si quidem ubi primis Chri- clavium.
 stianorum temporibus, in plantanda primum ecclesia, Sed argu-
 quam maxime necessarium erat, ut qui vitæ impurioris mentum all.
 studebant, vel ethnicorum idolis propter gravissimas per- dicti.
 secutiones litaverant, ad vere fidelium societatem com-
 munionemque externam non admitterentur, donec de
 acta pœnitentia ex fructibus ipsorum constet, ad quod ob-
 tinendum omnino publica pœnitentia opus fuisse satis, o-
 pinor, liquet: Cum enim Deus O. M. mediatam sui Evan-
 gelii ac veritatis propagationem volebat: magnum in eo
 hujus voluntatis momentum vertebatur, ne lapis in sum-
 mo angulo positus, lapis offensionis evadat *1. Petr. 2.* & Chri-
 stianorum ac veritatis Dei diris persecutoribus omnis ex-
 cusatio impietatis abscinderetur, illive, ex fructu fide-
 lium, ad eandem veritatis cognitionem ac laudem Domini
 perveniant & invitentur *Matth. 5, 16.* Et sane hoc verum
 publicæ pœnitentiæ, quamvis non proximum (quod est
 ipsa Christi & Apostolorum institutio, a cœtu fidelium
 exsecuta, & forte ex dicto *1. Cor. 11, 29.* quod etiam fun-
 damentum huic pœnitentiæ constituere potuit, fuit, ut
 infra adparebit,) fundamentum fuisse, magna est præsum-
 ptio: utinam ejusdem hodiernis malitiæ temporibus in
 suo simili idem! & eadem plantatæ, ut ajunt, Ecclesiæ
 puritas ac mundities esset, quæ in plantanda Ecclesia con-
 spicua fuit.

Thes. VI.

Huic a nobis suppeditato generali pœnitentiæ fun- Pœnitentiæ
 damento ac origini, non inconvenienter & alia quædam hujus funda-
 adjungere ac substernere possumus, quæ habent Dd. vul- menta vul-
 go, quarum quædam non inelegantia, nec prorsus impro- garia Dd.
 banda, quædam autem nimis remota sunt. Primum, quod
 faciunt, pœnitentiæ publicæ fundamentum, est ipsum S.
 verbum Dei veteris Testamenti, a Christo & Apostolis in
 N. T. passim repetitum; ubi primo loco adducitur exclu-
 sio primorum parentum e paradiso *Gen. 3, 23.* ut scilicet ad
 novum

Negatur sacrificia V. T. poenitentiae publicae fundamentum esse, nec omnia delicta per illa expiari potuisse probatur.

novum in Christo iterum recuperandum paradysum non aliter, quam per poenitentiam, adspirare possint, quamvis haec rectius de poenitentia interna, coram solo Deo peragenda, intelligantur, plura de hoc fundamento vid. apud Carpzov. *Jurispr. Consist. L. 3. tit. 7. def. 82. n. 4.* Deinde hic refertur *Lev. c. 19. v. 20. 21.* ubi praeter secularem poenam suscipiendam Deus praecipit, ut peccator, ibi adductus, arietem pro expiatione delicti ipsi offerre & sic a peccatis demum liberari debeat, quod typus saltem fuit poenitentiae, per Christi meritum, a Deo impetrandae. Caeterum illa, quae ex V. T. de sacrificiis publicis pro peccatis exhibendis, tanquam analogiam quandam habentibus cum poenitentiae publicae subeundis operibus, a nonnullis adducuntur, hic non admittimus: sacrificia enim ejusmodi, quae pro peccatis offerebantur, non fiebant, nisi ad emundationem carnis, vel in peccatis contra ceremonias, aut ex ignorantia commissis, quod adparet *Lev. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 14. 16. Num. 5. & 15. Num. 6. & 28. 29. & 2. paral. 29.* & hoc erat jugum legis, ex lapsu primorum parentum subortum, quod per doctrinam Evangelii, de Novo Adamo, respectu nostri sublatum est, & nos ab eodem liberati sumus: Nec vero illis peccata gravia ex proaeresi, aut contra moralem divinam positivam legem, commissa purgabantur; sed ad hoc opus erat, vera fide & interna coram solo Deo peragenda poenitentia, quod confirmant preces Salomonis. *1. Reg. 8. v. 33. & 2. paral. 6. v. 24.* & exemplum Davidis, cui dum adulterium & homicidium commiserat, maxima poenitentia sacrificium fuit *Psf. 51, v. 18.* quod argumentum solide tractat M. A. de Dominis *de Rep. Eccles. L. 5. cap. 8.* ad cujus ibidem prolatas rationes nos remittimus. Confer. Seldenus *de Synedriis Ebraeorum L. 1. cap. 7. p. m. 107.*

Ex N. T. adducuntur dicta Pauli *1. Cor. 5. v. 5. & 2. Cor. 2. v. 8.* quo primo loco, dum Paulus dixerat, quod quamvis absens corpore, praesens tamen spiritu constituerit, incestuosum illum, qui patris sui uxorem stupraverat, Satanæ in interitum carnis tradere, ut salvus fiat Spiritus in die Domi-

Domini; postquam primum ingemiscuerat, quod huic in communione ipsorum locum hactenus relinquerant; altero loco Corinthios iterum adhortatur, ut peccatorem illum, tanquam vere poenitentem, rursus in sacramentorum ac fidei communionem reciperent, ac amorem charitatemque suam denuo in eundem confirmarent; Quo ipso adstruitur, poenitentiam aliquam publicam in usu fuisse, talem videlicet, ut peccator prius ad usum sacramentorum non admittatur, donec de acta ab eodem poenitentia toti fidelium societati ex fructibus ipsius constare possit, ac ita, propter hanc primam apostolicam institutionem, eandem subinde in primitiva ecclesia sic retentam fuisse: nullatenus vero hoc analogiam habuisse, cum postmodum introducta rituali poenitentia canonica, vel excommunicatione.

Fundamentum proximum est institutio Apostolica ipsa.

Thes. VII.

Alterum fundamentum ita constituunt: necessitate quadam jubente, in primitiva ecclesia, cum jurisdictio civilis deficeret, factum esse, ut qui ecclesiam publico scandalo læserit, cum eadem quoque in gratiam redire debeat; quod aliter, quam per deprecationem publicam, ceu peragendam poenitentiam, tunc quidem fieri non poterat. B. Lutherus *Tom. 4. latin. Jenens. fol. 801. add. Balduin. de Casib. Conscient. L. 2. c. 12.* Ubi tamen apprime notandum, quod cum primitiva ecclesia brachium seculare non conjunctum haberet, & sic merito de omnibus notoriis peccatis exigeret poenitentiam, non quidem in poenam ipsius peccatoris sed ut ad emendationem morum & vitæ suæ, præsertim externæ, meliorem frugem illum perducerent, aut si nollet resipiscere, eum indignum christiani nominis, quod hunc temporis plus dictum erat, quam hodie proh dolor! judicarent; hæc poenitentia non ob scandalum ecclesiæ datum peragi debuerit, sed ut dictum eo, quod aliam viam emendandi vitam externam non habuerunt; Quandoque igitur hodie ad purgandos externos malorum hominum mores poenæ civiles adhiberi possunt,

Secundum fundamentum Dd. de poenitentia.

Poenitentia publica in iis delictis non

absolute ne-
cessaria, quæ
civiliter co-
erceri solent.

Quid sit
scandalizare
ecclesiam?

ecclesia autem externa, utpote quæ ex fructibus tantum
judicare potest de alicujus resipiscentia, quamvis vel ma-
xime salutem hominis internam proprie intendat; vid.
Consil. Theol. Witteberg. P. 2. fol. 228. attamen nihil amplius
ad admittendum aliquem in externam ejusmodi commu-
nionem, quam externam christianam vitam requirere va-
let, manifestum evadit; in illis circumstantiis, ut pecca-
tori etiam publica pœnitentia imponatur peragenda de
necessitate absoluta amplius non esse, sed propter pœnam
civilem ipsi inflictam, tamdiu pro emendato ab ecclesia
habendus sit, donec contrarium iterum adpareat. Ali-
quod antenus huc faciunt verba Ziegleri in *Superint. cap.*
19. §. 8. *Et si enim, inquit, certa esse nequeat Ecclesia, depre-*
cantem ex vera pœnitentia & sincero corde actum istum per-
agere, quod qualitas illa in animo consistat, quam perspicere
nemo hominum potest, sed quia ab externis signis conjecturam
facere & omnia in bonam partem accipere & interpretari o-
portet, hinc adeo etiam de pœnitente ex gestibus & moribus ex-
ternis bene sentire licet, habere eum animum rectum & serio
dolore ob peccatum commissum angere. Confer. quæ *infr. de si-*
ne pœnitentiæ monita sunt. Aliud vero si, ut dictum, pec-
cator scandalizaverit simul ecclesiam, omnino pronun-
ciandum erit. Hic vero probe observandum, quod illa,
quæ omnibus tanquam peccatum improbata, ac in se ma-
la atque turpia ab omnibus cognoscuntur, proprie scan-
dali nomine, ecclesiæ dati, non veniant, sed illa dunta-
xat, quæ sub specie rei indifferentis, aut licitæ, infirmio-
rum animos facile seducere possunt; ut constat ex tota Ep.
Paulina ad Galatas: item ex dicto ipsius Christi; *Vae mun-*
do propter offendicula. Quod ipsum optime exprimitur ger-
manico vocabulo *Ärgerniß*, tanquam quod ex tali facto
alii deteriores fiant, ut sic ex. gr. homicidium, adulterium,
furtum & delicta consimilia inter scandala, ecclesiæ data,
non referenda sint; cum nemo inter fideles tam infirmus
existat, qui ex eo, quod talia perpetrata cognoverit, pe-
jor fiat, potius omnes, qui boni sunt, de his peccatis do-
lebunt,

lebunt, ac Deo effusis precibus hujusmodi peccatoris internam resipiscentiam instantissime commendabunt. Ab hoc vero quam maxime differt illud, quod si crimina talia externa publice non puniantur, exinde Reip. externæ, licet infideli, scandalum oriri possit, unde communis formula sententiarum: Dem angeklagten zu wohlverdienter Straffe, und jederman zum Abscheu: Quod tamen ad externum Reip. cujuscunque regimen pertinent, cum ecclesia, qua tali, nullam connexionem habet. Ille igitur tantum proprie, qui usu quamvis externe licito, alios in abusu quasi confirmat, & sic sub specie liciti occasionem peccandi tribuit, vel infirmos, aut tenellos animos ad prava mores seducit, scandalizare dicitur. Quæ neglecta distinctio, prædicantibus quandoque in perstringendis aliorum malefactis; cum ipsi ac alii quidam sæpius in majori, quamvis diverso, luto hæreant, magnam cavillandi occasionem præbet; dum ex. gr. melancholici, vel ficcioris, aut calidioris temperamenti, peccata voluptatis, tanquam gravissima scandala, prolixis imprecationibus prosequuntur, ac avaritiam, licet radicem omnis mali; superbiam, maximum & primum ipsius Diaboli peccatum; sollicitudinem mundanam, gentium ac infidelium notionem; neglectum ac deficientem amorem, ex numero Christi discipulorum expellentem inter maxima scandala referre negligunt. Cum vero illam personam, quæ ex æstuantis temperamenti affectu, vel illecebris alterius, forte ad peccatum quidem damnabile, sed de quo mox intimius doluit, seducta, pro singulari malefico ac scandalizante peccatore in cœtu retro adductorum gravissimorum peccatorum, perversitatem suam nondum agnoscentium, multis maledictis dehonestant; eo ipso ceteros, qui non in simili transgressione versantur, quasi præ tali sanctiores confirmant. Deo vero sit laus & gloria, quod nobis in his etiam irreprehensibiles ecclesiæ ministros quamplurimos concesserit! Cæterum de quibus ergo peccatis sigillatim peragenda sit poenitentia, infr. ulterius expositum videre habebis. Addo
his

Aliud est
scandalum
Reip. dari.

Hinc sæpius
abusus ori-
untur.

Fundamen-
tum tertium
Dd. de poenit.

his tertium denique fundamentum, quod a non nullis hic constituitur: Videlicet, ut tranquilla reddatur conscientia peccatorum, qui de peccatis commissis ejusdem morfus & ictus sentiunt, receptam esse poenitentiam publicam; si quidem illi, qui hanc poenitentiam agunt, peccata sua, quantum ad ecclesiam scandalizatam attinet, a tota ecclesia remissa habent, nec illos urget scandali dari maledictio a Christo prolata *Matth. 18.* qua de re ita: B. Lutherus *apud Carpzov. loc. all. n. 18.* Publica absolutio est res magni momenti, & mirabiliter fidem firmat, roborat ac consolatur, nam ipsa aliud nihil est, quam multorum, seu ecclesiae Deo gratæ testimonium, a Deo nobis donatum & adprobatum; sicut consolationes, quanto a pluribus fiunt, hoc plus efficiunt apud pavidas ac turbatas conscientias.

Thes. IIX.

Recensetur
circa funda-
mentum pu-
blicæ poeni-
tentia opinio
Seldeni.

Hæc autem nostra poenitentiae, publicæ apostolicæ & primitivæ ecclesiae, fundamenta umbram tantum habere videntur, si Seldeni opinionem, de banno Judæorum in babylonica captivitate excogitato, ac ab iis deinde, non solum ex captivitate liberatis, usque ad tempora Salvatoris nostri observato, sed etiam ab Christianis, & ipsis Apostolis in primitiva ecclesia retento, sequaris: quam erudite profecutus est & demonstrare conatur in *Libr. de synedriis Ebræorum L. 1. de cap. 7. usque ad cap. 12. inclus.* quam etiam refert Excell. Dn. Thomasius im *Bedencken über die Frage; Wie weit ein Prediger gegen seinen Landes-Herren, welcher zugleich summus Episcopus mit ist, sich des Binde-Schlüssels bedienen könne?* Ex hac enim sententia manifestum evadit, poenitentiae publicæ ecclesiasticæ solenni, quæ illi sub banni nomine venit, non novam originem, aut ab ipsis Apostolis institutam affingendam, sed potius pro certo habendum esse, quod illa ipsa ex banno illo babylonico derivata fuerit; Cum manifesto constet: hanc excommunicationem, usque ad tempora Christi & Apostolorum, in Ecclesia Judaica usu obtinuisse, nec vero eandem ab his improbatam, aut abrogatam reperiri, potius

tius Apostolos de illa passim, tanquam de re certissima ac notissima, mentionem facere &c. Sed vero, quamvis magni alias faciam tantorum virorum auctoritatem ac rationes eruditissimas, illud tamen ex variis argumentis non sequendum esse mihi equidem videtur. Et primo quidem, etsi negare haud possim, sed omnino concedam: excommunicationem babylonicam, vel saltem huic non dissimilem, apud Judæos ad Christi usque tempora obtinuisse, nec eandem expresso verbo divino originem debuisse ullam; Non tamen hoc infert consequentiam, quod sic etiam a Christianis Judæis illa retenta fuerit, neque hoc ita simpliciter ab all. autoribus contenditur; Secundo vero etiam ex eo, quod volunt, non sequitur, quod sc. bannum hoc a Christo & Apostolis abrogatum, aut mutatum, non reperiatur; posito enim, sed non concesso, ejusmodi expressam circa hoc abrogationem non inveniri in novo testamento, tacitam tamen, per contrarium usum, ab ipso Christo susceptam esse, variis S. Scripturæ locis passim edocemur: Sic *Matth. 9, 9.* legitur, Salvatorem publicanum quendam ipsum sequi jubere, eundemque in societatem suam recipere, quod non solum ad merum cum peccatoribus cibi sumtionem, aut ipsis a Christo permissam suæ doctrinæ auditionem restringendum esse docet *dict. paralel. Luc. 15, 2. sqq.* ubi per parabolam illam, de ove perdita & rursus inventa, satis clarum redditur, illud de simplici quoque peccatorum pœnitentia, & ipsis tributa gratiosa remissione, intelligendum esse, quod subinde etiam confirmatur *per dictum Marc. 2, 15.* Quoniam vero hoc ipsum pharisæis contra leges & observantias judæorum a Christo fieri videbatur, increpabant in Dominum nostrum & ipsi quasi in opprobrium objiciebant, quod ille peccatores ita simpliciter reciperet, respicientes absque omni dubio ad bannum, seu excommunicationem illam, peccatoribus primum imponendam; quod ex responsione deinde a Christo eis lata magis clarum est, dum dixit: *Ite potius & discite, quid sit illud; misericordiam volo, non*

Argumenta
in contrari-
um propo-
nuntur.

sacrificium. Ubi per sacrificium nihil aliud intelligit Salvator benignissimus, quam præsumptam elutionem peccatorum per opus operatum. Et quamvis hisce opponi possit; Christum hic de sacrificiis veteris testamenti, pro peccatis offerri solitis, loqui, non de excommunicatione ecclesiastica; illud tamen primo ex eo non existimandum est, quod *supra in thes. præced.* demonstravimus; videlicet nunquam ejusmodi sacrificia pro omnibus peccatis eluendis sufficientia judicata esse, hic vero de peccatoribus in genere, qui plurimis peccatis se contaminaverant, sermonem fieri; Secundo etiam, hoc admissio, sententia nostra non inde tamen infirmatur, quin potius tunc procedat argumentario a majori ad minus. Sane nobis sufficere hic potest, quod Christus plus simplici vice poenitentes, fide ipsorum ipsi comperta, simpliciter absolverit *ut Matth. 9, 2. Marc. 2, 5. Luc. 5, 18. cap. 7, 48. 1. Timoth. 1, 15.* nec vero unquam excommunicationis Judæorum mentionem fecerit, nedum, quod illam in poenitentes exercuerit; quapropter illud argumentum; quod ideo excommunicatio illa Judæorum a Christianis retenta esse præsumenda sit, quia nunquam a Christo vel Apostolis legatur abrogata, merito inverte: ut scilicet omne illud ex Judæorum ceremoniis non retentum a Christianis censendum sit, quod non expresse adprobatur: Constat enim, quod Christus multas Ceremonias Judæorum non abrogaverit, vel improbaverit, de quibus tamen certi esse possumus, vel saltem contrarium non invenimus, nunquam easdem primis Christianis usitatas fuisse; ex gr. necessaria positio hydriarum secundum purificationem judæorum in diebus lætiferis, & id genus alias. Minus pro contraria opinione militat dictum Christi *Matth. 5, 17.* dum enim largiuntur, quod bannum babylonicum non divinum institutum, potius injuste a judæis, ex captivitate liberatis, & jurisdictione ipsis restituta, retentum sit; nullum quoque est dubium, sed omnino sequatur oportet, illud sub nomine decalogi aut legis divinæ, de qua loquitur *all. dictum* & quo etiam pertinet

net locus *Actor. 21, 20.* non contineri. Ceterum quod antea negavimus, videlicet expressam judaicæ excommunicationis abrogationem non inveniri in Novo testamento, hoc probatur ex *Matth. 23, 4. 13.* & *Luc. cap. 11, 46.* ubi quidem nomen ipsum alicujus excommunicationis non reperitur, ex verbis tamen Salvatoris; quod onera gravia imponant & cœlum hominibus claudant pharisæi, nihil aliud inferri potest, quam laborum pro peccatis usitata impositio, quæ est solennis illa & publice peragenda pœnitentia, quam vero Christus magna maledictione ibidem, tanquam negotium in opere operato consistens, expresse improbat. Hinc nil amplius hætenus nobis jam obstat, quam quod dicitur; Apostolos de banno illo solenni, tanquam de re notissima loqui; quod tam ex historia ecclesiastica, quam ipsius Epistolis Paulinis satis clarum esset: Sed nihilominus res salva esse videtur. Primo enim quod ad historiam ecclesiasticam primitivæ ecclesiæ attinet, illi in istis documentis fides habenda non est, quæ contra expressam S. Scripturam & institutiones Christi & Apostolorum loquuntur; nisi credere velis, primos Christianos potius antiquas Judæorum fabulas retinuisse & observasse, quam Christi & Apostolorum tradita secutos esse; quapropter non immerito contra ejusmodi, ex antiquis historiæ ecclesiasticæ illorum temporum scriptoribus, adducendas hanc in rem probationes Bellarminus *de Scriptis apocryphis Divorum patrum* denuo edi posset. Quod vero dicitur Apostolos & imprimis Apostolum Paulum in suis Epistolis hujus banni sæpius mentionem facere; ubi forsan respicitur ad dictum *1. Cor. 5, 5.* illud 1) hætenus dictorum argumento, non existimandum est, scilicet Apostolum Paulum ejusmodi re usum esse, quam Christo displicuisse demonstravimus; 2) ipsa verba Apostoli docent in all. loc. Sermone eidem neutiquam esse de consueta apud Judæos excommunicatione, utpote quæ ex observantia judæorum imponebatur, Paulus vero notanter dicit; quod ex potentia Christi & in ejus nomine peccatorem Satanæ tra-

Nostra opi-
nio.

Adducuntur
verba Excell.
Dn. Thoma-
si in Seldeni
opinionem.

dere velit; 3) & quod potissimum est, ipsi all. Dnn. Auto-
res, dum clavium potestatem eruditis rationibus, quod
hodiernos Ecclesiæ ministros, recte rejiciunt, hoc & iūi-
lia dicta, quæ ad excommunicationem judaicam trahi qui-
rent, ad nullam excommunicationem, quod quidem no-
bis ita absolute non videtur, referri posse contendunt, quæ
quomodo simul stare possint, ego equidem non capio.
Hæc igitur sunt argumenta, quæ me sentire fecerunt, pu-
blicam primitivæ ecclesiæ pœnitentiam ex banno, sic di-
cto, babylonico originem non æque habere, sed eandem
ab ipsis Apostolorum & primitivæ Ecclesiæ institutis pro-
priis petendam esse, eandemque alius prorsus qualitatis
fuisse cum banno illo, judæis tunc temporis usitato; An-
non vero postmodum, & jam subsequētibz primis Ec-
clesiæ seculis, in pœnitentiam illam publicam nævi irrep-
serint, banno illi adducto haud dissimiles, illud non so-
lum non negamus, quin potius de eo ipsi certissimi simus,
quod infra in variis pœnitentialibus ritibus a pontificiis
introducitis abunde adparebit. Ut autem quæ hætenus
tractavi facilius intelligi queant, loca hic quædam ex lib.
all. Excell. Dn. Thomasi excerpere lubuit, loca vero Sel-
deni in d. libr. videri possunt. Postquam igitur de banno
Babylonico actum esset, hæc in oben allegirten Bedencken
pag. 44. seqq. habentur verba: Also ist nunmehr auch das
Wesen des christlichen Kirchen-Bannes desto leichter zu verste-
hen, zumahl da die Christen ihren Kirchen-Bann, so viel den
ersten Ursprung betrifft, nirgends anders her haben, als von den
Juden &c. Erstlich was die Zeiten Christi und seiner Aposteln
betrifft, so ist zu præsupponiren, daß wie Christus nicht gekom-
men ist das jüdische Geseze aufzuheben, sondern dasselbe zu er-
füllen, noch weder Er noch seine Apostel befohlen, daß die ersten
Christen sich von denen Juden und jüdischen ceremonien ab-
sondern solten, sondern vielmehr Christus und die Apostel selbst,
jedoch nicht mehr aus Zwang und Zochs-weise, die jüdischen
ceremonien beobachtet und gebraucht, also auch nach Christi
Himmelfahrt solcher Gestalt continuiret worden &c. & paulo
post:

post: Da nun in der ganzen H. Schrift nicht zu finden, daß Christus oder seine Apostel wegen des Jüdischen Bannes etwas neues verordnet hätten, gleichwohl aber, so wohl aus denen Episteln Pauli, als sonst aus der Kirchen-Historie erhellet, daß die ersten Christen unter denen Apostel, ja auch die Apostel selbst entweder des Kirchen-Bannes sich bedienet, oder doch davon als einer gewöhnlichen Sache geredet; so ist daraus gnugsam abzusehen, daß dieser Kirchen-Bann derer ersten Christen, es sey nun der grosse oder kleine, kein ander Bann, als der vorerzehlte Jüdische Bann sey, auch keine andere qualität und Beschaffenheit habe, als der Jüdische Bann gehabt, nemlich daß er weder die verbanneten von dem Gottesdienst und Gebrauch des H. Abendmahls ausgeschlossen habe, (quod impugnari potest ex 1. Cor. 5, 2. modo illam simplicem a cultu divino exclusionem peccatoris, in primitiva ecclesia solum usitatam, excommunicationem vel judaicam, vel pontificiam nominare caveas) Wie solches fürnemlich bey dem Exempel Judæ zu sehen, welcher bey dem Gebrauch des H. Nachtmahls gewesen, (de hoc primo non deficiunt, qui dubitant, nos quidem non negamus, sed vero Judas ex singulari Dei judicio S. evcharistiæ particeps factus fuit) noch auch das Verbannen denen Aposteln oder Bischöffen und Kirchen-Vorstehern alleine zukommen sey 2c. de quo ultimo infra. Ferner wie Joh. Seldenus in seinen Buch de synedriis augenscheinlich gewiesen, daß der Binde-Schlüssel ein blossen Menschen-Werck sey; Als hat er auch auf die die dicta der H. Schrift, die man insgemein zu Behauptung dessen göttlichen Ursprunges anführet, sehr ausführlich im Gegentheil geantwortet 2c. & paulo post: Die Übergebung des Satans, mit der Paulus den Blutschänder beleet, beweiset er eine Wunderfahme geistliche Würckung gewesen zu seyn, daß sie also nicht auf die gemeine jüdische excommunication könne gezogen werden, sondern zu der wunderthätigen Krafft der Apostel gehöre) & idem de reliquis dictis pluribus affirmatur.

Thef. IX.

Æque erro-
neum pœni-
tentia h. fun-
damentum
est potestas
clavium.

Aliud publicæ pœnitentiæ fundamentum, quod a ve-
ritate æque longissime abest, finxerunt hic primum ponti-
ficii, illudque postmodum a multis nostræ etiam religionis
Antistibus incaute defensum est: quod vero non lubricum
tantum, sed erroneum prorsus esse demonstrabimus. Lo-
quimur autem de explicatione dictorum: *Matth. 16, 19. c.*
18, 18. Joh. 20, 22, 23. ex quibus quidem constat, a Christo
Apostolis ac discipulis suis potestatem clavium, h. e. fa-
cultatem remittendi & retinendi hominibus peccata, con-
cessam esse: Qualis vero hæc Apostolorum clavium po-
testas, quinam ejus finis & effectus, vel causa divinæ illius
concessionis fuerit; & num solis Apostolis eadem data,
an vero omnibus hodiernis Evangelistis eadem competat?
non una est inter Theologos & JCtos sententia, nec un-
quam futura. Hæc ipsa clavium potestas dictum illud er-
roneum fundamentum constituit, h. e. fulcrum & basis vi-
detur totius jam impugnandæ publicæ pontificiorum pœ-
nitentiæ ecclesiasticæ, quapropter non quidem, quod in-
stituti nostri aut brevitatis ratio haud permittit, prolixè
hic cum Doctoribus disputare, aut examinare ad amussim
singulorum tradita aminus est, paucissimis tamen illam &
solidis nihilominus nonnullis argumentis refutabimus, in
tantum sc. ut illa fundamentum quoddam dictæ pœniten-
tiæ facere non possit: & quidem sic primo docebimus, po-
testatem clavium Ministris ecclesiæ prorsus non compe-
tere, deinde illam ipsam quoque Apostolorum potesta-
tem, ad externam peccatorum a cœtu fidelium exclusio-
nem non pertinuisse, neque sic hanc originem illi acce-
ptam referre, ubi tamen in fine quorundam Dissentien-
tium catalogum simul adjungemus.

Thef. X.

Clavium po-
testas fuit
miraculosa
& solis Apo-
stolis tributa.

Et quidem ante omnia calculum addimus illorum
sententiæ, qui probant; clavium potestatem fuisse potesta-
tem miraculosam, a Christo solis Apostolis per miraculo-
sum & extraordinarium ad hanc Spiritus S. donum, eum
in

in finem tributam, ut illi, credentibus prædicato ab eis Evangelio, gratiosam peccatorum omnium remissionem, proprio nomine ex immediato divino mandato, tribuere, & certitudinem habere possent, quinam digni vel indigni annunciatae divinæ gratiæ essent? in quibus hujus miraculosæ, ut diximus, potestatis quidditas, effectus & finis constitit: quod vero ad causam attinet, quare Christus Apostolis eandem largitus fuerit, illa sine dubio eo rediit, ut per hoc miraculosum donum, miraculis roboranda prima Evangelii doctrina, magnificentior reddatur; eademque literis nondum consignata, in ore prædicantium vivam imaginem haberet, quo pertinet dictum *Rom. 15, 18. 19.* siquidem cum plantanda hætenus ecclesia, ipse Deus pro infinita sua bonitate, veritatem suam sæpius miraculis firmavit, quod in plantata nunc ecclesia, & ubi omnes doctrinam Evangelii salutarem, scriptis comprehensam, agnoverunt & profitentur, non necessarium esse ipsa docet ratio.

Thef. XI.

Hanc nostram de clavium potestate doctrinam probat imprimis dictum *Johann. cap. 20, 22. 23.* hæc enim ibi habentur verba: quæ dum dixisset, flavit in eos & dixit eis; accipite Spiritum S. quorumcunque remiseritis peccata remittuntur eis, quorumcunque retinueritis retenta sunt; Quæ datio S. Spiritus per afflationem, non aliter unquam facta legitur, quam si miraculosa & extraordinaria eadem fuerit; ut miraculosa Spiritus S. effusio in die pentecostes, de qua *Act. 2, 2. seqq.* Quapropter omnino dicere nos oportet, illam ipsam extraordinariam & Apostolis propriam fuisse, non sanctificantem solum eos ad vitam æternam, vel omnibus vere fidelibus communem *juxta Ephes. 1, 13.* eandemque etiam ad ministerium ecclesiasticum hodiernum sufficientem. Non ergo rejicimus quidem distinctionem notissimam Theologorum: inter dationem Spiritus S. ratione sanctificationis, & ratione ministerii, quamdiu de immediata Apostolorum divina vocatione ad ministerium Evangelii quæstio est, sed tamen argumento retro-

Argumenta
pro hac sen-
tentia recen-
sentur.

dicto-

Clavium po-
testas hodie-
nis Ecclesie
ministis non
competit

dictorum existimamus, diversum in hoc passu fuisse mi-
nisterium Apostolorum plantatæ ecclesiæ a ministerio ec-
clesiastico hodierno, ceu ecclesiæ plantatæ, & sic respectu
hujus hanc distinctionem non agnoscimus: ut potius ex-
istimemus, quod sub prætextu Spiritus S. ministerialis, a
multis pro dolor! mercenariis, sanctificans ille amoris
ac charitatis Spiritus, quem ipsi nunquam cognoverunt,
sæpius repellatur, ex eodemque fundamento maxima mi-
nistri ecclesiæ indignitas dignissima habeatur: quamvis,
quod ad antea dicta attinet, non dubitem, in casu ubi quis
ethnicos, vel quoad ipsam historiam Evangelii infideles,
ad salutarem hanc viam perducere vellet, si modo fidem
ille paulinam haberet, Deum illi hunc miraculosum S. Spi-
ritum ad roborandam veritatem iterum largiturum fore,
æque ac in plantanda primum ecclesia, juxta promissionem
ipsius Christi *Joh. 14, 12.* & hoc quidem ex collatione pa-
rium nos existimare oportet. Ad ejusmodi itaque mini-
sterium Apostolorum miraculosum, de quo etiam *Marc.*
ult. v. 16. 17. cum quoque referri debere potestatem clavium
demonstraverimus, nullum dubium est, eandem hodiernis
Ecclesiæ ministis non competere, utpote in quibus ex-
traordinarius ille S. Spiritus Pauli & Petri, cui etiam ne-
quitia cordis peccatoris Ananiae ejusque uxoris Sapphiræ
incognita esse non poterant, *Act. 5.* ac Discipulorum reli-
quorum Christi & illorum, quibus ille ab his postmodum
concessus fuit, non conspicuus est, qui nec in eis, juxta
jam deducta, requiritur, quin potius nostris temporibus
suspectus idem foret arg. divinationis S. *Matth. 24, v. 24.*
Marc. 13, 22. Luc. 21, 8. 12. Thess. 2, 9. Apoc. 13, 12. 13. cap. 16, 14.
Quapropter & exinde nostris Evangelistis & prædicanti-
bus, a quibus hypocrita & vere pius vix discerni poterit,
nullatenus absoluta illa peccatorum remissio tribui potest,
sed illa soli Deo propria manet. *Ex. 34, 7. Ps. 19, 13. Ps. 32, 5.*
Ps. 103, 3. 12. Es. 43, 25. Jer. 31, 34. Matth. 9, 3. Marc. 2, 7.
Luc. 5, 21. quæ itaque ut ab hominibus exerceri etiam queat,
speciali divina concessione, æque ac de miraculis facien-
dis

dis, opus erit; hanc autem solis Apostolis & Discipulis Christi largitam esse, non omnibus Evangelium hodie docentibus, clarum est *ex dict. supr. all.* Cujus doctrinae veritas porro adparet, ex necessaria relatione ipsius clavium potestatis & Spiritus S. quæ evidens est ex dicto *Joh. 20, 22. 23.* quam procul autem pro dolor! sæpius hodie absit Spiritus S. a Ministerio Ecclesiastico neminem fugit; & sic unusquisque etiam intelligit, minime gentium potestatem clavium characterem esse ministerii ecclesiastici hodierni; quod enim porro dicunt: donum hoc clavium potestatis in illos solenni ordinatione pro indelebili characterem per manuum impositionem conferri, illud unusquisque intelligit hierarchiam ac superstitionem papalem sapere, & ex eodem jam dato a nobis fundamento vacillare: Nam nemo nescit, quod illa manuum impositio, quæ tempore Apostolorum, ex speciali Salvatoris gratia, Spiritum S. miraculosum transferre valebat, idem hodie non amplius operetur; modo Spiritum S. sanctificantem tribueret; quod tamen potius piis suspiriis vovendum, quam sperandum est: non enim hic papistizare possumus; quasi ritus hic sacramentum a Christo institutum esset, aut hominibus cælum aperire queat. Quibus si quis opponat: pseudo Prophetas non esse Prophetas, & sic illis omnino tantum competere hanc potestatem, qui gratia Spiritus S. repleti, veri Evangelii Ministri sunt; nec vero illorum prærogativas per mercenariorum indignitatem infirmari posse, ille responsum ferat: quod 1.) jam dicta imprimis tantum facere velimus ad illud demonstrandum, quod non omnibus Ecclesiæ Ministris hæc clavium potestas competere, nec ideo eadem inter characteres illius ministerii haberi possit; quamvis 2.) & insuper contra hanc dubitandi rationem quam maxime excipere quam, fieri hic collationem similium non parium; ille enim qui pseudo propheta est, non est propheta prorsus, concedo: non autem idem dicendum est de ministro Ecclesiæ, qui licet interne mercenarius sit, nihilominus minister ecclesiæ secundum no-

Quamvis optimi sint.

Alia est vocatio externa s. humana; alia interna s. divina.

strum corruptum, vel potius mutatum, statum manere solet; Quæ differentiæ ratio in eo est, quod istum immediata divina vocatio, hunc civilis auctoritas faciat. Vid. hic omnino Schertzerus *System. theol. loc. 25. §. 12.* cum vero Apostoli non ex ejusmodi civili auctoritate, sed ex immediata divina, ut prophetæ omnes, habilitatione ad ministerium Dei & imprimis Evangelii constituti fuerint, non etiam horum prærogativæ spirituales potestates, propter differentiam vocationis, ab hodiernis ecclesiæ ministris usurpari poterunt; & hinc etiam ipsa clavium potestas in veris & piis ecclesiæ ministris characterem ministerii non constituit. Nec enim illa a beatissimo Salvatore Apostolis suis singulari afflatu collata miraculosa, internam hominis dignitatem, vel indignitatem, cognoscendi potestas, ac secundum hanc ligandi absolvendique facultas, cujus exercitium adparet ex historia Ananiæ & Sapphiræ Act. c. 5. ab illis, qui officium aliquod ecclesiasticum quomodocunque, licet solenni aliquo ritu, juxta priora, consecuti sint, magis vindicari poterit, quam illa post hanc vitam judicandi potestas a Christo quoque Apostolis suis promissa. *Luc. 22, 30.* verbis: *Ihr werdet sitzen auf Stühlen, und richten die zwölf Geschlechter Israel etc.* Sed miraberis forsan amplius me hic externam, h. e. humanam Ministrorum ecclesiæ vocationem confundere cum interna, quæ divina esse debet, cujus vocationis differentias prolixè prosecuti sunt Carpz. *Jurispr. Consist. L. 1. tit. 5. def. 62.* & Zieglerus *tractatu speciali, de clerico renitente; & Theologi fere omnes profitentur passim*: & hinc omnino existimabis, me in data jam distinctione non accurate satis & male procedere. Sed bona verba quæso; non enim nego internam divinam vocationem Ministris Ecclesiæ ad ministerium Ecclesiasticum, talem videlicet, ut externa vocatio confirmare debeat illam internam & ita illi subordinari, ut habet ex Lamberto Carpzov. *all. libr. & loc. n. 3. 4.* (quamvis non omnes vocationes divinæ credendæ sint, quæ a nonnullis lucri cupidis mercenariis pro talibus vendantur

ditantur, ut potius primo quam maxime ejusmodi phari-
 sæos interrogare denuo cum Salvatore nos oporteat: *Wes*
ist das Bild und die Überschrift? sed multo magis sustineo,
 de hujusmodi interna divina vocatione quemlibet Chri-
 stianum in officio suo, etiam non ecclesiastico, sed secula-
 ri, ad consolandam suam conscientiam certum esse debe-
 re, cum divina illa vocatio nihil aliud, quam voluntatis
 divinæ certa agnitio sit, vel ut loquitur *all. Franc. Lam-*
bertus in Tr. de fidelium vocatione in regnum Christi cap. 8. &
9. apud Carpzov. all. loc. Quisquis, inquit, ad sacra regni
Christi ministeria, maxime ad summum illud, quod est mini-
strare verbum Dei, externæ vocatur, antequam suscipiat vo-
cationem, expendat: AN SPIRITUM AD ID ACCE-
PERIT; QUOD EST INTERNE MITTI SEU
VOCARI. &c. Quod in rebus etiam & officiis aliis, non
 ecclesiasticis, necessarium demonstravit Grotius his ver-
 bis: per aliquam illationem *in libr. de jure summarum po-*
testatum circa sacra cap. 4. §. 1. ex quibus quoque cetera
 quæ hætenus dicta sunt, simul probantur. *Quod non sum-*
mæ potestates, sed Christus ipse primum pastorale munus in-
stituit, quod functionis suæ regulas, quantum quidem ad i-
psam muneris substantiam, h. e. prædicationem Evangelii,
attinet, a Christo accipiunt, non a summis potestatibus, &
quod eatenus pastores non sunt summarum potestatum, sed
Christi vicarii, hæc omnia de jure Imperii nihil diminuerè a-
liarum rerum exemplis adparebit. Potestas parentum in li-
beros, maritorum in conjuges, non ab ullo humano instituto
primitus, sed ab ipso Deo originem ac jus suum accepit; & ta-
men summis imperiis hanc subiaci, quanquam illis ipsis im-
periis antiquiorem, quis negaverit? Medica quoque functio
a Deo est Naturæ auctore, ut pastoralis a DEO est auctore
gratiæ &c. De agricultura, de mercatura, de ceteris ar-
tificiis atque opificiis eadem est ratio &c. Immo quod in ge-
 nere ad prædicationem Evangelii attinet, omnes sine du-
 bio ad magnificiendâ Dei opera vocati sumus, quo sensu
 omnibus nobis regale Sacerdotium tributum dicitur *1. Pet.*

Hæc prædi-
 cantibus non
 propria, sed
 omnibus
 Christianis
 communis.

Omnes chri-
 stiani ad sa-
 cerdotium
 spirituale
 constituti

Sed hoc ni-
hil faciat ad-
functionem
externam
exercendam.

Ratio dubi-
tandi nova.

Responsio.

2, 9. *Apoc. 1, 6.* Ut adeo omnis distinctio inter laicos & clericos, sublato veteris testamenti ritu, tantum humano instituto nitatur; cum ad ministerium ecclesiasticum hodiernum non alia, *ut jam supr. dictum*, Spiritus S. efficacia requiratur, quam quæ a spiritu illo vere sanctificante, in omnibus regni Christi fidelibus asleclis excitatur & conspicua est. Verum tamen nilominus illa interna divina vocatio, aut felicissima Spiritus S. largitio, hodie ministerium ecclesiæ non facit, cum sine externa vocatione functio ecclesiastica a nemine suscipienda *Frid. Balduin. in spec. tr. de Inst. Ministr. cap. 6. Schertzer System. theol. loc. 25. de ecclesia §. 13. n. 2. & loc. 26. de Magistr. Polit. §. 10.* de hac vero, ut tali potestas clavium prædicari solet, quod ipsi etiam, quoad hodiernam ecclesiam, clavis hujus fabri pontificii profitentur *Vid. Sperell. Decis. forens. Eccles. Decis. 30. n. 11. cum ibid. all.* & ex hoc nihilominus quæ hætenus dicta sunt salva manere possunt. Quando vero hisce iterum obijcitur, quod licet hodie ministrorum ecclesiæ vocatio diversa sit ab Apostolorum vocatione, & licet etiam a civili auctoritate tantum dependeat, ut aliquis Evangelium publice docere possit, nihilominus tamen, cum idem cum Apostolis munus gerant hodierni prædicantes, idemque ipsis muneris sui finis sit, quam Apostolis fuit, sequatur omnino, universa illa iis quoque hætenus competere, quæ Apostolis ratione muneris Evangelii prædicandi data esse constet; quod dum de clavium potestate manifestum sit, facilis hinc admodum conclusio fieri possit. Verum respondeo & probo: subsumtionem in hoc argumento mirifice vacillare, tantum enim abest, quod clavium potestas Apostolis ad muneris Evangelii prædicationis substantiam concessa sit, in quantum defendi potest, illos ante concessionem hujus potestatis veros & dignos Christi Discipulos & Evangelii ministros non fuisse. Nam inter notissima est, Christum Salvatorem clavium potestatem miraculosam, non diu ante subsecutum salutiferum passionis meritum, Apostolis largitum esse, nemo autem dubitat, quod isti
jam

jam tunc ad prædicationem Evangelii missi ab illo fuerint & Spiritum S. sanctificantem habuerint *Luc. 10.* Immo Apostoli jam ante quoque Spiritum S. miraculosam sanandi infirmos & expellendi ab hominibus dæmones acceperant *Matth. 10. Luc. 10, 9. & 17.* & tamen clavium potestatem nondum concessam habuerunt; ut adeo satis constet hanc potestatem nec ad munus prædicationis Evangelii, qua tale, pertinere: Licebit igitur hic subsumere, jam exanimatam miraculosam Apostolorum clavium potestatem impie & contra ejus essentiam & institutionis rationem a clero pontificio usurpatam; ut in Concilio Tridentino ejusmodi nefandus canon habetur: *Quod verba presbyteri, peccata remittentis, non aliter accipienda sint, quam verba ipsius Christi ad paralyticum: confide mi fili, peccata tua tibi remissa sunt.* ac deinde quoque a nostris Theologis quibusdam, quod omnibus ecclesiæ ministris eadem concessa sit, & quod fundamentum etiam esse queat publicæ pœnitentiæ ecclesiasticæ incaute defensum esse. Ad cujus asserti majorem insuper illustrationem facere possunt elegantissima verba Petr. Molinæi in *Libr. de pœnit. & clavibus.* ubi *libr. 4. cap. 10.* ita: *Fuisset olim, puta temporibus plantatæ primitivæ ecclesiæ, res horrenda & prodigio propior, si Episcopus aut presbyter dixisset pœnitenti: Absolvo te a tuis peccatis; Cohorruissent Christiani, ut adrem nefandam & impiam &c. Nec Episcopus dabat pœnitenti absolutionem, nec ei remittebat peccata, sed nuda hac precatatione ipsum dimittebat; Deus dimittat tibi omnia peccata & liberet te ab omni malo.* Et uti ex hac satis erronea doctrina, æque erroneum illud dogma promanavit, de necessitate confitendi peccata coram presbyteris, quam defendunt Scriptores pontificii. Vid. *Thomasin. de Veter. & Nov. Eccles. Discipl. P. 1. lib. 2. cap. 7. seqq.* Oppalenus in *Libr. de Officiis, nullo alias encomio satis efferendo libr. 3. de pietat. cap. 2. pag. 295. 296. pr.* ita illud in contrarium damnavit & liberum hic arbitrium defendit ipse B. Lutherus in *libell. de confess. Tom. 1. Jenens. Germ. fol. 514. & tom. 7. Jenens. fol. 10. all. a Carpzov. cit. libr. L. 2. Def. 276. n. 6. 7. cum*

plur. ibid. all. Ut exinde quantam hic, veræ religionis re-
 staurator, clavi liganti & solventi vim ac efficaciam tribue-
 rit satis adareat. Quæ adducta duo (possent autem si brevi-
 tatis studium non refragaretur plura adferri) tantorum
 Theologorum testimonia ad hoc operantur, ne quis hanc
 nostram opinionem heterodoxam, aut omni auctoritate
 theologica destitutam existimet. Confer. autem hic etiam
 omnino elegantissimum locum apud M. A. de Dominis *de*
Rep. Eccl. L. 5. c. 7. §. 103. ibidem ita: Atque hinc aperiant ocu-
los nostri Prælati sub Romano, animarumque curatores, &
plane videant, quam multos decipiant, cum illis tantam vim
tantamque efficaciam sacramentalis prædicant absolutionis.
Cui confisi, innumerabiles se in peccatis detinent, sibi que ea spe
adplaudunt, quod pauci admodum ex Christianis moriuntur,
qui ad finem vitæ, accito confessario, ab eo non obtineant abso-
lutionem, & sic remissionem sibi certam polliceantur, & sub ea
spe pœnitentiam penitus in tota vita ab se ablegant plurimi &
consequenter in barathrum præcipitantur. Et tantum sufficit
 ad illorum argumentorum refutationem, qui tam crudam
 hætenus clavium potestatis Ministris, hodiernis ecclesiæ
 competentis, doctrinam profitentur. Vid. *id. all. Oppalenus*
add. loc. Petr. de Murga de beneficiis Eccles. qv. 1. sect. 1. Bar-
bos. de officio & potestate Parochorum P. 1. capitulis prior.

Thef. XII.

Cum pru-
 dentioribus
 facilius hic
 est tractatus

Cum illis, qui non tam absolutam clavium potestatem
 defendunt, sed illam tantum simplicem facultatem divinæ
 gratiæ & maledictionis pœnitentibus & impœnitentibus
 annunciandæ esse volunt, facilius nunc erit tractatus. Et
 quidem mox lubentissime concedo & largior, ejusmodi fa-
 cultatem habere ministros Ecclesiæ; Verum hæc ipsa facul-
 tas non potest, sub nomine singularis illi ecclesiastico ordi-
 ni tributæ a Christo potestatis, venire: Cum non solum u-
 nicuique fidelium hæc simplex divinæ gratiæ in vere pœni-
 tentem annunciatio competat, sed ipsa quoque doceat sa-
 na ratio, hanc etiam ab infideli quocunq; æque valido mo-
 do ac efficaciâ fieri posse; etsi ad majus turbatæ conscientiæ
 solamen

solamen conducat, eam ab exercitato Christiano, vel sic etiam ab ipso Ecclesiæ ministro, seu confessionario, suscipi, modo tunc hic caveat, ab usitata illa formula: Ich, als ein verordneter Diener des Wortes Gottes, vergebe dir anstatt d. alle deine Sünde. Quod vero ad hanc præcedi solitam S. Synaxi remissionem, Dei loco a Presbytero faciendam, vel eandem ei, quem non vere poenitentem existimat, negandam porro attinet, quasi quæ in specie ad ordinis ecclesiastici jura pertinere & fundamentum publicæ ecclesiasticæ poenitentiae constituere dicitur; illa si nihilominus valere debeat, non ex præsumpta hujus potestatis, ipsis a Deo datæ, concessione derivanda erit, quam nullam esse demonstravimus, sed ex dignitate ipsius sacramentalis communionis fuit, quæ utique non facile notorie impoenitentibus, in illorum animarum perniciem concedenda erit, ne indigne scilicet edentes ac bibentes judicium ac una poenam sibi ipsis manducent ac bibant, ac rei fiant corporis & sanguinis Domini 1. Cor. 11, 29. Confer. Oppalen. de officiis L. 3. de pietate cap. 2. p. 293. in quo pontificii & Lutheranæ religionis Defensores concordant. Vid. B. Lutherus Tom. 8. Witteberg. p. 404. Dedekenn. Conf. Theol. P. 3. L. 1. n. 4. p. 715. Non vero hic sufficit peccatum grave commissum Esa. 1, 16. seq. sed notoria impoenitentia requiritur, cujus exemplum esset, si quis confiteatur se hodie habere personam, quæ ipsi injurias attulisset; cum alias καρδιογνώσεις esse non possit ecclesiæ Minister, nec sic regulariter sacramentum hoc dispensandum erit secundum privatam, sed publicam scientiam, alioquin multa sequerentur scandala multæque injuriæ. Carpzov. Jurispr. Consist. L. 3. tit. 9. def. 109. & imprimis ipse ab eod. etiam all. Filliac. Quæst. moral. Tom. I. Tract. 4. cap. 9. Et quoniam cavere debet ejusmodi minister ecclesiæ, ne vere poenitentibus cœlestia bona facile deneget, & quoque, quod maximum est, quia aliorum & superiorum auctoritate ministrat, non debet sua hic auctoritate procedere, sed rem totam deferre ad Consistorium vel Senatum Ecclesiasticum, cujus deinde jussu ipsum obtem-

Negatio S. coenæ non ex potestate clavium, sed ex sacramenti dignitate fuit.

Quid ad hanc negationem, ut iusta sit requiratur,

Non sufficit hic sola ministri ecclesiæ auctoritas.

Clavium potestas non pertinet ad facultatem publicam imponendi poenitentiam, sed illa ad internum hominem spectavit.

obtemperare decet vid. *Confess. August. de eccles. potest. p. 38.* add. *Carpz. all. libr. L. 2. tit. 18. def. 284.* *Fritsch. in Jure Eccles. p. 145.* Confer. *Reinking. de Regim. secular. & Eccles. L. 3. class. 2. cap. 2. n. 31.* & *Ziegler. ad Lancell. Inst. Iur. Can. L. 4. tit. 13. pag. 1031.* maxime cum Consistoria, de quibus *infr. plura*, totum fidelium coetum, vel ejusdem Seniores repræsentent *Id. all. Carpzov. L. 1. tit. 1. def. 12. n. 2. 3.* Penes hunc vero ejusmodi simplicem a communione externa exclusionem etiam temporibus Apostolorum fuisse constat ex *Matth. cap. 18, 16. seq. & 1. Cor. 5, 4. seqq. juncta 2. Cor. 2, 8.* Quo ipso refutantur nunc manifesto illi, qui existimant; clavium potestatem, Apostolis concessam, hunc effectum habuisse, ut publica ab iisdem poenitentia indici, vel potius exclusio a communione fidelium externa fieri potuisset, ut opinatur *M. A. de Dominis L. 5. cap. 7. per tot. in ceteris consentiens.* Quapropter etiam *Zieglerus all. loc. ita: Male, inquit, ad solum statum ecclesiasticum restringitur judicium excommunicationis, cum ad totam Ecclesiam istud pertineat.* *Et de Superint. cap. 17. §. 16. Etsi vero, ait, in tali casu Pastores ad superintendentem amendantur &c. Superintendentes tamen nec ipsi quidem potestatem habent arcendi aliquem ab usu Sacramentorum &c.* Add. *Carpzov. Jurispr. Consist. L. 3. def. 85.* Immo quidam hanc potestatem non solum Superintendentibus negant, sed ipsis etiam Consistoriis, & eandem inter reservata summarum potestatum refertunt *Conring. ad Lamp. P. 1. §. 27.* quod quidem ultimum, si, ut deberet, cum poenitentia publica ecclesiastica comparatum esset, ego prorsus negarem. Ex dictis vero *supr. alleg.* illud certe adparet, hanc facultatem Apostolos non de se ipsis, sed de coetu fidelium universo, prædicasse, illorum vero clavium potestas ad internum hominem duntaxat pertinuerit, & ad illos quam maxime se extenderit, qui dum nomen Christianorum nondum professi erant, prorsus objectum esse non poterant ejusmodi exclusionis; quamvis hic mirari quis possit, quod illi qui omnia sibi tribuere poterant, nihil sibi tribuerint, nisi quod debebant, illi

illi vero qui postmodum crescente papatu nihil fere habebant, omnia sibi debere existimaverint. Quapropter vel ex hoc solo liquet, potestatem clavium ne minimam quidem auctoritatem, aut fundamentum receptæ inter pontificios excommunicationi majori vel etiam hodiernæ ecclesiasticæ pœnitentiæ facere; cum deficiente causa prima, omnino secunda admodum suspecta sit: & illis igitur tantum competit hæc facultas, si externam ab ecclesia exclusionem notare debeat, qui totum fidelium cœtum repræsentant, ut dictum, non vero parochis Ecclesiæ, qui saltem ei tanquam glebæ adscripti h. e. Ministri seu instrumentum sunt per quod, quæ jura cœtui cohærent hujus auctoritate, modo prædefinito, expediri possunt & debent. Vid. Doctiss. Dn. Boehmer *de jure parochial. Sect. 3. cap. 1. §. 3. seqq.* Nec tamen hisce honori aut pietati ipsorum quidquam detrahitur.

Thes. XIII.

Hic igitur absque auctoritatum aliarum præjudiciis Alia adhuc
 expositam habes meam, de potestatis clavium fundamen- argumenta,
 to, sententiam, argumentis corroboratam; Ad illas vero quæ hanc in
 dissentientium rationes quam maxime respexi easque in rem adferun-
 fringere volui, quæ aliquam speciem præ se ferre mihi vi- tur, rejiciun-
 debantur; cetera, videlicet, quando dicitur, potestatem tur.
 clavium sacramentum esse *juxta Apolog. ipsam August. Confess. ad art. de pœnitentia pag. 167.* vel quod eadem per con-
 tinuam successionem ab Apostolis in hodiernos ecclesiæ
 ministros translata sit, vel quæritur, an ad jura ordinis an ad
 jura jurisdictionis pertineat? quæ ultima jura exulare de-
 bent a ministerio ecclesiastico, *de quo infr.* hæc, inquam,
 studiose supersedi; quoniam vel ex jam dictis possunt refu-
 tari, vel facilis ad eadem est responsio: Et quidem quod
 primum & ultimum attinet; illud quod per se nullum est,
 non poterit esse sacramentum, nec de eo interrogatio in-
 stituti: ad quænam jura pertineat? ubi subsumtio erit facil-
 lima, ejusque probatio ex jam dictis fluit; quod autem ad
cit. Confess. August. attinet, illa docet compilatores ejusdem
 fuisse

fuisse homines & doctrina ipsa postmodum rejecta est Georg. Calixtus *de præcip. Christ. religion. capitib. Diss. 8. th. 31.* J.A. Schertzer. *System. theol. loc. 13. §. 10.* quod vero secundo loco dictum est, & ideo claudicat, quia diu ecclesia vera, præsertim quoad ecclesiæ ministros Spiritu S. imbutos, vel non fuit prorsus, vel quod verius est occulta latuit: ab impiis vero & indignis mercenariis propter necessariam, ut supra dictum, relationem Spiritus S. & ipsius potestatis, eandem exerceri, nedum continua successione propagari, aut transferri potuisse nemo dixerit. Consentiant huic nostræ opinioni multi inter theologos ac JCtos; Et uti nec ipsum B. Lutherum a nobis in totum dissentire *supr. ex eod. all. locis* ostendimus, ita & aliorum orthodoxorum verba pro nostra sententia adferri quirent, sed multas paginas hinc implere animus non est, & igitur illum, qui consentientes videre armat, remittimus ad elegantissimum librum Excell. Dn. Thomasi sub tit. *Bedencken, über die Frage: Wie weit ein Prediger gegen seinen Landes-Herren, welcher zugleich summus Episcopus mit ist, sich des Binde- & Schlüssels bedienen könne?* ubi *in ratione decidendi secunda, & tertia*, ex Matthæio, Molineo, Seldeno, Grotio, Puffendorfio aliisque, tam theologis orthodoxis quam JCtis, loca hanc in rem excerpfit, quæ vel nostram opinionem in specie firmare possunt, vel etiam aliorum opiniones singulares, & dissensiones varias ostendunt. Pro Dissidentibus vel in totum, vel in partem, haberi possunt: M. A. de Dominis *de Rep. Eccles.* Voetius *Polit. Eccles.* Petr. de Murga *de benefic. eccles.* Oppalenus *cit. libr.* Balduin. *de Casib. Conscient.* Dedekenn. *Consil. theol.* Schertzerus *libr. all.* Brunemannus *in Jure Eccles.* Carpzov. *all. loc.* Lancelot. *Inst. Jur. Can. & ad hunc* Zieglerus. *idemque de Episcop.* & novissime Joh. Bartholdus Niemeir. *in tract. de discipl. Eccles. aliquæ plurimi.*

Thes. XIV.

Hinc tamen historiam pœnitentiæ publicæ ecclesiasticæ antiquissimam esse nemo negabit, qui in monumentis

Historia publicæ pœnitentiæ

tis juris ecclesiastici omnino hospes non est : jam enim temporibus Apostolorum sicque in ipsis ecclesiæ incunabulis poenitentiam quandam externam in usu fuisse ex modo deductis satis clarum esse potest. Quod vero ad ritus circa poenitentiam publicam indicandam, ab Apostolis observatos, attinet, & an certis quibusdam solemnitatibus & excommunicaverint & receperint poenitentes, modusque ac studium poenitiæ, pro ratione commissorum delictorum, ab ipsis datum, ac impositum fuerit poenitentibus, quæ omnia, ceu regulam, Discipuli Apostolorum, (presbyteri deinde in Ecclesiis civitatum constituti, de quibus *Ep. ad Tit. c. 1. v. 5.*) cum peccatoribus observarent; de eo quidem ob plurimum obsoletam istius temporis antiquitatem nihil certi constat, ex puritate tamen, quæ in Ecclesia illa primæva satis conspicua fuit, facile illud cuivis rem penitus consideranti patefcet, quod ejusmodi ritus ac solennes excommunicationes usu non valuerint, quales vel ante apud Judæos, qui tales, erant, vel gliscens subinde ac crescens papatus introduxit, quæque maximum ad hierarchiam obtinendam, ac dominationem quandam Pontifici ac clero in seculum ædificandam experimentum fuerunt; Sed simplicem sine dubio primitivæ Ecclesiæ poenitentiae publicæ formam, ab ipsis Apostolis propositam ac præscriptam esse omnino existimandum est; cujus tota solemnitas in eo constitit ac absoluta fuit, ut peccatores qui vel grave quoddam peccatum ex proæresi commiserant, vel specialiter ob dirissimas persecutiones diis ethnicorum thurificaverant, prius ad sacramentorum communionem non admitterentur, donec publice omnibus istius Ecclesiæ, in qua peccaverant, fidelibus de sincera illorum poenitentia, quatenus ex fructibus de eadem judicare possunt homines, certo constaret: Et si de hoc certiores facti essent, tunc sine dubio poenitentes in sinum Ecclesiæ iterum, summo quidem cum gaudio, & piis super ipsum precibus ad Deum fundendis, absque tamen ullis solemnitatibus receperunt, iisque in amore Dei, ac charitate erga illos, com-

centiæ anti-
quisima est.

Conceptus
formalis poe-
nitentiæ A-
postolicæ.

Dissentiunt
Pontificii
Scriptores.

Quos secuti
sunt Nostra-
tes.

Quod pro
nostra sen-

munem sacramentorum usum denuo concesserunt; quæ omnia non obscure latent in dictis jam supra allegatis: 1. *Cor.* 5, 5. & 2. *Cor.* 2, 8. Quod vero Pontificii scriptores hic nobiscum non sentiant, sed omnino etiam solemni illi pœnitentiæ, per varias variorum Conciliorum Canones introductæ, Autores Apostolos constituent, ac illorum institutiones, ob datam iis a Christo Clavium potestatem ab ipsis ordinatas; postea saltem per ejusmodi Canones confirmatas ac retentas esse affirmant, dubios hic nos non reddit, utpote qui non ignoramus, illos non solere suæ ipsi impietatis proditores aut confessores esse; quamvis & hoc a nonnullis Pontificiis factum sit; inter quos conspicuus est M. Ant. de Dominis, (quem fluctuantem & inconstantem quidem in Religione fuisse notum est, sed inde illius iudicium in præsentī materia non fit invalidum) qui in specie de pœnitentia publica hoc passim in Libro de Rep. Eccles. asserit, quod eadem a prima Apostolorum institutione multum deflecterit, ac erroribus jam scateat quam plurimis. Minus in contrarium movent nostræ religionis scriptores, idem cum pontificiis asserentes, quippe nemini incognita esse potest, proterva Doctorum exscribendi ex aliis inclinatio ac consuetudo, ad principia illorum auctorum ac fundamenta non attendentium, quæ nihil aliud hic quam incautam errorum papalium propagationem gignere potuit. Nec denique sententiæ contrariæ connexionem aliquam facit dictum 1. *Corinth.* 14. v. ult. πάντα ἐν χημόνως καὶ κατατάξιν γινέσθω. quo nonnulli pœnitentiæ papalis solem- nibus ritibus auctoritatem datam esse contendunt; Siqui- dem nos ordinem quendam in Ecclesiasticis observandum esse non inficiamur; sed saltem ordinem illum tot circa peragendam pœnitentiam a pontificiis excogitatum nimis humanum ac in opere operato consistentem, ac hierar- chiam sapientem, ab Apostolorum institutis ac traditioni- bus antiquis promanare non admittimus. Ubi nostram sententiam firmat, quod ante *Concilium provinciale Ancyra- num* & mox insecutum *Concilium Oecumenicum I. Ni- cœnum*,

cænum, contra Arrianam hæresin, ad eandem damnandam, tentia incon-
sub temporibus Constantini M. conscriptum, nulla in anti- trarium fa-
quitate ecclesiastica mentio fiat de solempni illa pontificio- ciat?
rum pœnitentia, ex. gr. de quatuor pœnitentiæ stationibus
obeundis, similibusve solempnibus ritibus circa eandem ob-
servandis; & quamvis de *pœnitentia legitima* sæpius quæ-
dam inveniantur, ut in *Can. 5. conc. Elibertini*, non tamen ar-
bitror probari posse, qualis hæc proprie fuerit, aut si hoc
quidem invenitur, non tamen quod certum vel magnum
pœnitentiæ intervallum, ac certæ illius stationes aut ritus
pœnitentibus impositi fuerint, sed potius, si cui eo tem-
pore indicta pœnitentia, hoc plerumque factum sit, secun-
dum simplicem pœnitentiæ ab Apostolis impositæ ratio-
nem, *quam supra definivimus*, quo sensu pœnitentiæ in Con-
cilio Romæ A. P. Chr. N. 250. contra Novatianam hæresin
habito, his verbis fit mentio: *Illi qui lapsi fuerunt in cer-
tamine, fraterna commiseratione curandi & fomentis pœni-
tentia medicandi sunt. Vid. Summa Decret. Cornel. P. P. in
Summ. Conc. Barth. Caranzæ Addit. Fr. Sylvii p. m. 36. Et in
canon. Apost. can. 51. hæc habentur de pœnitentia: Si quis
Episcopus aut presbyter, eum qui a peccato revertitur non re-
cipit, (nihil autem hic de solennitatibus ejusmodi subeun-
dis dicitur,) sed rejicit, deponitur, eo quod Christum offendat,
qui dixit: ob unum peccatorem, qui resipiscat, gaudium obo-
riri in cælo. Vid. all. aut. p. 10. Quæ omnia si conjunga-
mus cum eo, quod illis temporibus videlicet Constantino
M. Imp. Ecclesia Christiana per omnia fere a pristino pie-
tatis nitore deflectere inceperit, ac mundus in ecclesiam
introducitur, illaque cum antea divina, ut *ajunt*, tunc hu-
mana facta sit; quæ elegantissime docent scriptores juris
Ecclesiastici Zieglerus *de dot. Eccl. & Arnold. in der Abbil-
dung der ersten Christen*, aliique quam plurimi, inter quos
novissime est Dn. Boehmer *de Jur. paroch. Sect. II. cap. 2. per
tot.* ac confirmant tot exorbitantia privilegia in *tit. C. de S.
Sanctis Eccles.* magis manifestum redditur, quod antea dixi-
mus, totam pœnitentiæ ecclesiasticæ disciplinam, qualis*

Ratio dubi-
tandi.

Responsio.

per Conciliorum canones introducta in Ecclesiam, inven-
ventum hierarchiæ papalis esse, quo, ceu fulmine quodam,
thronos ac coronas, suæ auiditati in seculum visibilem ex-
ercendi potestatem resistentes, corripere possent. Et quam-
vis ex Tertulliano & antiquissimis aliis Patribus, infra for-
san etiam allegandis, non nulla loca adferantur, quibus
usum solemnis publicæ pœnitentiæ, certis stationibus ac
diris ritibus subeundæ, primævum firmari quis existimare
posset; Cum tamen nec apodictice constet, utrum hæc
scripta autoribus adsignatis debeantur? de quo Bellarminus
lib. all. nec quoque de necessitate absoluta, ritus illos sub-
eundi peccatoribus, ex iisdem liqueat, vel etiam, quod licet
quidam autores de his gradibus quandam mentionem fe-
cerint, non tamen publica per concilia adprobatio ante
dicta tempora addita sit: & quod maximum est, quam plu-
rimos patres, qui stationum, ut putant pontificii, mentio-
nem faciunt, de interna & secreta tantum pœnitentia lo-
cutos esse plerumque adpareat, ad quam internam pœni-
tentiam vocabula stationum imo proprie quoque referri
possunt, ut adeo illorum nudo sono seducti, putaverint
quidam, de fletu, de prostratione, aut consistentia publica
pontificia apud eosdem sermonem fieri. (ubi quidem de
audientiæ gradu illud in specie notandum, quod quamdiu
ethnici prosylitæ catechumeni, aut in institutione fidei
christianæ essent, illis etiam ante prædicta tempora, pecu-
liare illud vocabulum tributum, & ipsi hi tyrones audien-
tes dicti fuerint, ut ex Tertull. adparet.) ut adeo hæc satis
assertionem meam, supr. propositam, vindicare possint.

Thes. XV.

Limitatio
prius dicto-
rum,

Cum ergo hætenus ostensum sit, per tria priora ec-
clesiæ secula non aliam fere pœnitentiam, quam institutis
Apostolorum maximam partem analogam, in usu fuisse,
hisce nunc illud instar alicujus limitationis addendum est,
quod illis temporibus, & uti existimo, mox desinentibus,
canones quidam & libri pœnitentiales a presbyteris non-
nullis compilati ac prolati fuerint, quibus aliqua pœniten-
tiæ

tiæ norma ac determinatio, super quibusnam peccatis peragenda sit pœnitentia comprehendebatur, quorum canonum seu librorum pœnitentialium passim in antiquæ Ecclesiæ historia a græcis & latinis patribus mentio facta reperitur. *Vid. Addit. Sylvii all. loc. ad verba canonis: legitima pœnitentia peracta. Add. Suic. observ. sing. cap. 1. de pœnit.* Cum vero horum pœnitentialium canonum tumultuaria congeries ac auctores incerti, & decursu temporis errores certi erant, hisque accedebat mira in parochis ac presbyteris sacrarum rerum imperitia, illi veræ publicæ pœnitentiæ obfuerunt mirum in modum, eique jamdum obscurandæ viam quandam muniverunt. *Thomasin. Vet. ac Nov. Eccl. Discipl. P. 1. L. 2. cap. 11. §. 7.* ut tandem horum librorum deficiens ac incerta auctoritas subinde ansam dederit ad varia, ac non levia, inter ipsum clerum schismata circa disciplinam pœnientia ecclesiasticæ, ex quibus quoque sub octava Christianorum persecutione abominanda illa Novationum, a Novatio auctore sic appellitorum hæresis, qua non solum illis, qui ethnicorum diis immolaverant, sed semel ex proæresi lapsis omnis spes salutis adimebatur, etiamsi digne pœnituisent, suborta est, illos gratiæ divinæ solum committens, ac de cetero in totum deferens, cui hæresi adhærentes superbo nomine catharos h. e. mundos semetipsos vocabant; Propter quod Ecclesiæ schisma tandem concilium sacerdotale a Cornelio Papa A Chr. 250. congregatum, ac Novatiani in illo hæreseos damnati sunt *Vid. M. A. de Dominis de Rep. Eccl. L. 6. cap. 8. §. 141. & L. 7. c. 10. §. 74.* Cum hæc ita non nimis diu acta essent, & ubi jam magis magisque turbatio adproperabat veræ Ecclesiæ, in eandemque sub Constantini M. temporibus seculum involvebatur, congregata sunt concilia Ancyranum & Nicænum I. *ut dictum supra.* Horum conciliorum canonibus solennis ille publice pœnitendi modus, suppeditatis in hunc finem quatuor pœnitentium certis stationibus ac stadiis, pro ratione commissorum peccatorum necessario subeundis, introductus est. *Vid. Zonar. ad Can. Conc. Ancyran. 21. & Bal-*

Quo tempore tandem gradus certæ pœnitentiæ auctoritatem acceperint?

Recensentur
4.) pœniten-
tiæ stationes.

Doctrina de
pœnitentia
publica flu-
etians sem-
per fuit.

& Balsamon ad eund. can. p. 783. add. can. conc. Nicæni I. 11. & 14. Erant autem hæ quatuor pœnitentium stationes sequentes: 1.) *χρόσυλαισις*, fletus; 2.) *ακρόασις*, auditio; 3.) *γπόπτισις*, substratio: 4.) *Σύστασις*, consistentia, de quibus *infr.* Harum quatuor stationum frequens est post tertium seculum in antiquitate ecclesiastica mentio, quod pluribus videre est apud J. C. Suicer. *observ. singul. cap. 1. de pœnit. per tot.* unicum hic ex ipsius monumentis allatis, probationis causa, adjicio, quod ex *Basil. M. Ep. ad Amphilocho. Can. 22. Tom. 2. pag. 769. de fornicatoribus* refert; quod græca lingua ab all. Aut. prolatum, latine sic se habet: *Est autem, inquit, in quatuor annis præfinita fornicatoribus pœna. Oportet eos anno primo a precibus expelli & ipsos deslere ad fores Ecclesiæ; secundo ad auditionem admitti; tertio ad pœnitentiam h. e. substrationem, quarto ad congregationem cum populo, abstinentes ab oblatione, deinde eos permitti boni communionem.* Equidem ex his jam certum evadit, post tempora *all. Conc. Ancyran.* illos, quos pœnitentiam publicam agere oportebat, ad certas, vel quatuor adductas pœnitentiæ stationes subeundas adstrictos fuisse, temporis diuturnitatem, pro ratione delictorum, determinandi potestate Episcopo relicta, qui quomodo ille accuratam discussionem scelerum omnium, earumque quibus ipsa scelera gravantur circumstantiarum, instituere debebat elegantissime docet *Capitular. Caroli M. L. 7. c. 294.* ubi ita: *Videndum, qualiter primo peccatum perpetratum sit, aut si postea iteratum, aut frequenter actum, si sponte, si coacte, aut per ebrietatem, aut per quodlibet ingenium factum sit &c. confer. caus. 26. qu. de pœnit. & pœnitent.* Verum tamen illud exinde nondum expeditum est, quod pœnitentia publica semper ex eo tempore æquali usu valuerit, cujus contrarium potius fundatum esse in historia ecclesiastica neminem, arbitror, fugit. Et quidem si animus esset, ac tractatio permetteret historicum hic agere, facile posset evinci & ostendi, quod prout crevit ac decrevit Pontificibus Max. seculare caput ac Majestas ac prout vel superstitiosi vel astuti,

astuti, potentesve vel minus potentes imperatores imperii clavum tenuerunt, ita quoque papale hoc pœnitentiæ publicæ fulmen exercitum sit in provinciis germaniæ; quamvis nunquam eidem pietatis pallium ac hypocritica vulpicula pellis defecerit; sed id nimis prolixum foret hic excutere; quapropter aliquas saltem, quæque rem ipsam attingunt, generales probationes *ex Thomafino* afferre lubet, ex quibus constare possit, post concilium Oecumenicum I. Nicænum, usque ad seculum quintum, tam de peccatis occultis confessis, quam de publicis, publicam quidem impositam fuisse pœnitentiam, illam vero de peccatis occultis primum usu desuisse, post idem quoque læpius contigisse ipsi pœnitentiæ publicæ publicorum criminum. Sic *all. aut. habet. P. 2. Vet. ac Nov. Eccles. Discipl. L. 2. c. 7. §. 14. seqq.* Pœnitentiarii partes primum fuerunt, ut si qui primam baptismi commaculassent innocentiam, eorum secretas audiret confessiones secretasque indiceret pœnitentias; Si quis autem tale quid patrasset, quod sola elui pœnitentia publica posset, eum ad difficillimos pœnitentiæ labores remitteret. Accidit autem Constantinopoli, Nectario ejus Ecclesiæ clavum regente, ut fœmina post factam pœnitentiario presbytero confessionem, palam & publice confessa sit, se a Diacono vitiatam fuisse, id quod non poterat non grave scandalum concitare; quapropter abstulit Nectarius de peccatis occultis publicam pœnitentiam; facta omnibus potestate ut ad communionem eucharisticam accederent, & ei soli, cui collibitum esset, conscientie suæ redderent rationem. Et paulo post ita: Post Nectarii decretum h. e. seculo quinto ineunte, occultorum criminum pœnitentia publica in usu esse desiit, uti nec in usu est jam inde seculo duodecimo desinente. Eo enim tempore cepit rarissima esse pœnitentia publica, cum quod ad occulta attinet crimina, pridem publica esse desiisset. Et cap. XI. Non dissimulamus pœnitentiæ molliendæ licentiam, magis magisque indies invaluisse, & quæsitum illi fuisse patrocinium, ex regulis, quorum auctoritas ab ipsis manaret conciliis & §. 12. eod. Perrari sunt hodie, qui talem peragunt pœnitentiam, qualem antiquorum pœnitentium

Quod probatur ex Thomafino.

sentium exempla & auctoritas canonica sancit; nunc in cœtu Christianorum vix pœnites agnoscimus, nunc a multis diuersa flagitia perpatrantur audacter. Vehementer ecclesia perturbatur eo, quod iam impune a plerisque excutitur inconcussa illa lex expiandæ publicæ pœnitentiæ & satisfactione infamiæ publicæ gravissimorum criminum. Et cap. 13. §. 11. Decursu temporis factum, ut data presbyteris omnibus facultate absol- vendi a criminibus, Papæ reservatis, quicquid supererat anti- quioris publicæ pœnitentiæ disciplinæ funditus eversum est; dis- sipatumque frænum, quo a gravissimis sceleribus cohibebantur nefarii homines. Et cap. 16. §. penult. Paucis ante annis quam concilium Tridentinum indiceretur, in Gallia Germaniaque vehementissima flagrabant vota restituendæ pœnitentiæ publicæ. In quo Concilio ita caput extat: In ecclesia propter graves & publicas offensas publica pœnitentia restituatur; & sic pas- sim. Confer. Goldast. Const. imperial. Tom. 5. p. 571. Hæc omnia satis clare docent, quam diversimoda & fluctuans cir- ca pœnitentiam publicam indicandam traditio semper fu- erit, & quam sæpius illud ipsum papale idolum profuga- tum, quamvis proh dolor! semper si non in totum, ex par- te tamen restauratum sit: Utinam aliquando cum reliquis omnibus pontificiæ sedis sordibus penitus excutiendum!

§. XVI.

*Historia ad-
ministratio-
nis publicæ
pœnitentiæ
pro quibus-
vis ecclesiæ
temporibus
exponitur.*

Iis quæ hætenus circa antiquitatem ac historiam pœ- nitentiæ publicæ ecclesiasticæ tradita sunt; ipsam nunc ad- ministrationem hujus disciplinæ, quomodo videlicet & per quos eadem administrata quibusvis Ecclesiæ tempori- bus fuerit annectimus: Quod igitur ad primæ ecclesiæ incu- nabula attinet, jam supra facti sumus, nos cum aliis ignora- re, quinam tunc temporis vere administrationis pœniten- tiæ modus ac ordo fuerit; ubi tamen nostram opinionem simul adjecimus, quæque hic sub incudem repetere non est necessum, quod vero administratores concernit, ex supr. allatis manifestum est, quod in primitiva ecclesia fa- cultas excludendi aliquem ab externa communione non Apostolis, vel hodie ecclesiæ ministris sit tribuenda, ne- que

que ab illis hanc, suis etiam temporibus, sed a toto fidelium coetu exercitam fuisse: quando vero hujus facultatis administrationem & executionem Seniores ecclesiæ in quosdam ex coetu fidelium contulerunt, nullum est dubium, illos ipsos fuisse, qui pastores seu Ministri cujusvis fidelium ecclesiæ extiterunt; sive Episcopos illos sive presbyteros simplici nomine adpellitare velis. Imprimis cum constet, quod ubi distinctas parochias, vel inter ipsos parochos dignitatis gradus in primis Ecclesiæ seculi Christiani ignorarent, ac Episcopi seculi negotiis, qua talibus, hætenus non intenti essent, omnem sacrarum rerum curam paulatim in Episcopos solos, successu temporis, translata esse: si quidem tunc soli baptismum dabant, soli reconciliabant poenitentes, & cum tempore Apostolorum cuiusvis viro hætenus docendi facultas concedebatur, mox iidem quoque soli verbo Dei ejus gregem pascebant ac conciones habebant Vid. *Thomasin. all. libr. cap. 7. §. 8.* Immo quoniam coram impiis ethnicorum judiciis stare verebantur Christiani, etiam merito tunc temporis cum senioribus Ecclesiæ laicorum lites finiebant; quod Christianis postmodum magistratibus existentibus & persecutionibus cessantibus, contra Evangelium de regno Christi a Pontificio clero retentum fuit. Illis igitur temporibus ad rem poenitentiarum peculiaris presbyter constitutus nondum erat: Et quamvis ad secretas fidelium confessiones audiendas secretasque ac publicas indicandas, vel potius suadendas, poenitentias temporibus Decianæ persecutionis jam inciperent, clericum aliquem specialiter constituere, coram quo conscientia suæ sordes exprimere poterant fideles, cum & antea inter se mutuam peccatorum suorum confessionem cum mœrore animi faciebant; Attamen necessitatem confitendi ac ex ore hujus presbyteri poenitentiam subeundi fidelibus hoc ipso impositam uti judicat *all. Thomasin. add. loc. & cap. 11. §. 1. 2.* aut de occultis peccatis poenitentiam post factam confessionem, (quæ sine dubio meri arbitrii tunc temporis fuit) publicam peragere ipsos

oportuisse non existimo: Siquidem semper illius primitivæ ecclesiæ fideles vitam Apostolorum & ipsius Salvatoris imitari potius; quam alia dogmata sequi voluisse omnino credendum est; Petrus vero dum graviter peccaverat foras exhibat, ac insolitudine pœnitentiam tot lacrymis coram facie Dei peragebat ac nilominus obtinebat gratiosam remissionem. Hinc manet, quod decursu temporis demum, & ubi papatus jam plantari inciperet, factum sit, ut ad occultorum peccatorum confessionem ac pro illorum expiatione ac remissione peragendam publicam pœnitentiam fideles in conscientia se teneri persuasi sunt; ubi tunc presbyter ad hoc constitutus pœnitentiarius vocabatur, qui tamen vel raro, vel nunquam, nisi Episcopo ægrotante, de peccatis publicis publicam imposuit pœnitentiam, sed illa potestas diu apud solos Episcopos mansit. *all. cap. §. 16.* Et cum de peccatis occultis publicam pœnitentiam iterum seculo quinto abstulerit Constantinopolitanus Episcopus Nectarius, etiam hujus presbyteri pœnitentarii ordinarii officium sublatum, ac arbitrium rursus unicuique relictum fuit, ut quibus velint presbyteris pœnitentes conscientiæ suæ rationes redderent, ac omnes ad evcharistiam communionem sine ejusmodi publica pœnitentia admitterentur. *all. cap. 7. §. 13. seqq.* Ab illo tunc tempore usque ad seculum decimum tertium vel pontifices ipsi, vel Episcopi, administrabant publicam pœnitentiam, aut alii presbytero specialiter hoc committebant; Seculo vero XIII. ab Innocentio III. quem patrem ac auctorem totius juris Canonici dicunt, constitutus est presbyter ad rem pœnitentiarum Vicarius Episcopi generalis etiam pœnitentiarius dictus, cujus vero officium ad omnes publicas pœnitentias indicendas & pœnitentes publice reconciliandos pertinebat: ut tamen quorundam graviorum criminum publica Ecclesiastica censura Episcopo vel ipsi Pontifici debebat reservari; ab ejusque potestate Parochi, qui suos proprios confessores habebant, Magnates, Optimates & Barones illorumque familiæ exemptæ erant, quas

quas Episcopalis avaritia sibi retinebat. *Id. Thomasin. all. loc.* Cum vero tunc temporis crescere iterum inciperet pœnitentium multitudo, poterat tandem hic socium sibi adsciscere, siquidem solus non sufficebat, omnes altaribus publice reconciliare; poterat quoque ea propter potestatem absolvendi parochus, in cujus loco delictum erat commissum, concedere. Et de tali pœnitentiaro in Concilio Tridentino cautum, ut perpetuum dignitatis gradum habeat, nec aliquis ad hoc, nisi quis Doctor vel Licentiatus sit in theologia vel jure eligi poterat. *Id. cap. 8. §. 9. & c. 10. §. 8.* Denique varia privilegia non nullis Magnatibus a pontificibus data sunt, ad eligendos suo arbitrio confessores, & confessores in omnem diocœsin adprobati sunt, quibus & circa pœnitentiam publicam indicandam potestas concessa est *cap. 14. §. 1. in fin.* Quid in Ecclesia orientali obtinuerit, scil. ibi Monachos medio ævo hanc potestatem exercuisse differit *cap. XII.* Ultimo loco notandum, quod cum olim certa crimina canonibus conciliorum expressa fuerint, quorum absolutionem impetrandam Romam proficisci debebant pœnitentes, hoc seculo XIII. & XIV. desitum esse; suprema nilominus in his omnibus potestate Pontifici ac Episcopis etiam hætenus relicta. Et tantum de historia pœnitentiæ publicæ peragendæ apud pontificios usitatæ: Cui coronidis loco saltem adjicimus, quænam solennia quondam tam circa excommunicationem pœnitentis ac pœnitentiæ indictionem, quam circa receptionem in usu fuerunt: Quando igitur olim pœnitentiam publicam quis ingredi meditabatur, ille offerre se Episcopo debebat ad januas Ecclesiæ sacco indutus, adstantibus cum candelis candentibus decem vel pluribus Decanis, archipresbyteris parochisque, qui cum peccator legem ordinemque ab Episcopo acciperet peragendæ sibi pœnitentiæ, uno omnes tempore lumina sua super ipsum extinguiebant. Vid. Regino *in Discipl. Eccles. German. L. 1. c. 37. 38. 57. 291.* Cum vero recipi deberent & remissionem peccatorum acciperent, hi ritus observati extant *in c. 6. caus.*

Ritus quidam antiqui.

26. quæst. de pœnit. & pœnitentib. Diebus remissionis pœniten-
tes genua flectant, & mortuos in Ecclesiam afferant & sepe-
liant; die autem secundo dominico non jejunent, nam qui hoc
die studiose jejunet, non creditur esse catholicus: Deinde pri-
mum ad communionem sacramentorum admissi sunt.
Notandum tamen hic quod hos ritus huncque processum
pœnitentiæ publicæ pro universali non venditemus: Qui
etiam hodie cessant; cum in jure canonico cautum est,
ut quisque presbyter secundum suam prudentiam quo-
modo velit, pro ratione delictorum, pœnitentias peccato-
ribus imponere debeat. Apud nos quot provinciæ, im-
mo quot civitates, vel pagi dantur, tot diversi etiam ritus
circa pœnitentiam publicam indicandam & fubeundam
obtinent, quorum tamen plurimi vel in totum papatum
adhuc sapiunt, vel horum institutis adhuc pejores sunt,
quod infra circa abusus pœnitentiæ nostræ hodiernæ in-
dicandos pluris demonstrandum erit.

Thes. XVII.

Quatuor
sunt pœni-
tentiae eccle-
siasticæ pon-
tificiæ statio-
nes,

Ad quatuor pœnitentiæ publicæ ecclesiasticæ præfi-
nitas stationes jam revertimur. Est *prima* *πρόσκλαυσις* seu
fletus: Fletus autem & lacrymæ character ac comes sunt
plerumque veræ & sinceræ pœnitentiæ, quod exempla ve-
teris & novi fœderis Davidis, *Psal. 6.* Petri *Matth. 26.* alio-
rumque quam plurimorum satis illustant. Verum illo
sensu luctus ac lacrymæ de pœnitentia interna coram Deo,
cujus amor a nobis læsus est, tantum prædicantur; alio mo-
do se hic res habet in pœnitentia ecclesiastica externa pon-
tificia, ubi fletus non de interna aliqua animi ac spiritus
passione ac contritione dicitur, sed duntaxat ritum quen-
dam seu opus operatum significat in Ecclesia papali usita-
tum, quo extra portam oratorii oportebat peccatorem
stantem fideles ingredientiæ orare, ut pro se precentur.
Greg. Thaumaturg. Ep. Canon. can. 11. pag. 4. apud M. Anton.
de Dominis de Rep. Eccles. L. 5. c. 7. §. 32. Sive ut habet *Jus-
tel-
lus ad Canon. 5. Concil. Ancyran. Fletus dicitur, cum quis ad-
misso peccato, extra ecclesiam stans, cum luctu & lacrymis eos,*
qui

qui ingrediuntur, orat, ut pro se misericordiam Dei eliceant. *Add. Can. ex Basil. M. 22. 56. 57. 75. & Balsamon. ad can. 2. Dionysii Alexandrini.* Hic ritus quidem sine dubio originem ipsius verbi divini auctoritati acceptam refert, quod scilicet sincere poenitentes in primitiva Ecclesia aliorum fidelium precibus se commendabant pro elicienda, ut dicitur, divina misericordia ac peccatorum remissione. Siquidem & nos illud agnoscimus, quod multum valeant pro aliis piorum preces coram Deo juxta dictum *Ep. Jacob. 5. v. 16.* Quæ omnia confirmat *Suicer. Obser. Sing. cap. 1. de poenitentia* cum de antiquitate hujus stationis disserit, his verbis: *Hujus stationis, nulla apud veteres ante Novati tempora fit mentio (immo nec hujus tempore qua peculiaris & primæ solennis poenitentiae stationis, quod supra demonstravimus.) Interim tamen & ante Novatum ejus occurrunt vestigia. Multi enim cum humilitate, precibus, fletibus ac lugubri habitu poenitentes ante fores Ecclesiae prostrati, non modo ab Episcopo, sed etiam ab universo Ecclesiae cœtu preces postulabant, quod probat ex Tertulliano Libr. de poenit. cap. 9. p. 169.* Sed cum huic salubri ac liberrimo negotio necessitas quædam legalis superaddita, eidemque certi anni ac tempora præfinita sunt, ut constat ex Gregorio Nysseno *Ep. ad Letojum can. 5. p. 120. ubi homicidæ doloso hanc stationem per decem annos impositam videre habes, cum alias regulare tempus esset triennii.* illud ab Evangelii doctrina mirum in modum discessit & opus operatum factum est, circa quod recte obtinet dictum illud Salvatoris nostri: *Si omnia illa feceritis quæ sub lege continentur, servi nihilominus estis inutiles.* Quam ob rem hic primus poenitentiae publicæ ritus, uti est consideratus, merum inventum papale fuit, quod quam maxime pharisæismum sapit, quo merito refertur effatum illud Christi D. N. *Matth. 23, 4. 5. Alligant ac imponunt in humeros hominum onera gravia & importabilia, digito autem suo nolunt ea movere: omnia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus, ac ut dilatentur phylacteria sua & simbrie magnificæ reddantur.* ubi tandem
hoc

Fletus prima
statio anti-
quam habet
originem.

Imposita
huic stationi
necessitas il-
lam in totum
vitiavit,

Quod argu-
mentis cor-
roboratur.

hoc iudicium ejus adjunctum legitur v. 13. *eod. cap. Væ autem vobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qui clauditis regnum cælorum ante homines, vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare.* Et sane Deus in opere conversionis, uti nec violenta remedia adhibet, ita etiam vere pœnitentem ad ejusmodi nugas non vult referri, nec quoque talem tot annis inauditum relinquere potest; (quamvis ad pœnitentiam tempora hominibus sæpius concessit & concedit hodiernum de quo *Gen. 6, 3.*) Si quidem hoc ipsi infinita sua misericordia ac tenacissimus erga genus humanum amor non permittit, potius ubique in verbo suo se declarat, se non remotum esse velle a precibus clamantis peccatoris pœnitentis *Pf. 145. 18.* Ille vero quem Deus gratiæ suæ dignum fecit, cur ab hominibus amplius, si etiam coram illis deprecetur commissa peccata quæ scandalum dederunt excluditur? ac sacramentis & auditione verbi divini frui non admittitur? Dicis homini ex fructibus de alterius pœnitentia judicandum esse, cum vero de illis non statim constare possit, non improbandum esse, ad hoc certum temporis intervallum præfinire; sed facilis est responsio: nullam enim hæc duo connexionem habent, velle ex fructibus de alterius pœnitentia certum esse, & velle ut alter præcise tribus vel pluribus annis hos fructus doceat, nec ante illud tempus illum in Ecclesiam ac ad sacramentorum communionem recipere, in illo consistit finis proprius pœnitentiæ ecclesiasticæ, in hoc abusus est evidens. Forte tota res eo redit, ut pœnitens etiam in his externis obedientiam ostendat erga Ecclesiæ observantias, & res salva est, modo obedientia illa non alteret naturam negotii, vel verbo divino conformis sit, nec domini prædicantes per Ecclesiam cucullum clericale intelligant, quod hic ita esse jam allata satis firmant.

Thes. XIIX.

Altera pœni-
tentiæ statio
examinatur.

Altera & *secunda* pœnitentium statio erat *ἀνεγασίς*, *auditio*. In hac statione idem accidit quod de prima jam docuimus. In tribus prioribus ecclesiæ seculis & maxime tem-

temporibus Apostolorum & horum discipulorum moris erat, ut quibus imposita poenitentia, sicque a mysteriorum communione ac usu exclusi erant, nihilominus permitteretur evangelium ac verbum Dei cum aliis fidelibus audire, ut scilicet eo ipso magis magisque ad poenitentiam & peccatorum agnitionem præparentur, ac facilius resipiscere queant, ac per Sacramentorum solamen ad fidei robur eo citius iterum venire possint. Et hoc non solum non improbandum, quin potius maxime ipsi verbo divino conforme æstimandum sit *Matth. 6. 15. Matth. 9, 13.* Sed nunc venit papatus, & certum locum & certum tempus hic iterum designat poenitentibus, quod ex iisdem rationibus, quas de fletus statione jam adduximus impugnandum erit. Ita vero *Auditio* juxta hypotheses pontificiorum describitur, quod sit *statio intra portam in Narthece, seu intra porticum magnis ecclesie portis connexum, in quo loco poenitentes stabant, ac divinas, tum veteris, tum novi fœderis scripturas & conciones sacras audiebant, quibus finitis una cum catechumenis egrediebantur.* Sic habet Gabriel, Philadelphie Metropolitae in *Libell. de poenit. cap. 10.* *Auditionis locus est, intra portam templi, videlicet in narthece, in quo stant audientes & hymnorum sanctarumque scripturarum lectionem & doctrinam audiunt.* Quod ad tempus huic stationi imponi solitum attinet, vid. *can. 14. conc. Nicæni I.* ubi sic: *De catechumenis qui lapsi sunt, placuit sanctæ & magnæ synodo, ut tribus annis inter audientes tantum sint, post hæc vero cum catechumenis orent.* Ad quem canonem ita Balsamon: *Sancti patres definiunt talem non esse simpliciter rejiciendum in locum catechumenorum, si revertatur, sed prius triennio extra templum stare cum audientibus, eo autem completo in priorem statum & ordinem catechumenorum recipi.* Circa hanc stationem illud vere abominandum est, quod concilia antiqua voluerint; illum qui quidem sic ad auditionem verbi divini admissus, non tamen precibus ad Deum fundendis interesse debere, quod probant *Greg. Thaumaturus. Ep. can. all. can. ult. p. 41. & Balsamon p. 916.* Ubi in hæc verba conspirant: *Audiens, in-*

Quam papalis impietas prorsus improbam efficit.

Quid hic maxime iniquum sit?

quiunt ~~Scripturas~~ ac doctrinam, precatione indignus censeatur. Et Greg. Nyssenus ep. ad Letojum can. 4. tit. II. p. 119. Est ergo canon ejusmodi, ut qui in fornicatione polluti sunt, tribus quidem annis ab oratione omnino expellantur, tribus autem annis sint solius auditionis participes, ~~tribus autem aliis cum iis~~, qui in conversione succumbunt precentur, & tunc sacramentorum sint participes. Add. can. 5. de homicida pag. 120. Hæc manifesto contra S. Scripturam ita observata esse, nemo ignorat, qui quasdam saltem ejus paginas inspexit, sed hisce non immorabimur. Ut vero hætenus dicta, cum aliquadante- nus obscura sint, distinctius intelligantur; non poenitebit sequentia hic ex sæpius allegato Svicero Observ. sacr. sing. cap. I. de poenit. excerpta videre: Antiquarum, ait, Ecclesia- rum partis ædificiolum quoddam conjunctum semper fuit, quod vestibulum προπύλαιον, πρύθυρον καὶ πρόναον merito dici potest. Hoc ædificiolum propter figuram suam, quæ longitudine mul- tis partibus latitudinem excedebat, a græcis Νάβηξ ferula dici consuevit. Hanc denominationem posteriores græci Monachi reliquæ ecclesiæ suæ, qua a choro suo dividitur, postmodum tri- buerunt, quod postea græcis occasionem dedit ecclesiam in tres partes distinguendi. Sic ingredientibus in ecclesiam primo oc- currit area sive ἱπαιθρίον, ubi προσκλαίωντων stantium erat sta- tio, progredientibus succedit ædificiolum illud seu vestibulum portis ecclesiæ adhærens, atque in eo ad limen usque portarum constituta erat ἀκροάσεως, audientium statio &c. Hanc sta- tionem antiquiorem originem non habere, quam supra diximus, non indiget ulteriori probatione, siquidem ex jam dictis & antea positis, iterum reperitis, hoc satis cla- rum esse potest.

Origo h. sta-
tionis.

Thes. XIX.

De tertia pœ-
nit. statione.

Sequitur tertia poenitentium statio ὑπόπτωσις sive substratio dicta, quam stationem exomologesin vocat Ter- tullianus L. de poenit. c. II. p. 169. Idem eam sic definit all. loc. Exomologesis, inquit, prosternendi & humilificandi hominis disciplina est, conversationem injungens misericordiæ illicem. Debebant enim, uti ille exprimit, in hac statione consti- tuti,

tuti, sacco & cineri ineubare, corpus fordibus obscurare, animam mœroribus dejicere, illa, quæ peccarunt, tristi tractatione mutare &c. Nullum est dubium hunc pœnitentiæ gradum ipsi verbo divino veteris & novi testamenti originem aliquam debere, illud enim passim peccatores ad pœnitentiam in sacco & cinere peragendam adhortatur, & exempla varia obvia sunt; ac proinde haud potest inficias iri, eundem in primitiva quoque ecclesia omnino frequentatum esse: ejusmodi enim prostratio de humilificatione hominis coram majestate Dei animo quam maxime testatur, & utique illex dici potest divinæ misericordiæ. Nihilominus tamen non existimandum, quod in hac prostratione vis aut meritum quoddam obtinendæ divinæ gratiæ ac remissionis consistat, vel necessarium constituat veræ ac sinceræ pœnitentiæ requisitum; Sed hoc potius ex fervore pii animi & charitatis æstu tantum æstimandum, & quocunque etiam signo externo in homine id se exferat perinde habendum est: Nam Petrus qui lacrimabatur, & publicanus qui contundebat, utrique pœnitentes, gratiam obtinuerunt. Quando vero nihilominus prostrationem peccatoris coram Deo commendamus, unusquisque facile perspicit, illam a nobis intelligi, quæ sua sponte, divino sit cooperante & ducente spiritu, ex agnitione propriæ miseriæ & majestatis supremi Numinis interna veneratione procedit, quæ etiam si publice inter fideles primæ Ecclesiæ, proscripto pharisaico spiritu, voluntario facta sit, nullatenus improbanda est. Sed quis nescit, aliam prorsus fuisse substrationis faciem effictam, cum illa tertia pœnitentium statio jam incipiebat salutari, quod uti supra de omnibus affirmavimus pœnitentiæ publicæ solennibus stationibus, illo demum tempore factum esse certi sumus, cum jam religio interna, tota fere externo divini Numinis cultu absolveretur, ac regnum Christi contra ipsius naturam ac voluntatem imperium mundi adpeteret. De hac igitur substratione externe pœnitentium non idem dici

Ejus occasio.

Nullam in h. statione meritum.

Alia est sub. stratio illa pontificia.

Quæ prorsus humana & potest, in opere operato consistit.

Ejus forma
& indolis.

potest, quod scilicet & illa de animo humilificato testimo-
nium præbeat; quin potius eo hominem queat deducere,
ut existimet, in illa externa per tot annos vel ad tempus
facienda genuum flexione, meritum quoddam adipiscen-
dæ æternæ salutis, aut obtinendæ divinæ misericordiæ
consistere, uti hæc & similia sine dubio bonorum operum
apud pontificios satisfactoriam prædicationem produxe-
runt. Quapropter etsi concedi posset, illam legalem pœ-
nitentiæ stationem pio animo imponi, ac optimo spiritu
nihilominus subiri posse, ac exinde non improbandam
esse, aut ex omni parte Christianæ religionis veris dogma-
tibus contrariam judicandam, manet tamen superflua & in-
competens spirituali clericorum officio, nec quicquam et-
iam vere facit ad ecclesiæ scandalizata, ut loquuntur, satis-
factionem. Ut autem rectius constet, qualis hæc tertia pœ-
nitentium statio γρόπτοσις seu substratio apud Pontificios
fuerit, paucissima insuper adducenda sunt. Et quidem ex
ipsis Conciliorum antiquorum canonibus id ipsum vix
colligi poterit, ex Dionysio Ariopagita vero constat, in *L.
de Eccles. Hierarch. cap. 5. p. 313.* substrationem nihil aliud
fuisse, quam γονοκλῆσιαν seu genuum flexionem, una cum
ipsius corporis incurvatione: ea enim ratione in hac sta-
tione constitutus pœnitens se submittebat succumbebat-
que in Ecclesia, ut loquitur Sozomenus *Hist. Eccl. L. 7. c. 16.
p. 98.* Locus hujus substrationis erat intra templum retro
ambonem: Exire autem e templo debebant, simul cum
catechumenis, seu fidei Christianæ, uti vocantur, tyroni-
bus, cum illud; *quicumque catechumeni estis discedite*, a Dia-
cono promulgabatur; quapropter etiam hæc statio a non-
nullis *a precibus abdicatio* seu a precibus eucharisticis ex-
pulsio appellari consuevit, quia cum synaxis inchoanda
erat, ecclesia ejiciebantur. Vid. Suicer. *all. loc.* Nonnulli
γρόπτοσιν pro omnibus pœnitentiæ stationibus seu pro
toto pœnitentiali actu sumpserunt, cujus probatio habe-
tur, in *Can. 4. Conc. Ancyran.* quod forte ideo factum est,
quia in illo gradu pœnitentia quam maxime sese exferere
debe-

debebat: Paulo alio sensu hanc stationem *μετάνειαν* seu pœnitentiam vocat Basilius *can. 22. p. 769.* cujus hæc ibidem verba sunt: Oportet eos anno primo expelli a precibus & deflere ad fores Ecclesiæ, secundo autem ad auditionem admitti, tertio ad pœnitentiam, quarto ad congregationem cum populo. Quod ad tempus circa hunc gradum frequentatum attinet, illud ut in ceteris stationibus pro modo & pondere commissorum peccatorum ab Episcopo designatum fuit; ut hoc *in Conc. Ancyran. can. 11. decem & can. 16.* quindecim annorum statutum reperitur.

Thef. XX.

Denique ad quartam seu ultimam pœnitentium stationem accedimus, quæ *Συστασις* consistentia dicebatur. De qua ita Greg. Thaumaturg. *Ep. Canonic. can. ult. pag. 41.* Consistentia est ut pœnitens cum fidelibus consistat, & cum catechuminis non egrediatur. Sive ut habet Gabriel Philadelphiæ Metropolitæ *L. de pœnit. cap. 16.* Consistentia est locus, in quo illi, qui pœnitentiam egerunt, & sufficientem canonem executi sunt, consistunt & cum fidelibus precantur. Ex his quidem liquet, plus consistentibus quam substratis eo indultum esse, quod illis concessum fuerit synaxi & eucharisticis precibus interesse, insuper vero notandum est, quod non tamen ipsi participes facti fuerint S. coenæ, nec eis jus oblationis concessum esse; sed horum hætenus indigni censebantur. Soliti enim erant olim fideles S. coenæ adstantes, nisi summa paupertate excusarentur, munera sua in mensam sacram conferre: Si igitur quidam illa poena mulctabantur, quod munera eorum ut fidelium non reciperentur, illi etiam non poterant, communicare corpore Christi, utpote quibus non licebat offerre panem & vinum, quæ ad usum S. coenæ consecrarentur. De antiquitate & tempore hujus & stationis idem dicendum est, quod de reliquis monuimus supra. Cæterum in hac statione vera antiqua forma latet apostolicæ pœnitentiæ ecclesiasticæ, retro expositæ; ut scilicet ille, qui sciens & coram populo primam baptismi commaculasset inno-

De quarta
pœnit. sta-
tione.

Est illa apo-
stolicæ pœni-
tentiae maxi-
mam partem
analogæ.

centiam, maxime autem illi, qui apostatæ facti essent, prius ad eucharistiam Christi non admitterentur, donec omnibus de emendato animo ac sincera illorum pœnitentia satis constare possit; quapropter & hæc pœnitentiæ statio non rejicienda aut in totum improbanda erit, si modo illud in eadem purgetur, quod papale est, ut præcise ad tempus & annorum spatia demetiatur, vel solus presbyter illam pro prætenfa sua ecclesiastica potestate & propria auctoritate illam imponat: ceterum enim hoc christianismo utique & maxime convenit, ne impœnitenes, quales, ad S. cœnæ communionem veniant; quod prolixè supr. ostendimus.

Thes. XXI.

De compli-
mento pœni-
tentiae.

Quatuor itaque his jam explicatis pœnitentium solemnibus stationibus seu gradibus absolutis, pœnitens demum dignus judicabatur, qui ad communionem S. corporis & sanguinis Christi admitteretur, & hæc S. cœnæ participatio ad actum pœnitentiæ non ferebatur, utpote quæ tantum hujus complimentum, fructus finis & perfectio dicebatur. Vocabatur autem hæc S. eucharistiæ participatio, seu communicatio mysteriorum *μυστήρις*. & in solenni ac plenaria pœnitentium in Ecclesiam receptione & cum eadem facienda reconciliatione consistebat; quo sensu sæpius dispositum invenitur; quod pœnitenes debuerint altaribus publice reconciliari Vid. *Concil. Gallic. T. 3. pag. 635.* ubi ita; *Pœnitentialium canonum rigori facere satis cogendi sunt, atque ita demum publice & solenniter altaribus reconciliari.* Sæpius quoque apud alios juris ecclesiastici scriptores hujus perfectionis, ut ita loquar, pœnitentiæ mentio fit. Confer. *Thomasin. de Veter. & Nov. Eccles. Discipl. P. 1. L. 2. c. 11. §. 8. M. A. de Dominis de Rep. Eccles. L. 5. cap. 32. Suicer. loc. cit.* Ex quibus constare potest, per manuum impositionem ipsius Episcopi pœnitenes primum publice a peccatis suis absolutos, & tunc ad S. cœnam admissos esse; quamvis & alia solemnia hic observata, quæ in variis ecclesiis varie dilata fuerint, quapropter vero talia merito hic

hic non adducimus. Fuit ergo hic dies receptionis in ecclesiam dies honoris poenitenti, & gaudii toti ecclesiae, quod juxta dictum *Luc. 15, 7.* non immerito ita observatum est.

Thef. XXII.

Hæc igitur, uti exposita, publicæ ecclesiasticæ pontificiorum poenitentiae facies est, & historia a primis ejusdem incunabulis petita; Accedimus nunc ad Definitiones tam apostolicæ quam pontificiorum publicæ poenitentiae. Ecclesiastica ergo primitivæ ecclesiae poenitentia nil aliud est, quam simplex quædam peccatorum ab externa fidelium communione eum in finem facta exclusio, vel ut peccatores, brevi poenitentiae per bonos fructus edendæ via, ad christianam iterum peragendam vitam hac ipsa incitentur, vel ut non resipiscentes a vere fidelibus dignosci queant, nec illorum impuri mores christianæ religionis ab ethnicis amplectendæ offendiculo esse possint, a toto christianorum coetu non per modum aut intentionem poenæ, sed saltem propter necessariam tunc temporis ecclesiae puritatem suscepta, nullo hic certi temporis intervallo præfinito. In quibus hujus poenitentiae differentia specifica, objectum, causæ efficiens & impulsiva, ac finis latet. Supra jam ostendimus, quod hæc exclusio ab externo fidelium coetu absque ullis solennitatibus, quæ potestatem quandam externam sapere potuissent, sine dubio facta sit; quapropter eandem non tam affirmativam exclusionem fuisse existimandum est, quam simplicem duntaxat mysteriorum sacramentalium communionis dilationem, cujus sacramenti usus frequentior tunc erat, quam hodie. Nunc ergo de Pontificiorum poenitentia; quæ definiri potest; quod sit: *Excommunicatio quædam sollemnis & poenalis, certis excogitatis ritibus exequenda; qua suscepta, præfinito ad hoc temporis quodam intervallo, per certas æque effictas stationes seu gradus, pro lubitu clericorum vel mitigandos, vel exacerbandos poenitentiam, peccator peragere cogitur, & sic demum ab ecclesia recipitur. Quapropter recte vocatur: Castigatio publica & ecclesia-*

Definitiones
apostolicæ &
pontificiæ
ecclesiasticæ
poenitentiae.

Poenitentiae
Apost. conceptus
formalis.

eclesiastica, poena publica, & canonica operis satisfactio Carpz. *Jurispr. Consist. L. 3. tit. 7. def. 82. n. 7. & gladium spirituale*, sed gladio hujus mundi haud dissimile. Reliquæ vero denominationes & synonymiæ vim ejus non exhauriunt, & ad larvandam duntaxat hoc terriculum, ex patribus primitivæ ecclesiæ, qui de ecclesiastica poenitentia suorum temporum scripsere, retentæ fuerunt; Nominatim: *Spiritualis reconciliatio ecclesiæ offensæ; proclamatio publica hominis lapsi*, quæ tamen, *ex retro dictis*, limitationem quandam recipit; *exomologesis*; quæ confessionem coram omnibus notat. Tertullianus *libr. de poenit. Humillima poenitentia can. 22. de poenit. dist. 3.* vel germanico idiomate: öffentliche deprecation und Abbitte; öffentliche Versöhnung mit der Kirche, öffentliche Wiederaufnahme der gefallenen. Carpz. *all. loc.*

Thes. XXIII.

Divisiones
Pontif. poenitentiae.
Quid privata
ordinaria?

Poenitentia ecclesiastica dicitur vel publica, vel privata, & hæc iterum distingui potest in ordinariam, vel extraordinariam; illa vero in solemnem & legitimam. Privata poenitentia ordinaria est confessio peccatorum vel determinata, quæ in specie dicitur auricularis, vel indeterminata Vid. Thomasin. *de Veter. & Nov. Eccl. Discipl. P. 1. L. 2. c. 8. §. 9.* parrocho seu presbytero confessario ad exonerandam conscientiam & consolationem aliquam obtinendam facta *arg.* illius dicti *Ep. Jacob. cap. 5, 16.* sine dubio primum introducta: quamvis ibidem non de confessione sacerdotibus facienda, sed in genere de reconciliatione fratrum inter se sermonem tantum esse recte doceat Apolog. August. *Confess. ad Art. de confess. & satisfaction. p. 181.* (ad quem locum etiam supr. respeximus *th. 16.*) Quantam vero hæc ipsa poenitentia transformationem passa sit, dum auricularis & necessaria fiebat, papatu subinde magis magisque crescente, & quousque & nos hic hætenus papistizemus, vel meliorem doctrinam amplexi simus ad forum Theologorum spectat ostendere; quamvis & quædam hic a nobis delibata sint *supr. th. u.* originem vero ejus-

eiusdem indicavimus th. 15. Add. hic Confess. August.
*Art. 11. B. Lutherus in seinen Tisch, Reden cap. 14. sub hac
 rubr. p. 191. Carpz. cit. libr. L. 2. Def. 275. 276. n. 8. & 10. L. 3.
 tit. 2. def. 25. Ziegler. ad Lancellot. L. 2. tit. 5. §. 5. Dn. Boeh-
 mer. de iur. paroch. Sect. 4. cap. 1. §. 18. seqq. cum pluribus ab
 eodem ibidem allegatis. Illud hic tandem non prætereun-
 dum est, quod cum sincera hæc cordis denudatio nullum
 respectum habeat ad eum, cui illa fit, parochum; sed sal-
 tem humillima quædam cum Deo locutio esse debeat hæc-
 ce peccatorum confessio, sua sponte insequatur, nullam
 huius a paracho revelationem fieri debere, quia ipsi non
 facta est sed Deo. *can. 2. vers. caveat autem X. de poenit. &
 remiss. cap. 2. dist. 6. de poenit. Confer. elegans locus apud
 Carp. all. loc. ex Luthero desumptus: Cui add. Dedekenn.
 Consil. Theol. Vol. 1. P. 3. sect. 3. De poena hujusmodi re-
 velationis. Vide Institut. iur. Can. Lanc. L. 2. tit. 5. Extraor-
 dinaria privata ecclesiastica poenitentia magis ex princi-
 piis papisticis fluit, estque illa: Laborum quorundam poe-
 nentialium, ex præscripto sacerdotis, post confessa pec-
 cata susceptio, privatim peragenda, omnibus illis usitata,
 qui a publica poenitentia conciliorum canonibus exempti,
 ut imprimis sunt sacerdotes Vid. Theol. quidam Parisien-
 sis Joh. Filisacus de poenit. cap. 2. sed de his infr. Peragitur
 hæc poenitentia de peccatis occultis, & ipsa quondam pu-
 blica fuit. Vid. th. præced. 14. 15. & 16. Uti vero hodie pon-
 tificiis in multis locis usitata est, mixta dici posset: Wann
 sie sich nemlich in Masquen auf vielerley und oft nârrische Ar-
 ten in denen solennen processionen öffenttlich casteyen, welche
 Busse einiger massen derjenigen gleich ist, die von des Herodis
 Krieges Knechten, durch Zwang das hölzerne Creuz Christi
 zu tragen, dem Simone von Cyrene ist auferleget worden:
 wiewohl dieser ohne Masque gehen müssen. Quoniam vero
 fundamento gaudeat hæc præsumta pro peccatis satisfac-
 tio, omnino colliges, si expenderis: quid infinito par sit, aut
 quid summo æquale? Certe non opus est antevertere judi-
 cium Dei, qui tibi satis ipse & quantum ferre poteris im-**

Quid privata
 extraordina-
 ria?

Quid publi-
ca solennis?

ponet, si id ipsum, Tibi in animo vere poenitenti necessarium aut proficuum, illi videbitur: quis enim non habet causas mille doloris? & illa sane castigatio crucis Christi, omnino libenti animo suscipiendæ, nomen non meretur. Dicunt quidem hic ipsi pontificii quidam; hanc a confessorio adjunctam poenam argumentum potius divinæ clementiæ esse, quam satisfactionem *Opalen. de officiis L. 3. de pietate cap. 2. p. 296.* Verum & illius divinæ gratiæ longa præstantiora argumenta extant; sin autem argumenti vocabulum certitudinem hic notare debet, illa non in corpore persentiri, sed animo & in anima percipi debet. Ab hac privata ecclesiastica poenitentia differt, ut diximus, publica solennis; quæ in capite quadragesimæ, vel hebdomada quadragesimam præcurrente poenitentibus conjunctim imponebatur, eo fine, ut dignis poenitentiae fructibus, per quos carnis macerationes intelligebant, se emacularent, quo puriores paschalibus festis ad cœlestis & immortalis agni vescendas carnes accederent. *Thomasin. all. libr. P. 1. L. 2. cap. 11. §. 1. in fin.* quapropter illa etiam quandoque publicam legitimam poenitentiam insequiebatur, ac perfectio, & quasi complementum priorum quatuor graduum, dicebatur; quia tunc quoque insuper peracta, in sinum ecclesiæ iterum recipiebantur. Quia vero ejusmodi poenitentia gravis nihilominus erat, quamvis non diuturna, solis laicis hæc subeunda fuit, & putativa cleri pontificii sanctitas illa indigere non credebatur. Publica denique *legitima* poenitentia, quæ singulis personis, pro ratione delicti, imponitur, illa est, de qua loquuntur jam add. loca, quæque *th. præced.* definita, & in toto Tractatu h. jam prolixius depicta est. De cujus variis effectibus nunc porro disquisitionem instituemus.

Thes. XXIV.

Effectus poe-
nit. ecclesi-
differunt pro
ratione pri-

Effectus publicæ pontificiæ poenitentiae varii sunt, quorum alii putativi & imaginarii: alii veri: & horum iterum aliquis apostolicæ quoque poenitentiae communis; quidam huic poenitentiae proprii dici debent; Quam di-
stin-

inctionem, qui de hac materia scripserunt, negligentes, nec differentiam inter poenitentiam publicam primitivæ & pontificiæ ecclesiæ animadvertentes, nihil hic, quam mirum confusum chaos exhibuerunt. Pro effectibus putativis seu imaginariis habendi sunt sequentes 1) quod dicitur huic ipsi poenitentiali actui, certis ritibus subeundo, meritum quoddam obtinendæ divinæ gratiæ inesse Vid. *sepe all. Opalen. loc. cit.* 2) quod in excommunicatione constitutus, & ita mortuus, salvus credi non possit, 3) quod homo in banno ecclesiastico seu excommunicatione mortuus ab igne non possit consumi, quam fabulam pro ludicro refert Seldenus *sepius cit. libr. 1. c. 10.* & denique 4) quod ab illo, qui in excommunicatione constitutus est, ne quidem canis cibum sumat, ut notissima est de Ludovico Bavaro fabula Vid. *Historischer Bilder-Saal P. 3. pag. 639.* quæ nugæ ne quidem refutationis mercedem pensant, & quæ sunt alia plura, quæ contra naturam negotii & ejus virtuales efficaciam adducuntur. Ad veros publicæ poenitentiae seu excommunicationis ecclesiasticæ effectus, ut tales de facto constituti, & sic pontificiæ ecclesiasticæ poenitentiae proprii sunt, hæc referunt: 1) ut aliquis ante statutum tempus, vel antequam omnibus molestiis, juxta voluntatem presbyteri vel pontificis, non adamussim satisfecerit, non sit recipiendus in ecclesiam, quod nihil aliud dictum est, quam quod in excommunicatione constitutus, nisi per omnia ad tibiā cleri seu pontificis saltaverit prius, etsi alias satis bonus sit, nilominus excommunicatus manere debeat: illo tantum excepto, qui in fugientis vitæ discrimine constitutus esset, cui tamen ad sancti olei sacramentum, quod ad cœlum aperiendum aptum creditur, obtinendum, necessarium erat ecclesiæ aliquid relinquere *juxta Salviani commentum*: quamvis in priori etiam aliud quandoque statutum quid reperiat; 2.) quod excommunicatio etiam in negotiis civilibus, vim civilis inhabilitatis tribuat Vid. *Capitul. L. 5. c. 42. L. 6. cap. 140. L. 7. cap. 331.* apud Lehmann. in *Chron. Spirens.*

mitivæ & pontificiæ ecclesiæ.

Alii sunt putativi, qui recensentur.

Alii veri, sed poenit. pontific. proprii.

Spirens. quapropter nequit esse iudex, actor aut Procurator Lancelot. *Inst. jur. Can. L. 3. tit. 2. §. 13.* etiam ad dicendum testimonium non admittitur excommunicatus, forsitan quod ad iuramentum inhabilis est. Mascardus *de Probat. Vol. 4. Concl. 1363. n. 35.* Berlich. *P. 2. Decis. 299. n. 4.* sed quousque valeat hæc ratio, scilicet quod hic ex uno falso principio sequantur plura, de eo vide *Disp. Excell. Dn. J. S. Stryckii de testimonio in iurato.* Excommunicatione vero peracta non noceat in civilibus *cap. 17. X. de homicid. 3.)* quod, qui in solenni est poenitentia, matrimonium inire non possit. *Concil. Arelatens. 2. cap. 21. & Tolentan. 5. 7. 4.)* quod Maritus uxorem adulteram post peractam ab eadem publicam poenitentiam iterum recipere teneatur *can. quod a. 7. caus. 32. qu. 1. juncto can. non erit. 8. ead. caus. & qu. 5.)* quod a dignitatibus imprimis ecclesiasticis sit repellendus poenitentiam agens vid. Bayrling. *in Magn. Theatr. vitæ human. sub voc. poenit.* 6.) quod sit poena, & poenæ loco imponi, per eandemque delictum expiari etiam quoad forum externum possit; quod vero postea aliquadantenus restrictum fuit; 7.) quod infamiam seu maculam inurat poenitenti excommunicatio *Concil. Tolet. 4. cap. 53. add. c. 2. §. porro caus. 3. qu. 7.* quod quidem nonnulli hoc modo palliare solent, ut poenitens non propter poenitentiam peragendam, sed propter crimen, legibus infamia notatum, infamis fiat. Vid. Mynfinger. *Obs. Pr. Cent. 3. Observ. 58.* observantia tamen ecclesiæ pontificiæ in contrarium hic conspicua est, quamvis actus receptionis poenitentis semper honorabilis iudicatus legatur. 8.) quod ille qui in iunctæ poenitentiae parere recusaret, incurrat poenam civilem corporis afflictivam. 9.) Quod si auxilium recusaret iudex externus, ipse in bannum incidat, ac nisi canonicam ageret poenitentiam, in totum officio suo cadat. Vid. *de duobus ultimis effectibus sæpe all. Lehman. cit. loc. cum ibidem adductis authenticis documentis.* 10.) Ut sit species jurisdictionis non ordinis ecclesiastici publicæ poenitentiae impositio *Ant. Smalcald. de potest. & jurisd. Epi-*

Episcop. p. 152. seqq. 11.) Quod reiterari nequeat, quo de
infr. 12.) quod sit sacramentum; quamvis hic error sit
crassus & intolerabilis, cujus auctorem novimus P. Lom-
bardum, quem Scholastici deinde secuti sunt: 13.) quod
sepultura privetur ecclesiastica. 14.) Ut solenni declama-
tione cum opprobrio peccatorum fiat. De pluribus vid.
Struv. Exerc. crim. 15. th. 28. Quod ad affectum publicæ pœ-
nitentiæ apostolicæ & pontificiæ ecclesiæ communem at-
tinet, illud quam maxime & solum erat vera publicæ pœ-
nitentiæ sequela: ut ad S. Synaxin & Sacramentalium com-
munionem non admitterentur interim peccatores in pri-
mitiva ecclesia; qui effectus etiam pontificiæ pœniten-
tiæ communis est.

Alius est ve-
rus & apostol-
lica quoque
pœnit. com-
munis.

Thef. XXV.

Ut nunc etiam de fine pœnitentiæ ecclesiasticæ sol-
liciti simus: statim alius, qui bonus & laudabilis, alius ve-
ro, qui pessimus & vituperabilis est, se nobis offert. Bonus
& catholicæ ecclesiæ conveniens finis vel proximus, vel
remotus est. Proximus ille est, qui unice intendit & pro
scopo primario habet externum signum peccatoris coram
Deo resipiscentiæ; ut scilicet pœnitentia publica nihil
aliud, quam veræ internæ pœnitentiæ indicium & testi-
monium esse debeat. Finis remotus differt pro ratione
plantandæ & plantatæ ecclesiæ. Illius finis remotus est,
qui explicatus th. 5. & quamvis hic finis aliquadantenus
etiam communis sit plantatæ ecclesiæ, vel saltem esse de-
beat: in eo tamen proprie huius finis remotus consistit,
ut peccata coercionibus civilibus non subiecta, non ta-
men pro licitis reputari possint, vel sic ut *supr. th. 7.* dictum
scandalum ecclesiæ præbere queant. Quando vero de illis
delictis, quæ pœnis civilibus subjacent, etiam moribus
nostræ & pontificiæ ecclesiæ publica pœnitentia hodie
peragitur, neque illud, etsi superfluum dici posset, ex eo
simpliciter, improbandum videatur, quod magis emendan-
di homines studium ostendat; cum de interna cordis pœ-
nitentia satis constare non possit, nisi externa adsint pœni-

Finis pœnit.
non unus est.
Bonus vel
proximus est,
vel remotus;
Quis proxi-
mus?

Quis remo-
tus?

Quinam finis
pessimus est?

tentiae signa, teste Augustino in *Enchirid. ad Laurent. c. 57.* tamen verae poenitentiae signa, monente Christo, ex fructibus potius emendatae vitae, quam ex coacto ritu solennis poenitentiae cognosci posse manifestum est; cum & quis hypocrita ad hunc ritum facile se componere queat; ut taceam, quod in securitate non agnitorum peccatorum constituti, per aliorum graviorum peccatorum publicam poenitentiam magis obdurentur, credentes: se jam satis bonos esse christianos, dum huic non obnoxii inveniatur, quo pertinet *Cons. 40. Caus. 33. de poen. dist. 3.* Quod ad finem, quem pessimum diximus, hic attinet, ille ex hierarchicae jurisprudentiae regulis desumptus est, sc. uti omnes peccatores sumus, ita ad clericorum pedes omnes dejiciamur; ac ecclesia, quae ipsis quam maxime cucullum clericale significat, temporalibus bonis ditetur; Non poterant enim commodius indulgentiarum nundinationes instituere, quam si peccatoribus primum excommunicationes ecclesiasticae fulmine horrorem injicerent: ut sic illi necessariam clericorum gratiam magnis pecuniae summis emere malent, quam pro civiliter mortuis per maximam hanc spirituales capitis diminutionem haberi.

Thef. XXVI.

De causa efficiente.

Quod ad causam efficientem utriusque & Apostolicae & pontificiae publicae poenitentiae attinet; illa jam supra, cum omni hujus ecclesiasticae disciplinae historia, satis exposita est, quibus illud tantum addimus, quod si quis contra meritum excommunicatione pontificia se a presbytero, suo confessionario, gravatum contendat, ipsi appellatio concedi soleat ad Episcopum, ubi tamen, pendente appellatione, factae excommunicationi sese submittere necessum habet. Et cum haecenus ipsi Episcopi poenitentias publicas in excommunicatione peragendas indicerent, tunc dicta appellatio ad Archi-Episcopum devolvebatur, quod exprimit Lehmannus *cit. loc. pag. 131.*

Thef.

Thes. XXVII.

De subjecto, seu cui imponi, vel non imponi potue-
 rit hæc publica ecclesiastica poenitentia, facilis admodum
 erit consideratio: Quod ad primitivam ecclesiam attinet,
 sine dubio omnibus publice lapsis, publica quoque pera-
 genda erat poenitentia, non quidem per modum imperii,
 vel jurisdictionis, quam non habebant prorsus, neque per
 modum alicujus probrosi ritus, sed tantum per amicam
 admonitionem, abstinendi ab usu sacramentorum, donec
 de fructibus resipiscentiæ constare possit, quod præter alias
 rationes, supra expositas, illo imprimis fundamento nite-
 batur, ne notorie impenitentes hac sacramentorum par-
 ticipatione æternæ damnationi magis præparentur. Ubi
 nullum est dubium, circa ejusmodi pertinaces peccatores
 nullam conditionis aut dignitatis rationem habitam fuisse,
 persuasi: quod sicuti ille, qui jurare aliquem concedit,
 quem scit pejeraturum, perjurii reus evadit, ita quoque
 qui aliquem ad sanctam eucharistiam admitti, quem ma-
 nifesto cognoscit hoc ipso damnationem majorem & æ-
 ternum supplicium incurrere, illius infelicitatis reus exi-
 stat. Et cum de alicujus indignitate totus fidelium coetus
 judicium assumeret, nulla hic sinistra opinionis aut affe-
 ctuum suspicio militare poterat. Neque opprobrio erat
 cuiquam talis ipsi admonita melior præparatio, quin po-
 tius sic pium lapsi propositum maxime extollebant, ac su-
 per eo gaudebant; tam nefandi enim abusus nondum tunc
 irrepserant, quod sub pallio ecclesiasticæ censuræ existi-
 mationis maculam ejusmodi poenitens incurrere debuis-
 set, ut proh dolor! hodiernis temporibus contingit, &
 nunc est vulgaris, inimica Deo, opinio: Licet ergo nul-
 lo exemplo comprobari queat, quod in primitiva ecclesia,
 utpote quæ tunc temporis seculare imperium non con-
 junctum habuit, Princeps aut magistratus publicam pera-
 gere poenitentiam admonitus fuerit; non entis enim nul-
 læ quoque erant affectiones; haud tamen existimandum
 erit, hos ipsos, ni tyrannidem exercere voluerint, aut po-
 testate.

De subjecto
 h. poeniten-
 tiæ.

Quæ ratio
 fuit primiti-
 væ ecclesiæ
 usitatæ pec-
 catoris ex-
 clusionis.

Nulla fuit
 personarum
 respectus.

Depravati
ecclesiastici
status causæ
exponitur.

Alii fuerunt
pœnitentes,
alii catechu-
meni.

testate a Deo concessa abuti, si casus extitisset, ab eadem immunes futuros fuisse; neque hic pius christianorum zelus improbari, ob hætenus dicta, poterit, quin potius merito encomio efferendus est: modo caveas, ne hanc sacramentorum, usque ad publice demonstratam pœnitentiam, negatam communionem pro excommunicatione interpreteris. Quod vero ad verbi divini ministros, seu coetuum christianorum pastores attinet, cum de illorum exclusione nulla etiam vestigia in primitivæ Ecclesiæ monumentis reperiantur, existimare omnino posses, hos tamen ab hac disciplina liberos fuisse? sed vero illi majori forsan pietate præditi erant, quam hodierni Evangelistæ quidam, neque sic apud illos ad tam notorios graviores lapsus casus vix dabilis fuit. Hodie vero cum Paulina Prophetia: *2. ad Tim. 4, 3.* plusquam vera inveniat, & pro dolor! cessante immediata divina vocatione, necessaria tamen ad hoc divina inspiratio, juxta exemplum in *Act. Apost. cap. 1, 23. seqq.* devotis precibus obtinenda, ab illis, quorum curæ electio pastorum competit, negligatur, ac sæpius affinitatis, vel cognationis aut familiarum quarundam splendor, quandoque & inanis eruditio, & auribus humanis jucundus theatralis stylus maius vocationis momentum, quam ipsa subjecti pietas & promovendæ divinæ gloriæ studium, tribuat, satis in eo ævi nostri corruptio apparet: Ex quo proinde satis manifestum fit, quæ causa sublit; quod hodie tot impura membra inter ecclesiæ ministros conspicua sint, quorum de pravati mores, jam dudum ecclesiam pontificiam, ac nostrum ecclesiarum statum semper corrumpere. Deus utinam det meliora tempora! Nunc facta hac necessaria digressionem ad scopum revertimur. Dum itaque statuerimus; neminem publice peccantem primitiva ecclesia, ante contestatam, publice pœnitentiam, ad sacramentorum communionem admissum fuisse; porro notandum aliquam pœnitentiam observatam differentiam inter primos christianos, vel enim pœnitentia agenda, quod hætenus, licet invitum, quis in errore versatus fuerat, uti ethnici prosylitæ & judæi, qui forte messiam, etiam
post

post christum passum, propter Phariseorum fraudulentas deceptiones futurum crediderant: vel quod diris persecutionibus sustinendis haud idoneus extiterat, & agnitam semel evangelicam veritatem, ethnicorum idolis litando, rursus abnegaverat, aut alio modo a necessaria doctrinae puritate deflecterat, quales in genere κατηχούμενοι seu catechumeni dicebantur, qui iterum erant vel ἀκρωόμενοι hoc est audientes, de quibus Tertullian. *all. libr. de poenit. cap. 6. fere per tot.* & Cyprianus *L. 3. ep. 17.* qui baptismum nondum petierant; alii competentes, seu electi h. e. qui religionis christianae capitibus sufficienter imbuti, baptismi foedus nunc cum Deo inire volebant, vid. *Concil. Agathense can. 13.* vel poenitentia ab illis exigebatur, qui sub christiano nomine, gravioribus peccatis se commaculaverant, qui proprie μετανοήτες seu poenitentes, aut etiam lapsi vocabantur: ac hi in sensu pressiori subjectum tantum constituebant publicae huic poenitentiae. Ab hac autem doctrina quam infinitis modis recessum sit in ecclesia pontificia, jam paucis videbimus; sic enim quidam, ad poenitentiam publicam peragendam, juxta doctrinam pontificiorum non compelluntur, inter quos quam maxime eminet ordo clericalis, qua talis, *juxta Concil. Carthaginens. 5. can. 1. & Tolet. 4. can. 5.* conf. M. A. de Dominis *L. 5. c. 7. §. 87.* quamvis ministri ecclesiae degradati h. e. ab officio remoti secundum canones etiam ad poenitentiam adigantur vid. *Capitular. Carob. M. L. 6. c. 76.* Loco autem publicae poenitentiae illi privatam assumunt canonicam pro peccatis satisfactionum, supr. etiam refutatam; quae privata ecclesiastica poenitentia ratione cleri nilominus dicitur regularis vid. *Concil. Tolet. 13. can. 10.* Si ratio hujus prohibitionis illa fuisset, ne super occulta, ex imbecillitate facta, transgressione necessaria existimatio illius, qui alios docere debet, labefactetur, quo pertinet effatum Constantini M. imperatoris, inquentis: Wann ich einen Priester sündigen, oder Unzucht treiben sähe; so wolte ich ihn mit meinen Kaysersl. Mantel zu decken; eam non prorsus improbandam

Ab hac doctrina recesserunt pontificii,

Et refutatur

Minister ec-
clesiæ vel ob
commissa
peccata re-
moveri, vel
pœnitentiam
publ. agere
debet.

Aliter do-
cent hic pon-
tificii.

dam esse existimarem: Siquidem in plebe multum facit bo-
num verbi divini ministri exemplar. Distinguendum ta-
men merito hic esset, inter delicta omnibus ecclesiæ mem-
bris & in vulgus nota, ac grave scandalum præbentia, &
quæ magistratui tantum innotuerunt; Priori casu, ob pu-
blicatam malitiam, minister ecclesiæ vel prorsus ab officio
removendus erit, tanquam qui idoneus non est ad pascen-
dum Dei gregem, vel omnino ipsi pœnitentia publica in-
jungenda est; non pontificia aut multorum annorum, sed
simplex seria deprecatio, ne locum inveniat illud plebis:
Warum solten wir das nicht thun, machts doch unser Prediger
selbst nicht anders? Et quid obstat, quo minus pœnitentiam
publicam peragere deberet Ecclesiæ minister; cum ipsius
exemplo quam maxime corroborari illud possit: quod ne-
minem talem resipiscentiam dedecori sibi ducere oportet
at? Sane melius hic est pœnitentiam publice profiteri,
quam suspensionem non emendatæ vitæ implere, aut phari-
sæistizare prorsus. Posteriori casu, si peccata remotione di-
gna non sint, ad rationes prudentiæ omnino spectat; ipsi
non imponi pœnitentiam publicam, cum eo ipso gravioris
peccati argueretur, cuius præsumptio etiam propter plebem
evitanda & eidem eradicanda est. Sed aliæ & prorsus ini-
quæ rationes pontificiorum sunt, propter quas ejusmodi
prohibitio conciliorum canonibus inculcata primum fuit;
Cum enim apud illos notorium jam esset, publicam pœni-
tentiam pœnam ecclesiasticam sapere, incongruum vide-
batur, dignissimum clerici officium pœnarum irrogatione
contemni, illudque æquali cum laicis modo tractari; acce-
debat quod jure Canonico ille, qui semel publicam pœni-
tentiam peregerat, pro infami persona habebatur; conf.
canon. apud dist. 50. Lancellet. Inst. jur. Can. L. 1. tit. 25. Imo
tales ab infimis etiam clericorum officiis excludebantur
vid. *Concil. Nicæn. I. cap. 10.* & si qui forsan per ignorantiam
aut dissimulationem ordinati fuerint deponebantur *ibid.*
quas ridiculas rationes pro defendenda hac prohibitionem
adducit Joh. Medin. *Libr. de pœnitentia p. 207. aliique.*
Ideo

Ideo autem ipsius rationes ridiculas appellito; quia lubricis principiis nituntur, alias juxta illa, res aliquadantenus salva dici potest. Porro ab hac castigatione ecclesiastica pontificiorum immunes olim judicabantur juvenes vid. *Juvenes quoque pœnitent. h. a. gere prohibentur.* *Concil. Agathens. can. 15. & capitul. Carol. M.L. 7. c. 231.* Quam vero hic juvenilem ætatem esse existimaverint, innuit Synodus romana sub Sylvestro I. habita. Ubi tale decretum habetur: nemo Episcopus det pœnitentiam, nisi quadraginta annorum petenti. Verum hæc prohibitio nullo valido nititur fundamento: Nam omnis ætas, quæ ad sacram Synaxin admitti potest, habilis quoque erit ad peragendam pœnitentiam; Vid. *Consil. Theol. Dedekenn. Vol. 1. tit. Bon Heil. Nachtmahl. pag. 601. seqq.* Quapropter etiam ipsos pontificios ab hac doctrina recessisse exempla varia nos docent. Tandem ad pœnitentiam hanc publicam canones illos non admittunt, qui semel eandem peregerunt, & iterum lapsi sunt; his enim, nisi tandem agonizantibus, sacram communionem non posse concedi statuunt. Vid. *Ziegler ad Lancelot. J. J. C. L. 2. tit. 5. §. 2.* Rationes hujus doctrinæ vide apud *M. A. de Dominis allegat. loc. §. 84. Conf. Thomasin. de veter. & Nov. Eccles. Disciplin. P. 1. L. 2. cap. 11. §. 8.* Habita hæc quæstio pro una ex difficillimis, ut ex loco ultim. all. videri poterit. Sed vero ipsa in S. litteris decisa est. *Matth. 18, 22.* Ex quo dicto satis opinior, clarum est, irreiterationis doctrinam nullo solido fundamento niti; locus enim allegatus manifesto contrarium probat contra illos, qui nobiscum non negant, illum ad pœnitentiam ecclesiasticam referri posse & debere. Ut plura huic addere supervacaneum esset. Proinde salva est hodierna Consistoriorum & Ecclesiarum praxis; quod reiteratis publicis peccatis, etiam reiterari permittant publicam pœnitentiam.

Thes. XXVIII.

Quod ad doctrinam pontificiorum attinet, quibusnam imponenda sit pœnitentia? dicunt omnibus, publice peccantibus, publicam peragendam esse pœnitentiam, quam

Quibusnam h. imponi posse & debere pontificii

statuant, ex-
ponitur.

Illam etiam
contra prin-
cipem locum
habere con-
tendunt.

Sed hoc ma-
lo.

quam regulam ex primitivæ ecclesiæ institutis petitam esse, supra demonstratum est: Quamobrem facile quis existimare posset, eandem nihil iniquitatis habere. Verum mirum in modum corrupta fuit hæc regula, & ad hodiernum statum inadplicabilis reddita. Quando enim ipsa tota, quæ est, de publica poenitentia doctrina infinitis modis vitiosa facta fuit, tunc etiam statim ista regula improba effecta, ut ex illius retentione & observatione insigniores lapsus, & toti mundo maxime nocivi errores evenerint. Qualis enim doctrina majores turbas, ac tragicos subinde eventus in Republica christianorum concitavit quam illa, qua defenditur, clero & pontifici jus competere Principes & imperatores excommunicandi, eosdemque hoc ipso inhabiles ad imperii munera efficiendi? quapropter operæ pretium omnino erit, brevissimis falsitatem hujus propositionis hic ostendere. Primo illud pro fundamento pono, quod infr. prolixius evincam, ecclesiam, qua talem, uti non posse poenitentis, aut coercionibus civilibus; hæ enim præsupponunt visibilem potestatem & imperium externum. Esse vero excommunicationem poenam, ac civilis potestatis effectus post se trahere, nec ipsi pontificii negant, aut negare possunt & quoque cum de effectibus illorum poenitentiae ecclesiasticæ actum, & passim in toto tractatu prolixus demonstratum est, & *infr. adhuc peculiari thesi* demonstrabitur. Quapropter in ipsa papatus, ut ita loquar, virilitate idolum hoc prudentiores quidam animadvertentes summæ potestates, recte negarunt, clerum aliquem, absque sua expressa auctoritate ac ratihabitione, poenæ excommunicationis subjicere posse: In tantum ut etiam contra hanc voluntatem ab episcopis nihilominus excommunicatos plenissime, & quidem jure, absolverint, quod exemplis variis corroboratum videri potest apud Seldenum *de Synedr. Ebræorum* L. 1. c. 10. *fere per tot.* & Goldastum *constitut. imper.* Tom. 1. & 3. fol. 188. & 272. Et quamvis imperator Justinianus in multis alias juris materiis papistizaverit admodum, hoc tamen nihilominus ab eodem dispositum fuit

fuit, ne Episcopis, aut presbyteris proprio motu excommunicandi potestas competere debeat, sed prius causæ imperatori doceantur necessum sit, adeo ut hisce contrariens Episcopus ipse excommunicationis pœnam, jure talionis, incurrat. *Nov. 123. c. 11.* Quando vero hæc depravata pontificiorum publica ecclesiastica pœnitentia, ne quidem infimo subdito a presbytero imponi absque civili auctoritate de jure juxta naturam ejus potest: Inanis nunc sua sponte fit quæstio, an illa contra Principem vel imperatorem locum obtinere queat? quam ex iisdem a nobis hic positis fundamentis erudite pro more ipsorum prolixè refutarunt Grotius *de jure summ. potest. circa Sacra cap. 9. §. 26. seqq.* Seldenus *all. loc.* allegati etiam hanc in rem ab Excellentiss. Dn. Thomasio *nominato libr. p. 79.* ad quorum prolixiores rationes & solidiora tradita, ob brevitatis studium, hic provocare mihi necessum duco. Illud tantum his addo, quod si exemplis Theodosii & Henrici imperatorum aliorumque nobiscum quis pugnare velit, talia superstitiosis temporibus, contra omnem æquitatis & saniorum principiorum evidentiam, facta fuisse sustinendum sit, nedum, quod pro nostri asserti veritate etiam quam maxime germaniæ mores loquantur, istaque ipsorum mediæ ævi pontificiorum Episcoporum doctrina passim corroborata inveniatur, cujus fidem unicuique facere potest Lehmanus *in Chronic. Spirens. L. 2. c. 24. p. 131.* Quæ circa hodiernam nostram publicam pœnitentiam hanc in rem determinanda sint, & num de illa dicta regula valere possit? vide *infr.* Cum itaque hætenus generatim ostenderimus, quod, & quo jure? omnibus publice peccantibus publicam imponendam esse pœnitentiam pontificii statuunt; Supervacaneum hic esset, de personis in particulari tractationem assumere: Illud tantum modo adjicio: quod contra invi-

Competit quoque contra invitos.

tos etiam locum suum obtineat & publicæ pœnitentiæ impositio, & excommunicatio. vid. M. A. de Dominis *de Republica Eccles. L. 5. cap. 7. §. 60.* contra illos scilicet, qui criminis scandalosi vel publici convicti erant. *id. ibid.* (quam-

Num hoc in
primitivæ
eccl. doctrina
fundatum?

Ostenditur
doctr. prim.
ecclesiæ
transforma-
tio, ejusque
excusatio
quædam
exhibetur.

vis sæpius propter minimas causas eandem exercuerunt
de quo §. seqq.) Si inquiremus quousque hæc sententia in
doctrina publicæ primitivæ ecclesiæ pœnitentiæ fundata
sit? id statim ex jam dictis adparere potest, quod simplex
illa sacramentorum negatio, seu exclusio a cœtu fidelium,
etiam juxta illam doctrinam, contra invitos exercita fue-
rit, utpote tunc temporis humillima illa exclusionis,
ab ecclesia faciendæ, & imponendarum satisfactionum
canonicarum petitio, quæ apud Pontificios interre-
quisita ritualis pœnitentiæ primum locum obtinet, pror-
sus, quod & natura ejus ex tota ecclesiastica disciplina, tunc
usitata, præsumendum est, usu non valebat, sed vel aliquis,
peccati commissi conscius, sacramentorum communione
se indignum putabat, & abstinebat ipse, vel ipso facto, &
peccato publice perpetrato, exclusus erat, donec de acta
interna pœnitentia ex fructibus ipsius constare poterat;
quod vero ad peragendam publicam pœnitentiam attinet,
cum ad illam solum Deum, cujus est dare vel & nolle, ho-
mines ducere debere & posse, ex S. Scriptura satis certi
essent, ad eandem pœnis externis nemo cogebatur, aut co-
gi poterat, ob deficiens seculare brachium; sed hæc ipsa
voluntaria erat Deo, piis tantum precibus commendata.
Circa hoc ultimum vero membrum magnificam cernimus
primæ catholicæ doctrinæ transformationem, quæ mul-
tum facti iniqui, aliquid tamen, sed exiguum, juris & ve-
ræ justitiæ habet. Et illud quidem a justitia non abhorret,
quod qui perniciosi moribus externam remp. Christia-
nam macula adspargunt, vel erronea, & non recepta prin-
cipia docendo, homines laicos in cultu divino confun-
dunt, aut irreligiosos faciunt, si resipiscere detrectent, vel
errorem agnoscere recusent, e Republ. ejiciantur; Siqui-
dem dissoluti mores & quidvis, vel circa cultum divinum,
aut alia credenda, statuendi licentia Rerum publicarum &
Ecclesiarum evidentem corruptionem minatur; cujus pe-
riculum licitis modis declinare & prudentiæ & pietatis esse
nemo dubitat, & in contrarium nihil magis Christianæ

Rei-

Reipublicæ characterem habet, aut notam priorem constituit, quam externa bona vita & bene compositi mores & quies conspicua: sed vero hanc non aliter obtinere decet christianos, quam ejusmodi mediis, quibus toties a Salvatore nostro requisitus, Dei, & proximi amor non refragatur, cum quam primum contra charitatis regulas peccatur, injustitia manifesta sit. Quando igitur in peccatis, publice commissis, sub comminatione exilii, seu relegationis, aut jurium civilium privationis poenæ publica deprecatio in amore injungitur; illa negativa coactio si ab iis, quibus fas est hanc statuere, imponatur, ex rationibus adductis vitio non laborat: quamvis enim dicatur, ecclesiæ puritatem violentis mediis obtineri Deum non velle, hic tamen abest primo omnis violentia, & coactio injusta, & deinde quoque illud axioma de ecclesia universali & invisibili, & quod magis clarum est, de credendis tantum loquitur, & non de externa corrigenda vita, aut non toleranda publica alicujus doctrinæ professione intelligendum est, ratione cujus Ecclesia & Respublica bene invicem subordinari possunt. Quando vero hic doctrinæ pontificiæ severam indolem spectamus, statim in limine quasi deprehendimus; quam infinitis eadem modis ab hisce a nobis traditis, & in vera theologia & sanæ jurisprudentiæ regulis fundatis argumentis deflecterit; Docet enim illa tyrannidem conscientiarum & dogmatum quorundam inhumanam carnificinam inculcat non modo, sed igne & gladio simul grassare in illos jubet; qui vel hisce contra quid moliuntur, aut docent, vel a fana superstitione alieni, non omnia pontificis ac clericorum facta encomio efferre possunt, nec ad illorum pedes se devolvere volunt, cujus probationem desideraret, cui immanes hæreticorum cædes, quæ singulis historiæ ecclesiasticæ paginis leguntur, inquisitiones hispanica & eidem similes, & tot regnorum & principatuum depopulationes quas excommunicationes papales sæpius concitasse nemo ignorat, prorsus incognitæ essent: cui tunc suasor essem, ut evolveret hanc in

Injusta est pontificiorum contra hæreticos nimia sævitia.

rem

Quæ etiam
nullum ex S.
literis præsi-
dium habet.

Non permit-
tit excom-
municationis
eccles. essen-
tia ut in bru-
ta exerceri
queat.
Neque in res
inanimatas.

rem Arnoldi Kirchen- und Reher-Historie. Hæc autem omnia in quantum lædunt charitatem, in tantum etiam abomi-
nandæ injustitiæ notam habent, nec ullam ex S. literis au-
ctoritatem aut fundamentum accipere possunt, ut adeo
prolixa enodatione non indigeant. Tandem pseudo-sub-
jectum publicæ pœnitentiæ est, quod statuitur a pontifi-
ciis, ecclesiasticam hanc disciplinam etiam in bruta ani-
mantia, ex. gr. in locustas, de qua processu vid. Ziegler. *de*
Episcop. L. 3. cap. II. §. 3. quod prorsus absurdum est, & res
inanimatas, ut sunt, libri hæreticorum exerceri posse: non
quidem quasi hæc pœnitentiam peragere deberent, sed
saltem, quod statuta in eadem excommunicatione illa sta-
tim ab ecclesia aliena & heterodoxa esse cognosci queant.
vid. *nominatus liber* Excell. Dn. Thomasi p. 56. Equidem
supra in hac ipsa thesi fassi sumus, non tolerandam esse
quidvis statuendi licentiam, & sic opiniones quasdam hæ-
reseos condemnari posse omnino arbitramur, sed de his
judicium merito illi duntaxat competit, qui τὸ κύριον tenet
in Republica, utpote cui solum liberum est de dogmatibus
Ecclesiæ, quoad publicam illorum professionem, dispo-
nere; quamvis consilio theologorum, merito hic opus sit.
Sapiunt enim hæc omnia jurisdictionem, quæ clero neuti-
quam *de quo infra* concedenda, & hinc nihil ejusmodi ei-
dem tribuendum est, quam quod solidis contrariis argu-
mentis alterum erroris convincendi arbitrium relictum
habere queant.

Thef. XXIX.

Peccatum,
vel non est
peccatum,
vel mortale
est.

Circa objectum ecclesiasticæ pœnitentiæ, seu de qui-
busnam peccatis illa imponenda sit? alia iterum effigies est
doctrinæ pontificiorum, quam primitivæ ecclesiæ. Quod
in genere ad hanc tractationem attinet; quamvis cum stoi-
cis stultescere non cupiamus, & tantum peccatum dicere
occidere galium gallinaceum, quam hominem; illud tamen
non abnuendum esse existimo, quod peccata vel prorsus
taliter non sint, vel in se mortalia dici debeant. M. A. de Do-
minis *all. libr. L. 5. cap. 7. §. 67. in fin.* Et sic omnis peccato-
rum

rum distinctio, ut mortalia & non mortalia sint, ex subjecto-
 rum diversitate tantum nascitur. Quamvis mox iterum in-
 ter illa, quæ mortalia sunt distinctio suboritur; ut alia ma-
 jorem, alia minorem condemnationem post se trahant, si-
 cut enim æternæ felicitatis gradus erunt, sic quoque æter-
 næ damnationis, quod satis innuit dictum: *der Knecht, der*
seines Herrn Willen weiß, und thut ihn nicht, derselbe wird dop-
pelte Streiche leiden; ut immo peccata, quæ alias minima
 dicuntur, plurimum magis periculosa sint, quam illa, ita
 vocata, gravissima. Quod optime perspectum habens B. *Magis peri-*
 Lutherus dicit: *Der Weg zur Hölle ist mit lauter kleinen* *culosa sunt*
Sünden gepflastert, mit einem grossen Sünder hat es so leichte *peccata mi-*
keine Noth. Hi enim facilius labem suam agnoscent, & di- *nora, quam*
 gna pœnitentia iram Dei & barathrum effugient: cum illi *gravissima.*
 ex adverso, qui levioribus, ut putant, peccatis maculati,
 iram Dei facilius se effugere, & veniam impetrare posse cre-
 dunt, pœnitentiam ex die in diem differant, sicque, sub
 falsa hac persuasionem, divinæ misericordiæ essentiam & in-
 dolem alterantes, in gehennam, proh dolor! præcipites
 ruant: quos ita corripit Christus: *Meinet ihr, daß die, auf*
welche der Thurm zu Siloah gefallen, vor andern Sünder seyn?
Ich sage nein dazu. Hinc igitur quis dubitare potest, quæli-
 bet peccata homines ex necessario cum Deo amoris statu *Et hinc vel*
 ablegare, & ea propter in quibusvis divini Numinis offen- *minima seria*
 sis seriam merito efflagitari pœnitentiam, internam videli- *indigent pœ-*
 cet coram facie Dei peragendam; Et cum nemo sit, qui non *nitentia.*
 quotidie peccet, perpetuam? Quando autem de pœniten- *Sed non ec-*
 tia ecclesiastica seu publica disquisitio instituitur; cum illa *clesiastica;*
 ad gratiam a Deo obtinendam non necessaria sit, quicquid *quæ pecca-*
 etiam de satisfactione externorum operum requirenda ad- *tum præsup-*
 ducat *ex Ambrosio M. A. de Dominis cit. libr. L. 5. cap. 7. §. 50.* *ponit publi-*
 sed saltem, vel ob majus terrefactæ conscientiae solamen *ce commis-*
 proprio motu suscipi queat; vel ob dati ecclesiæ scandali *sum & non*
 deprecationem, aut puritatem ejusdem illibatam confer- *leviusculum.*
 vandam, imponi debeat, mox illud manifestum evadit:
 quod, quantum ad prius attinet, illa quidem haud disua-
 denda,

Quæ doctrina hic fuit
eccl. primæ-
væ?

denda, quoad posteriora vero, eandem peccatum publice commissum & non prorsus leviusculum præsupponere, quod tamen non ita intelligi velim, quasi de peccatis, ut dicitur gravioribus, tantum pœnitentiam exactam in primitiva ecclesia putarem, cujus contrarium potius sustineo, & ex studio puritatis ecclesiæ conservandæ, quod olim fuit, colligi posse existimo, quod non solum propter graviora tantum peccata a sacramentorum abstinere debuerint communione, sed si impœnitentes fuerint, etiam propter minima: Siquidem hic non tam ad qualitatem peccati, quam ad impœnitentiam hominis respiciendum. Quibus præmissis nunc magis præparati & non illotis manibus ad doctrinam publicæ pœnitentiæ, quæ fuit olim, & quæ a pontificiis deinde efflicta est, in particulari accedimus. Quod illam concernit, de omnibus publicis peccatis ea peracta & commendata fuit, cujus ratio indicata est *th. 7. add. th. 25.* Ita ut etiam graviora peccata & quæ Deus sanguine vindicare iussit, publica pœnitentia tegi & oblivioni tradi potuerint, obdeficiens seculare brachium; quamvis vitia hæc inter primos christianos non tam frequentiora fuisse magis existimandum sit. Hæc ideo insuper adjungenda fuerunt, ut ex his, vel inique quædam postea retenta, vel contra hæc in papatu pronunciatum esse, & sic hanc doctrinam in totum a pontificiis inversam nunc clarius patefcat.

Thes. XXX.

Quenam pontificio-
rum?

Peccatum debet esse publice perpetratum. Quale vero grave, an minimum? hoc insertum est.

Quod ergo ad transformatam illam pontificiorum, de objecto publicæ ecclesiasticæ, pœnitentiæ doctrinam attinet, fluctuans illa admodumprehenditur; ut quo major cleri & pontificis auctoritas & fatus fuerit, eo majores quoque errores ac nœvi hic conspicui sint. Primo illud quidem ex doctrina publicæ pœnitentiæ apostolicæ retentum est, quod pœnitentia ecclesiastica, non secreta, ut dicunt, locum habere non possit contra invitum, nisi peccatum sit publice commissum *M. A. de Dominis L. 5. c. 7. §. 73.* juxta tritum illud: de occultis non judicat ecclesia. Quale autem

autem peccatum esse debeat, grave aut leviusculum? de eo sibi met ipsis certo non constant. Inveniuntur varia loca, & conciliorum canones, in quibus cavetur, ne propter peccata non graviora imponatur publica pœnitentia. vid. *Thomaf. all. libr. pag. 1. L. 2. cap. 10. §. 6. in fin. & prolixius cap. XIII. per tot.* Regino *de discipl. eccles. vet. germ. L. 1. cap. 290. & L. 2. cap. 6. seqq.* Quæ peccata inde quoque dicta sunt canonica, quasi canonicæ satisfactioni obnoxia; ut fuit homicidium, adulterium, scortatio, sacrilegium & peccata consimilia gravissima, atrocissimis civilibus pœnis coerceri solita. Propter furtum vero in rem secularem commissum, rarissimæ inveniuntur pœnitentiæ publicæ peragendæ dispositiones, per conciliorum canones impositæ aut statutæ, aliquando tamen ejusmodi quid statutum reperitur. Sic apud Regin. *all. libr. L. 3. c. 265.* dispositio extat; *qui rei cupiditate captus, furtum fecit, reddat & annos quinque pœniteat.* cui add. Ziegler. *de Episcop. cap. 11. §. 27.* ex qua adparet, quod saltem, si reddi poterit ablatum, ad pœnitentiam peragendam fur admittus sit, cujus forsan hæc est ratio, quod hic germaniæ mores, nimis acerbos, mortis pœnam furibus inferentes, corrigere, vel potius ea propter de hoc delicto cognitionem ad forum ecclesiasticum pertrahere nequiverint. Avaritiæ etiam, qua tali, & alio delicto non qualificatæ deditos publicæ pœnitentiæ unquam obnoxios factos esse, optarem ut quis me docere possit, & esset mihi magnus Apollo; antequam vero hoc factum non video, constanter contrarium affirmabo: de crimine vero dardanariatus exigitur *in c. ut mensura 2. X. de empt. vend.* ut & propter illicitum fœnus *c. preterea X. de Usur.* Confer. Ungebaur *ad Decret. tit. de Usuris*; ut tamen neque hæc prohibitio avaritiæ clericorum obsit, annuæ pensiones, a fundis præstandæ, ab eis introductæ, & prædia hinc censitica enata sunt. Sancta quippe semper ipsi clero fuit auri fames; quæ propterea publicæ pœnitentiæ subesse noluit, quæ ipsi familiariter adhærebant, nec tegi ab eodem poterant, ne scilicet ipse pontifex

Non propter furtum imposita fuerit hæc pœnitentia?

Num propter avaritiam?

Non ob su-
perbiam?

fere usque ad infimum presbyteri ordinis clericum, ad poenitentiam publicam peragendam teneri videri queat. Ut tamen avari, plerumque divites, nihilominus bonis emungerentur, & laicorum avaritia hic impedimento non sit; indulgentiarum a pontifice & clero impetrandarum, & ecclesiæ post mortem ad minimum aliquid relinquendi necessitas mentibus ipsorum radicitus imprimebatur; utpote superstitiosis illis temporibus ejusmodi quid hominibus rudibus persuadere illis difficile haud erat, quos ad hanc artem & alias, si renibus aptiores, novimus. De superbia idem affirmandum & eadem hic paulo antea data impulsiva ratio militat. Quantum quantum! vero in hoc a catholicæ ecclesiæ primis institutis pontificii deflecterint, satis unumquemvis in *priori thesi* allata docere possunt. Reperiuntur vero e contrario etiam multa exempla, & clericorum decisiones, quæ propter crimina leviora, immo levissima, vel saltem ex opinione clericorum talia, poenitentiam publicam exactam esse docent, ut ridicula est *Concilii Matisconensis* 2. dispositio. Cujus summam, quia legi mereatur, hic exhibeo; ita se habet *can. 15. Statuimus, si quis obvium habuerit clericum, illiusque ad inferiorem gradum honoris veneranter colla subdat, prout is hæc obsequia Christianitatis jure promeruit. Si secularis equo vehitur, clericusque similiter, ille galerum de capite auferat, & huic synceræ salutationis manus exhibeat. Si vero clericus pedes graditur, secularis equo vehitur, illico ad terram defluat, & illi debitum honorem exhibeat. Qui vero horum, quæ spiritu S. sancita sunt, transgressor fuerit, ab ecclesia, quamdiu Episcopus voluerit, suspendatur: cui similes sunt excommunicationes propter hircum, vel caprum occisum decretæ: de quibus Ziegler. de Episcopis c. ii. §. 27. Hinc ergo utique satis patet, quod qualitas peccati tantum secundum Dñm. Clericorum nudum beneplacitum æstimata, & prout temporum diversitas juris prudentiæ hierarchicæ principia inculcaverit, modo sic, modo aliter, efformata fuerit.*

Quod!

Quod ad antea allata graviora delicta attinet. Ut im-
 primis sunt homicidium & sacrilegium; ut & adulterium,
 cur propter hæc pœnitentia publica imposita fuerit & per
 eam ista expiari potuerint, quæ alias sanguine tantum vin-
 dicari debent; & ad seculare forum punienda pertinent; ex
 adverso vero hæreseos peccatum, (juxta illa, quæ th. 28. tra-
 dita sunt, relegatione nuda tantum subjectum, nisi aliæ ag-
 gravantes causæ perpetui ergastuli condemnationem sua-
 deant) sanguine & gladio vindicatum fuerit? nobilis est
 quæstio: Illud de ultimo membro statim adparet, quam in-
 signem doctrina hæc de subjecto publicæ pœnitentiæ
 transformationem a primitivæ ecclesiæ vere piis institutis
 passa sit, eo, quod clerus hierarchiæ obtinendæ nihil ma-
 gis quam hæresin adversam esse judicaverit. Quod vero pri-
 mum concernit, verum quidem est, & ex jam allatis con-
 stare potest, in primitiva ecclesia de omnibus delictis pu-
 blicis requisitam esse pœnitentiam ecclesiasticam, sed æ-
 qua hic subfuit ratio, *de qua th. 7.* neque tamen hac ipsa ec-
 clesiastica disciplina adimere poterant, aut voluisse hoc
 præsumendum est primos christianos, seculares superio-
 rum pœnas; quamvis ad accusationes, in vindictam ple-
 rumque injustam tendentes, & ecclesiæ prorsus indecen-
 tes proflire sine dubio nefas judicaverint. Sed vero cum
 tandem pressus ille ecclesiæ status desineret; & illa christia-
 nas summas potestates tutatores acciperet agnosceretque,
 utique statu mutato, mutari quoque illa doctrina debuisset,
 nunc enim, quæ jurisdictionis civilis sunt, ab ecclesia am-
 plius jure vindicari aut exerceri haud poterant. Quam ob-
 rem omnino dicendum est, quod uti pontificius clerus in
 omnibus civilis potestatis & imperii exercitium restrin-
 gere, minuere & si potuisset, tollere prorsus annis sit allo-
 boraveritque anxie, ita quoque in hoc passu eidem alius
 medius terminus non subfuerit; quod de sacrilegii & adul-
 terii delictis satis, opinor, evidens est; de homicidio vero
 illud huic accedere, & pontificiorum doctrinam vindicare
 potest, quod nimirum ante seculum XV. hoc delictum in

Ratio trans-
 formationis
 doctrinæ
 pontificio-
 rum circa
 hæreseos
 peccatum &
 delicta gra-
 viora exhibe-
 tur;

germania non adeo grave habitum, nec quod aperta fronte fiebat, civili poena vindicatum, quin potius fortitudinis encomio dignum judicatum fuerit: In seculo XVI. hanc consuetudinem a Julio Duce Brunsvicenses privilegiatam recenset Just. Georg. Schottelius *de jur. Sing. german. cap. 28. §. 20. pag. m. 546.* obtinebat enim haec jus illud Duelli, quod vocabatur das Faust- und Kolben-Recht, ubi litem cum alio alterutrius morte dirimere inter germanos fas erat: vid. Knipschild. *in Exercit. contract. exercit. ult.* ubi *Hale Suevorum* aliisve locis speciales hanc in rem palæstras privilegiatas fuisse constat. Quarum auctorem caracallam Imp. fuisse, qui eodem in loco Duelli iudicium ad Senatum populumque Hallensem transtulerit, consentaneum esse scribit Dresler. *de urbib. germ. p. m. 295.* & Crusius *in annal. Suev. lib. paralipom. c. 15. p. 62.* Quapropter omnino quoad hos germanorum barbaros mores; contra præceptum verbi divini homicidia aperta sanguine haud vindicantes, opus fuit, ecclesiasticam hic in subsidium disciplinam statuere, ne quoque in foro poli hæc licita esse præsumi queant. Quæ tamen, cum diu cessaverit barbaries, amplius obstare nequeunt, quo minus illa, quantum ad poenam sumendam attinet, ad seculare imperium tantum pertineant; uti & in genere de his criminibus hodie ecclesia pontificia cognitionem absolutam, & statuendam in illa poenam sibi non tribuit, sed eandem nunc recte jurisdictioni & imperio civili relinquit. Quamvis præter hanc secularem coercionem poenam ecclesiasticam indistincte locum habere haecenus contendant, quod in quantum admittendum, aut quousque merito restringendum esse arbitremur, patebit infra.

Thes. XXXI.

Antequam vero hoc fiat, jam dictis duas insuper quaestiones annectam, generaliores quidem, sed quæ ad justitiam & injustitiam publicæ poenitentiae exactius intelligendam in specie faciunt. Altera est, an ecclesiae poenae externae irrogatio comperat? altera an poenitentia ecclesiastica, per majorem, vel minorem excommunicationem obtineri solita,

solita, poena dicenda sit? Quod ad primam quæstionem at-
 tinet, illam negantium sententiam nos amplectere jam pas-
 sim docet tractatus, quam ut argumentis corroboremus o-
 peræ nunc erit pretium. Plerumque distinguere hic solent
 Dd. canonistæ, inter poenas ecclesiasticas & civiles, quo
 sensu aliud faciunt forum externum & judicem ecclesiasti-
 cum, aliud civile & hinc judicem secularem: de his nobis-
 cum circa datam quæstionem negativam defendunt, de il-
 lis autem contra nos affirmativam tuentur. Vid. Ziegler, ad
 Lancellot. *Inst. jur. Can. L. 4. tit. 5. §. 4. in fin. Mev. P. 6. de-
 cis. 357. Gail. de pac. publ. cap. 11. n. 26. Carpz. Jurisprud. Con-
 stit. L. 3. tit. 7. def. 94. n. 6. L. 3. tit. 6. def. 72. n. 12. & in pract.
 Crimin. P. 2. qu. 69. n. 1. 5. & 6. M. A. de Dominis de Rep. Eccl.
 L. 5. cap. 2. §. 30. aliique plurimi. Quænam vero coercitio-
 nes dici debeant poenæ ecclesiasticæ, in eo non omnes con-
 veniunt, nisi quod asserant, illas corporis afflictivas, vel
 corporales esse non oportere. M. A. de Dominis *all. loc.*
 Carpzov. *cit. loc. Ult. num. 15. 16.* quo etiam pertinent cano-
 nes, qui prohibent, ut personæ ecclesiasticæ intersint ju-
 diciis capitalibus, seu in quibus de irrogatione poenarum
 sanguinis agitur. *cap. clericos. 5. & cap. sentent. sanguin. 9. in
 pr. t. ne clerici vel monachi.* Sed nihilominus ob delicta in-
 clusiones in monasterium, similesve carceris poenas, re-
 motiones, certasque satisfactionem impositiones in pane
 aqua, tandem & excommunicationes & purgationes a ju-
 dicio ecclesiastico decerni deprehendimus; ut adeo hæc
 ad jura ecclesiasticarum personarum proprie referantur.
 Nos primum in thesirem considerantes, dicimus: distin-
 ctionem inter jura personarum ecclesiasticarum & secula-
 rium non alio niti fundamento, quam illo, ex quo papalis
 Hierarchia defendi potest. Putant quidem plerumque
 rem salvam esse, si probant, quod jurisdictio ecclesiastica
 ipsis primitivæ ecclesiæ Christianorum institutis originem
 ac auctoritatem debeat: siquidem nemo negare potest, pri-
 mi illius ævi fideles non a seculari potestate punitos, vel
 correptos esse, sed ab ipsis ecclesiæ suæ senioribus, juxta*

Quæstio; an
 ecclesiæ poe-
 næ externæ
 irrogatio
 competat?
 resolvitur
 negative.

Jurisdictio
 ecclesiastica
 nititur prin-
 cipiis hierar-
 chicis.

tra-

Christus & A-
postoli nihil
potestatis ex-
ternæ exer-
cuerunt.

tradita in th. 16. Verum hæc ecclesiarum personarum po-
testatas non legislatoria aut cum vicoactiva conjuncta,
sed omnis voluntario, & arbitrario partium consensu, ob
singularem deficientis secularis christiani judicis causam,
in ecclesiæ, vel potius totius christianorum cœtus senio-
res collati fuit: quo pertinet dictum 1. Cor. 6, 4. sicut nec
hodie consensu litigantium boni viri arbitrium illicitum.
*tot. tit. ff. de receptis, qui arbitrium receperunt, ut sententiam
dicant.* Add. Struv. in *Syntagm. jur. civ. & Dd. passim.* Ut
adeo hæc ad absolutam ecclesiasticam jurisdictionem trahi
nequeant. Quin potius merito cessare debeant, cum sum-
mas potestates ipsas christianas noverimus; nec amplius
periculum persecutionis, aut denegandæ justitiæ, ut olim,
judicibus ethnicis existentibus, obstat: Accedit, quod
neque salvator noster, neque Apostoli quicquam potesta-
tis externæ exercuerint. vid. Pufendorf. *de habitu relig. ad
vit. civ. §. 20. pag. m. 72.* sed illam omnem ei tribuerint, cui
gladius non sine causa datus est. *Luc. 22, 23.* Et Christus
ipse testatur, imperium suum non de hoc mundo esse,
quod etiam, nobis ad exemplum in tota sua vita in humili-
tate, & obedientia plenissima, usque ad mortem, peracta
ubique comprobavit: amorem, & in hoc humilitatem &
crucem: non imperium, apostolis suis, prædicavit; Num-
quid vero, loquor cum Salvatore, servus major est suo do-
mino, aut discipulus supra magistrum suum? *Matth. 10, 24.*
Omnis itaque potestas externa, quovis illa nomine salu-
tetur, a Christo & Apostolis aliena fuit, & hinc etiam ab
ecclesiastico ordini, quam salvatorem ejusque discipulos
imitari decet, merito revocanda. Quibus præmissis: ne-
cessario nunc sequitur; ecclesiæ, quæ tali, nedum ecclesiæ
ministris, poenarum irrogationes prorsus non compete-
re, utpote quæ potestatem quandam præsupponunt & su-
perioritatem. Neque hic obstant dicta, quæ alias a pontifi-
ciis pro iuenda aliqua ecclesiastica potestate adferri so-
lent: Nam quamvis videantur potestatem quandam ec-
clesiæ propositis pastoribus tribuere, rem tamen penitus con-

considerandi facile pateſcet, ibi vel de poteſtate ſingulari Apoſtolorum, vel de correptione quadam fraterna ſermonem fieri *ex. gr. Act. 20, 28. 1. Theſſ. 5, 12. 1. Thimoth. 5, 15. 1. Cor. 4, 21. & 2. Cor. 13, 2. Conf. M. A. de Dominis. L. 5. c. 2. 37. 38. Putend. all. loc.* Quæ autem de cauſis ſpiritualibus, ſpiritualitati eccleſiæ perſonarum, ceu clero, annexis dicuntur, ut hinc mixti fori ſint, & eatenus ad ſpiritualem eccleſiæ poteſtatem referuntur, & ad iudicium trahuntur eccleſiaſticum, illas, ſi ut ſunt juxta doctrinam canonum examines, reperiēs, per hierarchiam papalem tales effictas, & nihil minus quam ſpirituales eſſe; nullam enim ſpiritualitatem habent eccleſiæ externæ, quin potius ratione ejus omnis diſtinctio inter geiſtlich und weltlich ceſſare deberet, ut eleganter probat Dn. Boehmer all. libr. & loc. ut ſunt cauſæ matrimoniales ſimilesve: Ut adeo imprimis quod ad pœnas quacunquē attinet, eas ex ſpirituali conceſſa poteſtate, niſi per miram matamorphēſin, hodie nequire inferri ſatis, opinor, expeditum ſit; dum ipſe Chriſtus divinitus pronunciat; quod ex iis quibus ſumma externa poteſtas animadvertendi data non eſt, ille tantum libertatem puniendi habeat, qui ipſe ſine culpa exiſtit. Joh. 8, 7. Si vero concedimus, dari ſpirituale eccleſiæ regimen, invicto argumento ſequitur, quod quicquid ſpirituale eſt, non debeat eſſe externum. Hinc quam primum illud aliquid externæ poteſtatis ſapit, amplius ſpirituale eſſe deſinit, & ab eccleſia neceſſario alienum. Quid de Apoſtolorum ſpirituali a Deo conceſſa poteſtate ſentiendum ſit? jam ex theſ. 10. ſeq. ſupr. adaparebit; videlicet illam extraordinariam fuiſſe, ex ſingulari Dei gratia largitam ad miniſterium evangelii, ut eſt poteſtas clavium poteſtas pœnas, æque divina hac & extraordinaria iis communicata ſignorum, & miraculorum virtute, infligendas, de qua teſtantur exempla Ananiæ & Saphiræ. Act. 5. & Elimæ magi. Act. 13, 11. & hæc poteſtatis ſigna erant ſigna propria immediatè a Deo ipſis dati Apoſtolatus, de quo ita Paulus 2. Cor. 12, 12. *Signa Apoſtolatus*, inquit,

Quid de cauſis ſpiritualibus dicenda.

An Apoſtolorum ſpiritualis poteſtas huc faciat?

quit, *facta sunt super vos in omnipotentia, insignis, in prodigiis & virtutibus*; Et ejus generis potestas fuit quoque illa, de qua loquitur Paul. 1. Cor. 5, 5. 2. Cor. 13, 3. & quoque locum 1. Cor. 4, 21. huc refert M. A. de Dominis *de Rep. Eccles. L. 5. C. 2. D. 42.* In genere autem pro nostra sententia faciunt dicta. *Matth. 20, 25. seq. Luc. 20, 25. seq. Joh. 18, 36. 2. Cor. 4, 8. & 10, 4. 1. Coloss. 1, 24.* Hæc ita docenda fuerunt in thesi, ut adpareat, quid juxta doctrinam Evangelii liceat ecclesiarum parochis, tam summis secundum statum hodiernum depravatum, quam infimis, utque distinctius patefcat, quænam ad forum ecclesiæ proprie & quænam ad forum Reip. pertineant. Quando vero papalis hierarchiæ studium aliam ecclesiæ formam, humilem elatam, effecit, & sub prætextu commissi peccati pleraque pene civilia negotia ad judicium, quod formavit, ecclesiasticum traxit. M. A. de Dominis *all. loc. §. 52. seqq.* ac imperatores & summæ potestates seculares hæc ita dicta ecclesiastica jura Pontifici & clero ex cœca superstitione privative concesserunt, reliquerunt, confirmarunt passim, & voluntario amiserunt ipsi. Principes autem protestantes jure post liminii illa iterum revocarunt, nuncque in his plus habent quam imperator, neque ista jura ab hoc in feudum acceperunt, in hac hypothese, utilis jam est distinctio inter jura ecclesiastica, seu Episcopalia, ut loquuntur, & civilia; in illis enim, quamvis juxta tradita, ecclesiastica non sint, supremum & nulli feudali vinculo annexam potestatem sibi jure vindicant principes protestantes ob rationes adductas. Et si secundum hunc statum quæstio enascitur, quænam jura sint ecclesiastica? tunc non videndum & examinandum, quæ vere talia, illa enim essent nulla: sed quæ pontifici a principibus protestantibus erepta, & pontifex privative possedit, ubi valebit regula: *quicquid in jure canonico dicitur ecclesiasticum, illud est tale.* Et hoc sensu, quamvis Consistoria ex papatu originem habeant, tamen dicendum, illa nunc necessaria, nec papisticis principiis illorum collegiorum Constitutiones amplius niti Confer. hic Disp.

Disp. mea de illicita a Principibus protestantibus provocatione in causis ecclesiasticis.

Thef. XXXII.

Nunc ad alteram quæstionem accedimus; *num major vel minor excommunicatio* ad pœnitentiam publicam externam *pœna dicenda sit?* si pro responsione negativa rationes afferuntur, prima statim illa est, videlicet, respiciendum hic esse ad fontem, ex quo excommunicatio promanaverit, quem esse institutiones ipsas apostolorum & primitivæ ecclesiæ ex retr. deductis omnino adparet; tunc autem manifestum fieret, in primitiva ecclesiâ consuetam excommunicationem pœnam aut coercionem externam non adpellendam; cum ibidem, juxta concessâ, nec finis aut intentio, nec effectus pœnæ ad fuerit; potius ergo illam medicinalem vocandam esse, utpote, quæ emendat scandalum, corrigit peccantem, & eluit facti vitium. Mev. P. 6. Decis. 357. Hinc autem etiam excommunicationes majorem & minorem eandem intentionem eundem finem & effectum videntes, alius naturæ esse nequire nec id circa ad pœnas externas referri posse, sed inter censuras ecclesiæ competentes & salubres duntaxat connumerari debere, ex quibus deinde conclusio sua sponte sequatur, illas & de illis judicium ecclesiæ omnino competere, siquidem magna sit differentia, inter castigationes ad ecclesiam & pœnas ad Remp. externam pertinentes, istas salutis æternæ, has mundanæ felicitatis, finem intendere. Ejusmodi inquam sunt rationes, quæ pro coloranda negativa sententia plerumque adduci solent. Quod vero hæc argumenta lubricis fundamentis nitantur, rationesque rationibus destituantur, pro tuenda affirmativa nunc evincendum erit. Et primo quidem inauditum & incognitum quid non est, quod ex re optima per abusum ejus res pessima fieri possit, quodque ex principiis veris, brevissimis etiam duntaxat mutationibus, evidenter falsa evenire queant, uti hoc modo ipsa scriptura S. abusus est diabolus. Deinde, illud quoque ex §. 3. supr. satis constare potest, quod sæpius res quædam & circa ipsam intentio bona manere possit, ubi tamen

An excommunicatio major, aut minor, pro pœna haberi possit. Rationes dubitandi.

Excommu-
nicatio ma-
jor ad poeni-
tentiam ex-
ter. juxta do-
ctrinam
ipsam pontif.
poena est.
De excom-
mun. min.
major est du-
bitatio.
Sed illa apud
pontificios in
formali con-
ceptu non
conspicua
est.

circa modum errores & navi sunt conspicui; imo tandem & hoc manifestum est; quod sæpius per modi vitium vel ob modum ipsum, quamvis necessario, de quo infra, mutatum natura totius negotii alteretur, ut hinc ex summo jure summa fiat injuria, & ex correctione quadam fraterna poena nascatur. Nunc ergo ad quæstionem præsentem, & quidem quod rationem dubitandi attinet, respondeo, me quidem utique existimare imo & demonstrasse supr. exclusionem a coetu fidelium, olim usitatam, poenam externam non fuisse eatenus scilicet, quatenus illa per negationem sacramentalis communionis simplicem & conscientiosam exercita fuit; quatenus vero totalem etiam vitæ societatis cum fidelibus privationem effecit, de quo dictum 1. Cor. 5, 12. eatenus in sensu improprio poena negativa dici potuisset, quamvis proprie tantum familiaritatis cum peccatore habendæ negatio fuit: unicuique & hodie libera. Ex his autem, quod exclusio illa primitivæ ecclesiæ poenæ nomen non mereatur, non licet concludere, sic etiam nec excommunicationem majorem, vel minorem poenam esse. Quamvis enim hæc illam fontem agnosceant, quo tamen quoque indubio relinquendum est, tamen nunc juxta priora nil obstat, quin nihilominus in totum vitiosa sit. Quod enim ad excommunicationem majorem spectat, juxta doctrinam ipsorum pontificiorum illa poena dicitur & revera est; nec de eo dubitare quis potest, qui modo in excommunicationis istius ritus & effectus poenales, supr. exhibitos, per transennam quasi intuetur. De excommunicatione vero, ut ajunt, minori, quam saltem exclusionem a sacramento dicunt, quædam enasci posset dubitatio, & quidem si hæc consisteret in simplici illa conscientiosa S. Cœnæ negatione & ab iis per modum fraternæ admonitionis, abstinendi a Sacramentis, justa judicata esset, quibus judicium hic, juxta tradita in th. 12. competit, nullam utique poenæ externæ notam haberet. Verum & ista aliam effigiem apud pontificios prorsus habet, vel enim contra distinguitur excommunicationi publicæ legitimæ, & privata dicitur & voluntario sustinetur Vid Lehmann. Chron Spi-
rens.

rens. L. 2. cap. 24. ab init. & tunc poena externa dici nequit. Sed involvit saltem quandam corporis castigationem, pro eluendis peccatis suscipendam *supra refutatam th. 23.* Et illa formali excommunicationis conceptu non gaudet; vel opponitur excommunicationi maximæ, quæ alias anathematis, seu æternæ mortis damnationis nomine venit *can. omnis ii. qu. 3. l. 59. x. de sent & excomm.* & non nisi pro mortali crimine inponitur illi, qui aliter corrigi non potest *can. nemo Episcopum ii. qu. 3.* & quidem duntaxat propter causam obfirmatæ contumaciæ & contumacis impœnitentiæ; ut ita ille prorsus satanæ tradatur *arg. can. 17. 14. qu. 3. hic.* & tunc minor excommunicatio dicitur, quæ alias major vocatur & omnino poena est, juxta jam tradita. Eundem fere in modum in hac distinctione se explicat M. A. de Dominis *all. libr. cap. 9. n. 12.* Et ita est juxta doctrinam pontificiam heterodoxam; quando vero nobis excommunicationem quandam minorem, non privatam quidem, sed publicam, quæ tamen tam rigidos effectus non habet quam illa, sic dicta, major pontificia excommunicatio, fingimus & inquirimus, an illa poena externa sit? antequam ad responsionem provolamus, videndum primo; quid ad poenam externam requiratur; Videlicet quicquid lege humana constituyente, vel auctoritate ejus, molestiam corpori, contra voluntatem hominis, licet in ipsius emendationem, infert; aut ad actum externum, aliquando satis adiaphorum, cogit, poenæ nomine venire debet & quidem affirmativæ; negativæ autem, quando aliquis illius ex auctoritate civili privatur, quod ipsi alias ut homini christiano debetur. Quibus præsuppositis, nunc facilis esset responsio, examinando indolem & naturam ejusmodi excommunicationis, num ad hæc poenæ externæ requisita accedat, vel non accedat? Sic simplex conscientiosa S. cœnæ negatio poenæ externæ, aut civilis, nomen prorsus non meretur; illa enim lege humana præcipiente ad minimum primitus non suscipitur, neque ad actum aliquem externum involuntarium cogit, neque cum alia conditione fit, quam ut saltem quis privatim suam poenitentiam

Distinctio
excomm.
pontificio-
rum.

Quid de ex-
commun.
min.: hodi-
erna?

Quid requi-
ratur ad poe-
nam exter-
nam?

Distinquen-
dum: inter
excommun.
min. & nega-
tionem Sa-
cram. consci-
entiosam.

Competit
hæc cuivis
Ministro ec-
clesiæ.

Ad formalitatem ex-
communicationis requi-
ritur ut sit
publica & au-
thoritativa.

tentiam testetur, neque aliquem ligat, ut antequam solvatur, non possit S. Coenæ a quopiam particeps fieri, sed saltem, quantum in negante est, S. Synaxis ipsi non conceditur: neque igitur hæc negatio eucharistiæ ad excommunicationem, vel exclusionem quandam externam pertinet; hæc publica est, & ad totam ecclesiam spectat; illa vero privata in se, & cuivis ecclesiæ ministro competit; cum nullius coarctanda sit conscientia. Sed diximus supra & hujus eucharistiæ negationis judicium ad totam ecclesiam pertinere, ut ergo hic manifesta contradictio subesse videatur. Verum respondeo, competere quidem omnino Ministro ecclesiæ hanc negationis facultatem primitus, quia contra conscientiam nemo quid facere cogendus est. quod autem si alter excipiat, injustum hic esse ministrum ecclesiæ, quod ipsi sine causa S. Coenam denegat, tunc omnino de justitia illa, vel injustitia coetum ecclesiæ repræsentans collegium judicare oportet, juxta tradita in th. 12. sicque parochus, facta hac negatione, Consistorii ad probationem sibi comparare vel eidem rem totam deferre debeat, hoc priori non contradicit; fiunt enim hæc ita subordinate. Hæc vero conscientiosa S. Synaxis negatio nullis principiis papisticis nititur; non enim ex clavium concessa potestate, sed ex dignitate Sacramentalis communionis fluit juxta th. 12. neque sic improbanda est, quin potius, procul jussa conscientiarum tyrannide, illa a nullo principe aut summa potestate: ne fiat, prohiberi possit. Quando vero auctores juris ecclesiastici hanc negationem simplicem privatam confundunt cum excommunicatione, sive majori, sive minori: *quæ sunt publicæ communionis sacramentorum prohibitiones, & diversos ab illa effectus habent*, tunc omnino summa imis miscentur. Non enim est excommunicatio proprie, nisi quæ publica est, & a tota ecclesia suscipitur, & igitur toto cœlo ab hac negatio ista S. Coenæ, a privato aliquo ecclesiæ ministro facta, differt: confer. M. A. de Dominis *all. libr. 5. cap. 9. §. 12. seqq.* Illa habet effectum publicum & juridicum, ut scilicet a nullo parochio illius diocæseos

cæseos, vel ecclesiæ, ejusmodi excommunicato S. eucharistia administrari queat, quod in hac secus; illa intendit, & cogit, ut aliquis publice per certam quandam solennitatem pœnitentiam ostendat; hæc vero tantum privatam ejus contestationem optat. Illa ad clavium potestatem, apostolis datam, prorsus non pertinebat, juxta tradita in th. 12. hæc vero, quantum ad præcedi hodie solitam absolutionem attinet, aliquadantenus ad eam, sensu tamen improprio, referri potest. Quando vero excommunicatio, quædam major, quædam minor vocatur; illa quidem dicitur, quæ a toto coetu fidelium, hæc quæ a sacramentis fit; Cum tamen prior ob deficientem coetum vere fidelium hodie tantum in fuco consistat, hæc vero eadem publica auctoritate fiat, certum est harum excommunicationum; (non loquor de anathemate, illud enim S. scriptura prorsus improbavit; *Nolite damnare, ne damnemini.*) alia atque aliam naturam non esse: potius pro hodierno nostro statu, de quo infr. prolixius, per ejusmodi distinctionem saltem quorundam accidentalium effectuum aut rituum, differentiam indicari. Quo primum evicto, nunc facilis erit enodatio illius quæstionis, *num etiam minor excommunicatio pœnæ externæ nomen mereatur & ministro ecclesiæ competat?* Ex jam dictis enim fluit, quod si per minorem excommunicationem, per abusum vocis, privata quædam Sacræ Cœnæ negatio intelligatur; quoad primum membrum negative, quoad secundum affirmative respondendum: quando vero in suo significato vocabulum excommunicationis sumatur, prius affirmandum, posterius negandum sit; qua distinctione neglecta, mirifice ejusmodi quæstiones torquere solent Dd. imprimis quando per Aug. Confess. & Articulos Smalcaldicos facultatem arcendi aliquem a S. Cœna inter res jurisdictionis relatam vident; sed hic neque Augustanæ Confessionis, neque Articulorum Smalcaldicorum mens est: agitur enim ibidem non de simplici Sacramentorum conscientiosa negatione, sed de minori excommunicatione, quæ duo maxime differre jam demonstratum est; vel omnia ibidem falso clavium potest.

Distinctio
majoris &
minor. ex-
communica-
tionis hodie
tantum acci-
dentalium
effectuum
differentiam
respicit.

Ex distinctio-
ne, h. exhibi-
ta, neglecta
confusiones
oriuntur.

Respondetur
ad dubium

ex art. Smal-
caldicis de-
sumtum.

stat. principio nituntur illud vero juxta ea quæ hætenus evicta sunt in articulis Smalcaldicis contrarium nobis continetur, quod minor illa excommunicatio pœna externa non sit. Sed error conspicuus est in eo, quod nihilominus ad jura jurisdictionis ministrorum ecclesiæ eam referant; ubi repeto; quod quicquid fiat ex jurisdictione humana, altero invito, illumque ad actum quendam externum cogit, id ipsum pœnam externam esse. Pœnam autem externam ad ecclesiam quatalem, ne dum ad ecclesiæ ministros, non pertinere thes. præced. evictum est; adeoque nec excommunicationis vel majoris, vel minoris judicium.

Thef. XXXIII.

Non hodie
pœnitentia
quædam ec-
clesiasticæ sit
necessaria?

Quando igitur sic tota doctrina de excommunicatione & pœnitentia publica examinata fuit, ac illius natura pro temporum ac pietatis, & hominum malitiæ & divini cultus diversitate ostensa sit: nunc quoque facilis erit consideratio de justitia, & injustitia, seu de usu & abusu pœnitentiæ hodiernæ. Ubi prima erit & utilis quæstio, an hodie pœnitentia publica ecclesiastica sit necessaria? Loquimur autem sic de tali ecclesiastica pœnitentia, quæ recte comparata est, ut fuit olim tempore primitivæ ecclesiæ; pœnitentiam autem pontificiam, cum eam in totum improbaverimus, hic non in quæstione esse unusquisque intelligit. Et nullum quidem est dubium, quod dispar longe sit ratio status ecclesiastici primitivæ ecclesiæ, ab hodierno; ut igitur neque pœnitentia, ut dicta apostolica seu publica, in quantum particulares illius primi ævi circumstantias respicit, quamvis in se nihil iniquitatis habeat, mutatis tamen illis circumstantiis, ac ipsius ecclesiæ statu, hodie absolute necessaria dici queat. Ex. gr. quod de omnibus delictis publicis, minimis & gravioribus, pœnitentiam publicam exegerint, hoc factum est ob rationes speciales, & illi ecclesiæ proprias, ut indicavimus *th.* 7. & hinc, cessante hac ratione, merito quoque illa universalis, ut ita loquar, pœnitentiæ publicæ exactio cessat. Vellem hoc argumentum ulterius prosequi, sed sufficient hic

Multa capita
ex pœnit. pri-
mitivæ ec-
cles. hodie
applicatio-
nem non pa-
tiuntur.

verba:

verba: M. A. deDominis *all. libr. 5. cap. 2. §. 55. Non omne peccatum inquit, publicum etiam & notorium huic publicæ substat censuræ, ecclesiasticæque districtioni, sed sola illa peccata, quæ externum ecclesiæ statum turbant, vel ipsam ecclesiam scandalizant, adeo; ut si incorrectum & incorruptum maneat, ruinæ spiritualis causa, vel occasio multis futura sit. Neque vero peccata, quæ non sunt talia, excommunicationis gladio ferenda sunt.* quod pluribus deinde probat *cap. 9. ejusd. libr.* Sic secundum hæc utiliter ab ecclesia excluduntur, qui hæretica dogmata publice professi, nec ab hac professione hætenus desistere noluerunt, & pœnitentia publica bene hodie exigitur ab illis, qui solenne bannum hætenus meruerant; qui in cantationibus, tanquam relicta usi, illud peccatum non esse professi sunt; qui religionem mutarunt, ac postea ad primam reverti intendunt; qui usum sacramentorum publice contempserunt similiaque, quibus infirmi in perversitatem ipsius religionis christianæ seduci possent, admiserunt; vel peccatis se contaminarunt, quæ civili correptione alias non sub sunt: quo Paulus respicit in tota epistola ad Galatas. *Add. Magd. K. O. c. 22. §. 7.* in quo tamen textu, simul cum jam expositis, omnia fere delicta continentur, ita ut si juxta tenorem ejus simpliciter procedendum, pro nutu, ac ingenio alicujus dominantis clerici vix aliquis sese huic pœnitentiæ subtrahere possit; præsertim ex subjecta clausula generali: *alle dergleichen unchristliche und ärgerliche Leute.* Cum igitur in jam nominatis peccatis hoc modo recte exigatur publica pœnitentia, vel ubi illa obtineri nequit, deprecatio, ob rationes adductas. Nunc videndum; qua ratione obtineri illa possit & debeat? Et quidem supra ostendimus, exclusionem ab externo fidelium coetu, seu ab ecclesia, etiam contra invitum recte exerceri posse; Siquidem ab illis fiat, quibus hæc potestas competit, & ille ab iis tantum rebus excludatur, quæ ecclesiæ, qua tali, sunt vid. *Ord. Eccles. Magdeb. c. 22. Von Kirchen, Busse und Bann §. doch soll ihn 26.* magna vero est differentia inter hanc exclusionem & peragendam pœnitentiam

Adducuntur
hanc in rem
verba M. A.
de Dominis.

De quibus-
nam peccatis
hodie in spe-
cie recte exi-
gatur pœnis
publica?

Et quomodo
illa obtinen-
da?

Pœnitentia
publ. ut fiat;
ad Magistrat-
us officium
ut vero bene
fiat, ad ec-
cl. Ministros
spectat.

Non sumus
hic contrarii
Ord. Magd.
eccl.

Modo illa
prudentem
applicatio-
nem recipiat.

tiam, hæc enim ab homine, qua tali, ut vera & non fucata sit, non dependet, juxta tradita supr. nec adeo per brachium seculare obtineri illa poterit, & si fiat injustitia manifesta est. Quod prolixius demonstravi in *Diss. de jure inhumanior. concl. 3.* In illis igitur delictis in quibus proficua est publicæ pœnitentiæ declaratio, minister ecclesiæ necessitatem pœnitentiæ, ad evitandam scandali, maledictionem Matth. 18. ejusmodi exclusio, vel excommunicato homini, pro virili ob oculos ponere, ei-que, sine omni acerbitate, hoc quam maxime inculcare; quod nemini opprobrio sit, etiam publice de commisso peccato dolere; Ut hoc modo exclusio externa ad magistratus, ecclesiæ membrorum, universum sumtorum, jussu principis exercentis, officium spectet, pœnitentiæ vero publicæ peragendæ adhortatio tantum ad officium ministri ecclesiæ pertineat. Illa enim jurisdictionem sapit, ad ecclesiam, quæ talem, non spectantem, hæc voluntaria hominis sui ipsius correctio publica esse debet: & quam primum ad pœnitentiam peragendam quis cogitur, tota illius natura aleratur, ut sic publica pœnitentia, uti privata coram Deo peragenda, sit negotium admodum laudabile, ac incertis delictis utile; liberum tamen nihilominus, utpote a gratia Dei solum dependens; Aliud vero est; impœnitentem a communione sacramentorum publice excludere, quod quidem jam monui sed hic subinde inculco. Et hoc modo contrarii non sumus ordinationi *Eccl. Magdeb.* in eo, quod illa dicat *cap. 22. §. 14. & penult.* summe necessariam, h. e. maxime proficua, esse pœnitentiæ ecclesiasticæ indicationem, siquidem nos illud in thesi, de supra nominatis delictis, non negamus: Immo quin & de omnibus, ibidem expressis peccatis, & de pluribus insuper, iuxta clausulam adjectam in §. 7. Unde alle Der gleichen unchristliche und ärgerliche Leute imponi & in amore exigi posse pœnitentiam publicam defendi queat, dubium non est; modo tunc non ita crude lex intelligatur; ut verba jacent, sed eam cum prudentia, hic necessaria

ria, interpretemur. Ut sic lex salva manere, abusus autem evidentissime ostendi possint. Et cum supr. de bannitis, superstitionis incantationibus fidem adscribentibus, apostatis, iterum reversis; ac in genere de illis delictis; *welche* juxta phrasin *d. Ord. Eccl. cap. 22. §. 7. iherer viele gar für tei-* ne *Sünde achten.* actum sit; in specie adhuc de illis, qui nomine divino, ejusque Sacris publicæ ac sæpius, quasi re prorsus licita, hætenus abusi sunt, aut contemptores sacramentorum exstiterunt; cum enim contra hos raro soleat brachio civili animadverti, imo plerumque hæc & talia pro publicis criminibus in foro externo puniri non possint, necesse tamen sit, ut omnibus innotescat, hæc cum christiana religione ac doctrina nihilominus non convenire, aut simul stare posse; de eo publica contestatio agnitæ illius veritatis in multorum ædificationem proficua est. Quod vero mox subjungitur, de illis, qui manus impias parentibus intulerunt, vel eo respicit, si tales, ad intercessionem parentum, publica infami poena liberati sunt; tunc enim publicam contestationem coram ecclesia suadendam esse, ne infirmi hoc pro licito judicent, vix ambigi poterit; dummodo illud delictum publice innotuerit, & plane in aprico sit; vel etiam illum casum præsupponit, ubi tale delictum sæpius iteratum, & (forte contra iniquos parentes commissum) diu non satis agnitum fuit, ex quo infirmiores scandalizari possent. Hisce *d. §.* subjunguntur, qui in implacabili odio contra proximum constituti, reconciliationem admittere, aut in judiciali deciso acquiescere noluerunt, ac sic contra sententiam judicis, sub prætextu juris & justitiæ, via facti processerunt; Tales enim eo usque plane non tolerandi sunt in ecclesia, ne hæc videatur magistratui externo contraria, & ejus refractarios recipere, donec publice constet, illos meliores mores promississe. Et cum hoc delictum ad præcedentem læsionem honorum parentum pertineat, *ex jam supra dictis* uberius explicandum. Porro huc referuntur *d. l. ebriosi*, qui sc. propter bestialem hætenus transactam vitam, publica auctoritate,

De qua in singulis delictis experimentum exhibetur.

(1) de illis qui nomine, divino, vel sacramentis abutuntur; vel his non utuntur.

(2) de illis, qui parentibus impias manus intulerunt.

(3) de illis, qui in implacabili odio sunt, vel de facto processerunt.

(4) De ebriosis.

(5) De homicidis & seditiosis.

ritate, indigna membra ecclesiæ judicati, & ex illa per aliquod tempus ejecti fuerunt, qui postea non aliter, quam publice contestata resipiscentia, recipiendi sunt. Dum vero hisce subjunguntur homicidæ & seditiosi, facile adparet, hic non de homicidio, aut seditione; quatenus hæc tanquam publica crimina publicis atrocioribus pœnis coercentur, sermonem esse: tunc enim ante executionem pœnæ externæ, aut sacræ cœnæ admissionem ipsius puniendi, prius publicam deprecationem in ecclesia fieri debere, nemo contra communem totius germaniæ observantiam, ex hoc textu, sustinere facile conabitur, neque etiam de occasione, quæ inculcata tutela, aliove plane illicito modo facta est, hic agi per se manifestum est; ideoque hic locus respicit 1) homicidia, non quidem ex directo proposito offendendi, cum magna tamen culpa commissa, crimine, multa forte aliave non omnibus satis nota coercitione, expiato; ubi ne quis vindex effusi sanguinis existat, de dolore inculpati merito publice constare debet, ut ab omnibus illud remittatur. 2) Accipi potest de homicidio in foro externo impunito ex. gr. tempore belli, a pyrathis, vel a limitaneis, von Schnabhabnen, ex indulgentia imperantium, privato tamen ausu, & in perpetrantium commodum commissio: item de adultero, vel fure nocturno, in calore tamen iracundiæ, & ex proæresi occiso; hi enim, quamvis pœnas externas effugiant, tamen cœtui ecclesiæ non sociandi, nisi constet, quod de malitia illa resipuerint. Porro sequuntur *in d. textu* delicta carnis; Surer, Ehebrecher, Blutschänder, ubi, quoad primum, distinguendum; inter scortationem & stuprum: circa illam in hisce oris indubitatum erit, publicam meretricem, seu quæ corpore quæstum facit, & *juxta glossam* tricies centies millies seu in infinitum varios admittit, & illos qui cum tali rem habuerunt; sicque illud peccatum quasi licitum commercium exercuerunt, in quantum publice seu judicialiter hoc notorium factum, sine publica contestata resipiscentia ad communionem eccle-

(6) De scortatoribus ac incestuosis.

ecclesiæ non recipiendo esse. Quemadmodum nec illi, qui de stupro, honestæ alias fœminæ, illato convicti sunt. Quod vero miseræ stupratæ vulgo nomine meretricum veniant, ac variis persecutionibus, tam ecclesiasticis; sub nomine pietatis, quam secularibus avarorum judicum torqueantur, omni misericordia & ope potius dignæ, de miseria sua infinitis suspiriis dolentes, immo non tam libidinosi actus, quam innocens & naturale puerperium publice ecclesiastico approbrio subijciatur plus quam inhumanum est. De adulteris & incestuosis, publice diu notis, nec ex republica ejectis, aut punitis, publicam contestationem pœnitentiæ exigere posse *ex supr. dictis* liquet. Adhibenda tamen quoque hic est prudens consideratio: Utrum, sub spe conjugii, ac persuasione liciti, ad incestum quidam in casu, forte alias dubio, venerint; aliarumve circumstantiarum juxta prudentissimum consilium *in cap. 8. de pœnit. & remission.* Quod ad (7) De furto vi bonorum raptorum, quos per vocem Räuber hic intelligi existimo, aut illiciti fœneris convictos attinet, raptorum, & impiis fœneratoribus. non intelligendum, de simplici & leviori tali transgressionem, sed quatenus hæc delicta, ex iteratione aliisve circumstantiis, in atrocitatem facinoris incidunt, vel alias scandalum dederunt. Sic ex. gr. de furto simplici infra quinque aureos *in Constit. Crim. Carol. art. 157.* prædicatur: Daß sey ein schlechter und geringer Diebstahl. Cum ergo non quævis, sed tantum graviora delicta, & inveterati mores, publica hac censura tantum subjaceant *per retr. dicta*, non convenit, propter quodvis exiguum furtum, similemve transgressionem, publicam pœnitentiam exigere: præsertim, cum forte & ipse presbyter avaritia sua, vel denegatione alicujus operis charitatis, a furti reatu in foro Poli immunis non sit. De ejusmodi furto morali vid. *Explicat. mea præcepti: non furtum facies.* Sequuntur *in d. textu* per juri, & conjugum desertores malitiosi, quod quam maxime etiam de illis perjuriis & temerariis juramentis, quæ vulgo frequentari solent intelligendum

dum est, vid. *Can. 12. in fin. & can. 13. caus. 22. qu. 1.* malitiosa vero desertio, sine superinducta alia conjuge, post reditum deserti propterea publicam censuram requirit, ut quisque sciat, quantam obligationem inseparabilis consuetudinis conjugium inferat. Et ejusmodi prudentia in cœteris quoque delictis, hic non expressis, adhibenda est. Quam crudam vero hæc sæpius adplicationem patiantur, experientia satis docet, ut hinc simultates & infinitæ hypocri-
ses oriantur.

Thes. XXXIV.

Cur hodie a-
lia circa sub-
jectum publi-
cæ pœniten-
tiæ doctrina
esse debeat?

Cum sic ostensum sit, in quibus nam peccatis, & quo-
usque publica pœnitentia utilis sit? nunc de causa effici-
ente pœnitentiæ hodiernæ, mediante excommunicatione
imponendæ, brevis quoque erit disquisitio. Ubi itidem
ea, quæ in primitiva ecclesia hic observata, & sub hoc pal-
lio, inique a pontificiis retenta sunt, absolutam adplica-
tionem pati nequeunt. Quod enim in primitiva ecclesia
pœnitentiæ publicæ impositio ecclesiæ, qua tali, compe-
tebat, & deinde in illius doctores transferebatur, juxta tra-
dita in *th. 16.* duas habebat rationes, hodie cessantes. Al-
tera erat, quod exclusio illa in actu affirmativo & legisla-
torio non consistebat, neque ritum quendam solennem,
aut deprecationem præscriptam, exigebat, sed saltem sim-
plici communionis sacramentalis, & quasi pactitia nimix
cum peccatore familiaritatis negatione absolvebatur; quo
pertinet dictum *1. Cor. 5. v. 9. seqq.* & sic pœnæ alicujus cha-
racterem prorsus non sapiebat, utpote quæ saltem a supe-
riori imponi potest; Altera quod tunc temporis distincta
fora non habebant christiani, & sic omnia quoque externa
& civilia negotia ab ecclesiarum ministris & senioribus
conventionali quodam jure tractabantur. Utrumque ju-
xta statum nostrum hodiernum aliter se habet. Hodie e-
nim non amplius tam pia ecclesiæ externæ membra conspi-
cua sunt; ut citra civilem auctoritatem, impœnitens per
universalem omnium familiaritatis cum illo evitationem
excludi, aut publicanus haberi, queat; quin potius sic, non
obstante

obstante impietate, apud plurimos æque, ut alii vere fideles, nomen christiani retineat, ut adeo, si ipsius non christiani mores offendiculo infidelibus esse non debeant, publica quadam auctoritativa displicentia opus sit, per excommunicationem quandam, vel imponendam ecclesiasticam poenitentiam, aliquando declarandi. Cum autem hoc ita vere se habeat, & nunc illud insuper ex th. 31. cer- Excommuni-
tum sit, quod hodie, quæ jurisdictionis sunt, & auctori- cationis &
tem quandam externam requirunt, non amplius ab eccle- peragendæ
siæ ministris expediri queant, sed hæc ad magistratus poli- poenitentia
tici officium pertineant; neque ab hoc illis amplius con- judicium ho-
cedi soleat, ut falcem immittere in alienam messem possint, die ad Magi-
fatis, arbitror, manifestum evadit, quod poenitentia pu- stratum ex-
blicæ, mediante excommunicatione imponendæ, judici- ternum per-
um ad regimen externum pertineat. Neque illud ipsum tinet.
theologicam requirit scientiam, aut bono etiam politico
difficile est, cum tantum de externis assumatur. Et licet fi-
nem habeat theologicum, internæ emendationis pecca-
toris, & scandali sumendi, aut spiritualis aliarum anima-
rum ruinæ, precautionis; illud tamen eo minus huic ob-
stat, quo certiores esse possumus, oportere etiam magistra-
tum externum divinæ gloriæ promotionem in votis ha-
bere; ne dum, quod finem hunc, si obtineat magistratus ex-
ternus, non sibi, sed divinæ misericordiæ & Spiritus S.
gratiæ tribuat, scandali vero evitationem, ut & ne alii ejus-
modi peccatum prolicito habere queant, aut peccator im-
poenitens infidelibus, ut sunt Judæi, christianæ religionis
amplectendæ offendiculo esse possit, certo obtineat. Non
enim Magistratui hodie tantum incumbit Remp. ut Remp.
regere, sed Reip. ut Reip. Christianæ præesse, & sic non
solum, quæ ad humanam societatem, sed & quæ ad reli-
gionem divinam pertinent, curare debet; *Muller in Præ-*
sud. Dom. Illustr. cap. 5. posit. 3. Add. Struv. Syntagm. feud.
cap. 3. §. 7. Quando autem hisce quis opponeret, hoc fal- Ratio dubi-
tem ita se habere in illa hypothesi, quod poenitentia pu- tandi nova.
blicæ impositio poena sit, illud autem contra naturam ejus-
dem

Responsio.

Quandoque
judicium
consistorii
accipitur, ut
seniorum ec-
clesiæ ali-
quando vero
ut Magistrat-
us exteri.

Cur vero sic
illud non
pertineat ad
reservata
summarum
potestatum?

dem prædicari, & hinc ad saniora hic principia recurrendum esse primitivæ ecclesiæ; siquidem concessum fuerit, exclusionem tunc temporis usitatam poenam, qua talem, uon fuisse ille responsum ferat: ecclesias externas & Resp. considerandas esse, ut sunt, non uti esse debeant, aut fuerunt olim. In primitiva ecclesia forsan omnes proprio motu, & conscientia ductu vitabant, juxta monitum Pauli, impoenitentis nimium consortium, ut adeo, ratione hujus, citra formale judicium, aut ferendam sententiam, a cœtu fidelium exclusus erat: Hodie *juxta retrodicta* illud ad effectum hoc modo deduci nequit, sed magistratus externi officio hic opus est, ut ille obfirmate impoenitentem ita vel omni bonorum consortio, vel Sacramentis indignum solenniter pronunciet. Alias enim excommunicationis nomen non habent exclusiones a sacramentis, sed manent conscientiosæ unicuique Ministro ecclesiæ competentes Sacramentorum negationes, *de quibus supr. actum* licet & de illis, ob sæpius hic conspicuos Ministrorum ecclesiæ affectus & passiones Consistorium judicet: illorum enim judicium in illo casu non aliter assumitur, quam in quantum seniores ecclesiæ repræsentant, & admonitionem dant impoenitenti, ne ante peractam seriam poenitentiam ad S. eucharistiam accedere debeat; Quando vero cum illo effectum fit, ut nemini, qui vel quam maxime de peccatoris interna resipiscentia se certum esse credit, licitum sit S. cœnam eidem administrare, donec ille per publicum famosum ritum, ita dictam, poenitentiam egerit, tunc dubium non est, istud externum regimen sapere, nec consistoriis qua senioribus ecclesiæ, aut arbitris, sed qua magistratui seu judici externo competere; Cum igitur ex his & thes. 31. supra satis constet, nec majoris, nec minoris excommunicationis externæ judicium ad ecclesiæ, qua talis, & ab omni externa potestate merito alienæ, membra pertinere, sed illi tantum competere, qui τὸ κύριον in Rep. habet, & caput externum ecclesiæ est; sequeretur exinde, quod putat Conring. *ad Lamp. all. loc.* illud inter reservata sum-

summarum potestatum referri debere, & sic nec Consistoriis concedendum. Verum enim vero, quia negotium hoc tale est, quod exactam peccatoris vitæ cognitionem requirit, & quoque olim a toto fidelium coetu semper executum, merito illud ita retentum est, & Consistoriis tanquam coetus illius senioribus relictum, & illis ad hoc necessaria externa potestas a principe data fuit, qua sublata, conscientiosæ quidem sacramentorum negationis iudicium nihilominus haberent, excommunicare vero cum effectu auctoritativo non possent; De hoc ultimo vid. Carpz. *jurispr. Conf. L. 3. def. 84. & 85. cum. plur. ibid. all. Dd.*

Incidenter his, cum de Consistoriis actum, annecto illam quæstionem: an etiam philosophus aut Ictus possit esse Consistorialis? Supr. dictum est, collegium hoc seniores ecclesiæ repræsentare, ex quo illud certissimum evadit, requiri ut ipsa istius membra sint pia, fideles, & vitæ & dogmatum integritate ac puritate conspicui, aliis suo exemplo prælucentes; ut adeo juxta hæc ad datam quæstionem respondendum sit: philosophum & Ictum consistorialem esse posse, non qua est Philosophus aut Ictus, sed qua bonus christianus est; impium autem, aut in fide christiana vacillantem ad ejusmodi munus admoveri non debere. Insuper vero cum & varia civilia negotia tractentur in consistoriis juxta tradita *in th. 31.* quæ juris prudentes exigunt, & quoque de dogmatibus theologicis, auctoritate principis, disponere debeant, recte Theologi & Icti ad ejusmodi munera admoventur, & simul collegium hoc constituunt; Carpzov. *all. Libr. 3. def. 1. n. 7.* Philosophus autem, qua talis, consistorialis esse non potest. Priora vero requisita prorsus abesse nequeunt, si bene consultum esse debet. Reip. Christianæ, quam raro autem ad illa attendatur, experientia satis comprobare potest, quo pertinet Tilemanni Heshusii iudicium *apud Dedekenn. Consil. Theol. Vol. 1. P. 3. M. 3. Sect. 2. n. 02.* Hæc sunt ipsius verba: Gnade Gott dem armen Herrn Christo, wann die Juristen so sich oft wenig um Gottes Wort bekümmern, und Hoffleuthe die ihren Catechismum

An Ictus, vel philosophus possit esse Consistorialis? cum distinctione resolvitur.

nicht geternet haben, sollen decreta und Beschlüsse machen, wie man die Sünde straffen, falsche Lehre widerlegen, die reine Wahrheit erklären, und die armen Sünder gen Himmel führen solle.

Thes. XXXV.

Ut excom-
municatio
decernatur
requiritur;
ut potestati
decernentis
sit subiectus.

Est quidem
hoc contra
doctrinam
prim. eccle-
siæ; nec ta-
men inju-
stum.

Cum itaque hætenus ostenderimus, omnem exter-
nam exclusionem, quæ non duntaxat conscientiosa est, sed
effectum conjunctum habet auctoritatis, ad ecclesiæ mini-
stros non pertinere, neque Senioribus ecclesiæ, quæ talibus,
competere, sed ab externa dependere potestate, facile
nunc illud patefcet; illam contra superiorem exerceri de
jure non posse, neque contra eum, qui parem dignitatem
habet, vel quoque decernenti exclusionem etiam sacra-
mentalem tantum, sed quæ effectum externæ potestatis sa-
pit, non subiectus est. Proinde etiam in ipso papatu Epi-
scopum excludere aut excommunicare non posse doctrina
fuit Lehmann. *Chron. Spirens. L. 2. cap. 24. p. 132. in med. Et
supr. adduximus etiam mediæ ævi Episcopos agnovisse, sibi
ejusmodi quid contra Reges non competere: uti elegans
dictum est apud all. Aut. Gregorii Episcopi Turonensis
ad Regem Chilpericum. Si quis de nobis, inquit: O Rex ju-
stitiæ tramitem transcendere voluerit, a te corrigi potest. Si
vero tu excesseris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi sed si
volueris, audis, si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is,
qui se pronunciat, esse justitiæ? Sed dicis hæc iterum con-
tra doctrinam primitivæ ecclesiæ esse supr. adductam. Et
ita se habet, sed salva nihilominus res est, si consideres, non
tantum formam & modum publicæ exclusionis mutatum
esse, sed & hodiernum primitivæ ecclesiæ usitatæ exclusio-
nes fingi quidem, verum ad effectum deduci ob deficien-
tem ejusmodi cœtum fidelium prorsus nequire. Ut sic
nunc vel in totum cessare debeat publica Sacramentorum
interdictio, vel externa civili potestate ab ejus exercitium
opus sit. Cum vero de hoc ultimo lex scripta extet, nunc
res, ut sic, est consideranda. Et quidem non male actum
esset cum nostra Rep. christiana, si frequentius ad homi-
num*

num seu membrorum ecclesiæ vitæ genus attendatur, ac scandalosi & impœnitentes peccatores, usque dum pœnitentiam publice declarent, vel scandalum deprecentur, sacramentorum participatione indigni judicentur. Dico vero impœnitentes ad indicandum; hominem juxta saniorē doctrinam ab usu Sacramentorum, quantum ad pœnitentiam publicam peragendam attinet, excludi non posse, nisi impœnitens fuerit. Ad hoc enim operarunt quibusvis ecclesiæ temporibus exclusiones tam publica, quam privata a sacramentis, vel cœtu fidelium, ut aliquis resipiscat & resipiscantiam suam ei, vel illis ostendat, a quibus est exclusus. Sic cum in primitiva ecclesia a toto fidelium cœtu assumebatur exclusio, etiam coram omnibus pœnitentiam suam de peccatis commissis ostendere debebat, si iterum ab omnibus vellet recipi. Quando hodie quis excluditur privatim a parocho, ei tantum constare debet de ipsius, cui negaverat sacramentum, pœnitentia & tunc recipi quoque ab eo poterit. Si vero a toto Consistorio excludatur per sententiam, tunc etiam sufficiet, ut quis coram hujus Collegii membris & ecclesiæ Ministro, qui ipsi deinceps sacramentum S. cœnæ administrare debet, pœnitentiam ostendat. Si itaque de pœnitentia peccatoris constat, nullum est dubium, quin etiam statim sit recipiendus in ecclesiam, vel eidem Sacramenta administranda. Et si sic saltem de exclusionē peccatoris, notorie impœnitentis, usque dum pœnitentiam agat, loquimur, illa ut contra aliquem decernatur, non opus est, ut delictum scandalosum commiserit, sed potius prorsus ad peccati qualitatem non respicitur, sed duntaxat ad impœnitentiam. Alia vero res est, si publica exigatur a peccatore deprecatio; illud enim læsionem & scandalizationem, ut ita loquar, necessario præsupponit, ut adeo in hujus exactione potius pœnitentia jam peracta præsumi debeat, quam quod ad impœnitentiam respiciendum sit, & uti hic constat, ad qualitatem peccati respiciendum esse, ita supr. adduximus, quomodo peccatum, qualificatum esse debeat, ut illa exigatur. Sed quo hodie nos deduxerunt tempora? Nunc cum exclusiones potestativæ

Ut quis excommunicetur ad publicam pœnitentiam requiritur, ut sit impœnitens.

Ubi ad peccati qualitatem non respiciendum.

Aliud est, si saltem exigatur publ. deprecatio.

Abusus gravissimus est, quod ad hæc

hodie non
attendatur.

Quod mani-
festum fit
exemplo stu-
pratarum

stativæ a sacramentis fiant, quæ dicuntur excommunicationes minores, nec ad subjecti, nec ad peccati qualitatem attenditur; vel quod clarius est, peccator non amplius excluditur, ut internam seriam pœnitentiam agat & hoc per bonos fructus ostendat, sed saltem ut ordinationi ecclesiasticæ qualicunque, & quibusvis principiis nixæ, crude per ritum quendam famosum satisfaciatur, sive delictum scandalosum sit, sive non. Exemplo res evadet magis clara: Est mulier, quæ forte improbis alicujus juvenis persuasionibus seducta, stuprum passa est; Illa in alium locum, quam quo peccatum commissum est, se recipit, ac ibidem partum edit: Quæro num hæc scandalizaverit ecclesiam? an non potius omnes super illam gaudebunt, quod foetum non celaverit, illumque non interfecerit? Et certe quod partum ediderit pro peccato haberi non potest: quod vero prius peccatum voluptatis attinet, illud nec solet publice committi, nec quoque juxta hunc casum in illo loco perpetratum est: non dicam jam, quod plerumque & ipsa partus editio paucissimis nota sit. Nunc illa pœnitens est, & de peccato commisso intimius dolet, vultque divinæ misericordiæ per S. cœnæ participationem in fidei suæ robur certior fieri; Sed repellitur illa & in bannum ecclesiasticum quasi truditur, nec aliter ad usum sacramentorum admittitur, donec per illam publicam, ita prætentam, pœnitentiam, se prostitui patiatur; quasi ejusmodi, sub spe matrimonii forsan deflorata, honesta alias puella, famosa meretrix & quæ corpore quæstum fecit, esset; de qua utique non negamus, quod propter ejusmodi vitam, præter secularem pœnam, ab ecclesia per excommunicationem publicam, donec eam pœniteat peccatorum ejici, & secuta pœnitentia, ab eadem publica deprecatio, vel in Ecclesia, vel in Consistorio facienda, de qua Vid. Carpz. *all. libr. 3. tit. 7. def. 83.* exigi possit. Confer. quæ dicta sunt *th. 33.* Hujus enim delictum atrox & universo coetui scandalosum fuit, juxta requisita excommunicationis imponendæ Carpz. *all. libr. def. 89. per tot. & def. 90. in pr. & n. 1.* Illa, furore

furore amoris, ut dicitur in *nov. 74. cap. 4.* seducta per astutiam juvenis, ex imbecillitate humana peccavit, & peccatum commisit, quod in ipso matrimonio toties committitur; quæ idcirco non damnanda, sed in amore de peccato admonenda est 2. *Thess. 3, 15.* si vero resipuerit & de peccato commisso dolet, ideo, quod peccatum scandalosum & grave non commisit, ad deprecationem publicam adstringi non poterit. Sed quis ad hæc attendit hodie? ubi mulieres partum edentes, ad sic dictam, poenitentiam publicam brachio externo coguntur, quod prorsus inhumanum & impium esse demonstravit Auctor in *Diss. de jure inhumaniori.* ad meretrices vero maxime famosas prorsus non attenditur, nisi quod seculares iudices ab eis poenas sumant, interdum & vectigal den *Milch-Zoll.* Si quæris unde hi abusus & perversa justitia? Respondeo: quod hunc casum attinet, fatendum esse, non in levi hic culpa versari ipsos ecclesiæ ministros, qui propter sanctum denarum, quem pro illa publica deprecatione, procuratorio nomine facienda, accipiunt hic tam severi existunt: non attendentes, se per sanctam ambitionem, aut avaritiam æque graviter amorem Dei læsisse, quam quidem misera hæc puella fecit; quod vero in genere ad ejusmodi in poenitentia, sic dicta, publica conspicuos abusus attinet; illi eo redundat, quod tota disciplina hæc inversa fuerit. Ille autem perversus processus, quem in hac thesi exhibui, quot coram Deo & hominibus abominandas partuum abactiones, quot horrenda & immanissima infanticidia, non produxit? Ut casum memini hic contigisse, ubi famosæ poenitentiae hujus metu etiam uxor, quæ ante justum tempus a die nuptiarum partum ediderat, eundem interfecerat. Quæ atrocissima facinora ex perversa illa poenitentiae hujus adplicatione, ad eamque coactione inhumana, oriuntur; De quo vero putas, quod sanguis hic occisorum innocentium conqueratur coram Deo, & vindictam exposcat? Sed nimis a scopo me dilapsum esse videri quiret. Sed non sum; consideravi enim hactenus doctrinam, de

fons hujus
abusus.

Causa alio-
rum abu-
sum.

Unicum fere
poenitentiae
h. subjectum

constituunt
stupratæ.

Semper
quando de
subjecto h.
pœnitentiæ
quæritur, se-
paranda sunt
pœnitentiæ
publica &
deprecatio.

subjecto publicæ hodiernæ pœnitentiæ, uti est; ubi tunc potissimum subjectum ejus ostensum est: Raro enim fit, ut ab aliis peccatoribus publica deprecatio exigatur; quo pertinent verba D. Gerhardi Loc. Theol. Tom. 3. p. 732. *Publicæ pœnitentiæ, inquit, vestigium quoddam in nostris ecclesiis adhuc reliquum; quando scortatores:* (melius dixisset stupratæ, vix enim est, ut præter quosdam pagos, stupratores & scortatores illam agant; ut adeo fere in sexum fœmineum eam tantum competere defendi queat) *ad publicam deprecationem adiguntur. Optandum autem foret, nervos ecclesiasticæ disciplinæ in hac effæta mundi senectâ arctius adstringi & in aliis quoque publicis ac notoriis delictis hanc salutarem severitatem adhiberi.* Nos quidem, quod ad adjectum votum attinet, referimus nos ad ea, quæ *supr.* diximus, cum de necessitate hujus disciplinæ actum fuerit; Illud vero certissimum, juxta dictum Gerhardi, quod in hoc passu male comparatum sit cum nostro ecclesiarum statu, quando illis pœnitentiam summa cum severitate injungimus, qui maxime ab eadem vel saltem præter multos alios immunes esse debebant; illi vero immunes sint, qui illam præter cœteros commeruerunt. Ut propter hunc abusum merito dicamus, doctrinam hanc vel prorsus rejiciendam, vel hic aliter procedendum esse. Quando vero consideramus, quinam, posito vigore hujus disciplinæ juxta saniora principia subjectum ejus constituent, tunc secundum distinctionem jam sæpius inculcatam, separanda sunt hæc; (1) excommunicationes publicæ a sacramentis, ab imponendis publicis pœnitentiis; (2) publica imponenda pœnitentia a deprecatione publica. Excommunicationes contra invitos impœnitenes quoscunque, potestate tamen illa ecclesiastica subjectos, competunt: ad publicam vero pœnitentiam peragendam inviti non possunt cogi, sed illa in arbitrio excommunicati relicta manere, illius resipiscentiam vero piis precibus Deo commendari debet. Hujus vero impositio hominem nondum conversum præsupponit, quamvis ejus vera peractio vere pœnitentem

osten-

ostendat. Publica deprecatio etiam post peractam pœnitentiam injungitur; Et illam, si in ecclesia fieri debet, liberam esse oportet, non coactivam, secus si in judicio fieret, ubi externa ad eam coactio illam non vitaret. Quamvis vero libera manere debeat, non tamen pius existimandus est, qui eandem, si recte comparata esset, commisso scandaloso delicto, recusaret, & sic ei prius sacramenti participatio recte non concederetur; ut vero ex his adparet, illa locum non habet, nisi in crimine publice commisso & toti ecclesiæ scandaloso, etiam juxta ea quæ tradita sunt: th. 33. His ita recte separatis, hodiernus ecclesiarum externarum status considerandus est: ubi adparet, publicæ pœnitentiæ exactiones, in formali earum conceptu, amplius conspicuas non esse; quando enim hodie dicitur, publicam alicui impositam esse pœnitentiæ peractionem, tunc proh dolor! existimare non debemus, quasi ille toti ecclesiæ cœtui per bonos fructus suam ostendere debeat resipiscuntiam; sed saltem, quod illum, ante admissionem ad sacramenta, per publicum actum se graviter peccasse profiteri, & remissionem a læsis ecclesiæ membris exigere oporteat: & si hoc; hypocritico quamvis spiritu, faciat, bonus iterum christianus habeatur. Quis non videt abusum hunc esse gravissimum, & idolum hoc publicæ pœnitentiæ nomen prorsus non mereri; Et quamvis refutaverimus pontificiorum publicam pœnitentiam obtinuit tamen quædam vere, illaque observata fuit, idque de ista manifestum est, quod, juxta perversa illa principia, magis pia dicenda sit, quam quidem nostra hodierna, sic dicta, ecclesiastica pœnitentia, quæ prorsus talis non est. Ut certe inficias ire haud possim; rubrum hujus tractatus ratione hujus recte comparatum non esse; quia cum hodie nullam habeamus publicam pœnitentiam, frustra de illius abusu disquisitio instituitur. Et in totum ejusmodi rubri positio vitio laboraret, si de sola hac pœnitentia ejusque abusibus actum esset, quia vero omnem de pœnitentia publica doctrinam, quæ est & fuit, exponere animus erat, aliter nihilominus rubrum concipi non poterat. Publicæ
igitur

Et tunc hodiernus ecclesiarum status considerandus. Qui docet publicas pœnitentias. amplius conspicuas haud esse. Et illud est quod abusus gravissimos parit.

Tantum ob-
tinent ex-
communica-
tiones ad de-
precationem
publicam fa-
ciendam.

In omni vero
excommuni-
catione obti-
net regula:
nullum re-
spectum per-
sonarum ad-
mittendum
esse,
Regulæ hujus
exceptio.

igitur pœnitentiæ impositione hodie non conspicua: in nostris ecclesiis nihil amplius observatur, quam excommunicationes, vel impœnitentium peccatorum, vel pœnitentiam profitentium, ad pœnitentiam publico quodam actu, non factis, sed verbis, declarandam & faciendam simul deprecationem. In quem finem aliquis; vel ab ecclesia in totum rejicitur, vel sacramentorum participatione indignus declaratur. Illa tantum propter maxime pertinacem impœnitentiam imponi debet, per retro tradita, illi qui aliter corrigi non potest, & si citra hæc requisita decernatur, in totum injusta est; uti & rarissima ejus inveniuntur exempla in nostris ecclesiis. Hæc vel ob nondum secutam hominis, in flagrantibus publicis peccatis viventis, pœnitentiam decernitur; vel etiam juxta ea, quæ dicta ante sunt, in pœnitentem exercetur; ut ille prius publicam faciat deprecationem *Carpzov. L. 2. tit. 18. def. 281.* In utraque hac excommunicatione ad publicum hunc actum obtinendum, præsupposita, juxta priora, vel impœnitentia, vel delicti qualitate & personæ, in quam statui decet, subjectione, valere debet Regula: nullum admittendum esse personarum respectum, siquidem illæ circa administrationem sacrarum rerum versantur, quas æqualiter dispensare decet. *Vid. Ord. Eccl. Magdeb. cap. 22. §. 11.* Sed dicis: hac ratione, ob harum rerum conspicuam æqualitatem, nec Magistratus, aut superiores, & sic nec ipsos principes exemptos esse posse; & contra omnes peccatores eandem severitatem adhibendam fore; Non respondebo in thesi ad hanc veritatem, illud vero ex *supr.* allatis in hypothesisi adparet, ejusmodi æqualitatis doctrinam hodie ad effectum deduci nequire, sicque ad hanc objectionem saltem repono, quod dicit *Lehmannus in Chronic. Spirens. L. 2. cap. 34. p. 131.* *In vita regum, h. e. superiorum, inquit, & moribus occultiora vitia dissimulanda, dubia mollius interpretanda, manifesta eatenus ferenda, modo non perniciem publicam secum trahant.* Et tantum de subjecto excommunicationis, ante, sic dictam, pœnitentiam hodiernam imponi solitæ. Non enim

enim hic opus est, de personis in particulari tractationem assumere, cum neminem potestati, ut ajunt, ecclesiasticæ subjectum, cujuscunque dignitatis sit, hic exclusum statuamus: quapropter etiam illa; quæ supra de ministris ecclesiæ diximus, hic repetita volumus.

Thes. XXXVI.

Quando ad abusus, circa hæc hætenus dicta, de subjecto publicæ poenitentiae, hodie committi solitos respicimus, in limine quasi deprehendimus, non nisi miseras personas, quarum miseria summam misericordiam efflagitaret, huic ecclesiasticæ, ut dicitur, disciplinæ subesse, quod exemplo stupratarum, in priori thesi allato, satis manifestum evincitur. Miror Carpzovium Juris ecclesiastici alias peritissimum hic docere, quod Nobiles dispensatione speciali a publica hac poenitentia, ut dicitur, immunes esse possint, & loco ejus multa pecuniaria coerceri, ex ratione, quod in poenis arbitrariis sæpe ratio dignitatis habeatur, Friedlib. in *Medull. Theol. Loc. de discipl. eccles. qu. 26.* & Chassan. in *catal. glor. mund, P. 7. Consider. 3. & P. 8. Conf. 33.* Cum tamen ipse fateatur, quod personæ nobiles regulariter a deprecatione publica exemptæ haud sint. *L. 3. tit. 7. def. 93. n. 12.* Certe ratio adducta tanta non est, ut illi, commisso scandaloso delicto, in multorum ædificationem a deprecatione ecclesiastica liberari debeant. Per quod enim salus totius ecclesiæ obtineri debet, illud in arbitrio judicantium positum esse nequit, aut sic arbitrium esse. Et certe si ad ipsius peccatoris poenitentiam, & obtinendam remissionem facere deberet publica hæc deprecatio, ut ille quidem putat *n. 1.* ad hanc per pecuniariam mulctam via non erit, & quod vere ita se habet, per ejusmodi poenam scandalum ecclesiæ datum expiari non poterit. Loquor hic secundum mea principia, deprecationem sc. publicam non imponendam esse, nisi ob delictum, quod toti ecclesiæ scandalosum fuit, eo sensu: uti scandali dationem explicavimus th. 7. Sed & juxta ipsius Carpzovii principia

Rejicitur opinio Carpzovii, qua statuit, speciali dispensatione nobiles hic immunes esse.

sententia ejus non cohæret. Statuit enim primo excommunicationis judicium ex potestate clavium, a Christo omnibus ecclesiæ Ministris concessa, derivandum esse, *L. 2. Tit. 18. def. 282. n. 11. & def. 284. n. 9. & L. 3. def. 94. n. 14. & passim*. Deinde tuetur, quod antequam talis peccatorum remissio concedatur, opus sit, ut delinquens prius cum ecclesia reconcilietur, veramque pœnitentiam agat, *L. 2. def. 282. n. 11*. Et tandem concedit, quod peccatorum remissio privata pretio haud emi queat, nec debeat. *L. 1. tit. 7. def. 119. n. 3. 4*. Concludo ego: ergo nec publica. Unusquisque videt, hæc tria non cohærere. Eadem connexionione destituitur Opinio Carpzovii, qua defendit, ob favorem matrimonii contracti, vel etiamnum contrahendi remitti posse deprecationem publicam. *L. 3. tit. 7. def. 88*. Posito enim illo, quod vere ita est, deprecationem publicam saltem in illis peccatis locum habere debere, quæ scandalum dederunt, illaque nihil aliud sit, quam publice dati scandali publica deprecatio. Et vero scandalum necessario evitandum & tollendum est, sicut enim illum premit scandali maledictio *Matth. 18*. qui illud dedit; ita & illum premet, qui istud, dum potest, non tollit; scandalum vero tolli posse per matrimonii favorem nemo dixerit. Quando vero opinio Carpzovii illos abusus respicit, quod deprecatio publica de omnibus publicis delictis imponatur, etiam non scandalosis, aut ruinæ spiritualis ansam præbentibus, & civili pœna publice correptis, tunc non tantum largior, remitti illam posse, sed & debere hoc fieri statuo; immo concedo, quod & propter illa peccata, quæ contra ordinationem externam ecclesiasticam fiunt, Consistoria multas pecuniarias dictare possint; ad pias causas, ex gr. daß einer in die Armen-Casse was gewisses geben solle; uti sunt peccata, cum quidam ante copulationem sacerdotalem concubuerint. Ubi sane improba est praxis, quod hisce pœnitentia publica, uti hodie est, imponitur; aut enim falsum est, quod de sponsati jam coram Deo conjugati sint, aut absurdum, hos contra

In conveniens est praxis quod illis h. pœnit. im-

contra sextum graviter peccasse; uti consueta est in horum deprecatione ecclesiastica usitata formula. Tandem pro abusu hic pono quod illis qui ultimo supplicio afficiuntur; si quidem delictum scandalosum commiserint, alias vid. *th. 33.* non imponatur deprecatio publica Carpz. *all. libr. def. 282. n. 1.* Bene enim, inquit ipse, *loc. all. n. 5.* distinguere oportet crimen publicum & scandalum hoc ipso ecclesiae datum. Illud pertinet ad forum soli & interesse Magistratus; addo ego Reip. hoc autem ad forum poli eatenus, quatenus illius remotione multi ædificantur; & ipsi peccatoris animæ consulitur. Quapropter ego existimo nihil obstare, quo minus etiam peccatores, licet e medio per ultimum supplicium tollantur, ad deprecationem publicam adhortemur, & eandem ab illis exigamus. Siquidem & illa quandoque in loco supplicii a delinquentibus adhuc peragitur Dedekenn. *Cons. Theol. Vol. 1. sect. 3. n. 24.* Sed hic abusus non adeo gravis est, ut excusationem non mereatur; uti quidem ille, quod contra expressas leges vid. *Ord. Magd. Eccles. cap. 22. §. 11.* & rationes nihilominus favor personarum apud impios iudices tantus sit, ut juxta illarum respectum in imponenda hac ecclesiastica deprecatione nunquam non procedant, juxta priora. Quem abusum ita quondam a rustico fuisse exprobratum suo præfecto memini; dum pileum detrahens eundem ita allocutus fuerit; Guten Tag Herr Amptmann die Kleinen Diebe man hängen thut, vor den grossen zieht man ab den Hut: wie komts daß Euer Sohn nicht hat mit gekniet, da er doch zugleich mit Unzucht getrieben? Sed hoc ludicrum est, quo me proprie ad probationem hic usum esse videri nolo.

Thes. XXXVII.

Quod ad finem hodiernæ sic dictæ pœnitentiæ ecclesiasticæ, & præcedere solitæ excommunicationis attinet; hujus finis merito esse deberet pœnitentis, & ut illa per bonos fructus coram omnibus ostendatur; illius vero, tanquam in nuda publica deprecatione consistentis, ut scandalum, ecclesiae datum, tollatur, & pœnitens

natur, qui ante copulationem sacerdotis concubuerunt. Ut & illa quod ultimo supplicio afficiendis non imponatur.

Abusus circa finem hodiernæ publicæ deprecationis gravissimi sunt.

Quid Mini-
stris ecclesie
circa h. pœni-
tentiam, ut
bene ab aliis
fiat, incum-
bit?

Sed & hic
abusus gra-
visimi sunt
conspicui.

nitens illius maledictionem effugiat, & hoc ipso multo-
rum promoveat ædificationem. Verum abusus hic cir-
ca finem admodum sunt conspicui, qui naturam totius
negotii alterant ac penitus evertunt. Hodie enim excom-
municatio publica sacramentorum illum duntaxat finem
habet, ut aliquis, in terrorem, ut dicunt, aliorum pro
peccatis, publice commissis, publice in ecclesia se per-
stringi patiatur, quasi præter cæteros peccator esset, &
iram Dei solus commeruisset; cum tamen in, sic dicto,
coetu fidelium vix centesimus sit, qui non, nisi in mayo-
ri, in eodem certe luto hæreat. Et quamvis dicatur ab
ecclesie ministris, finem hic subesse internæ pœnitentiæ
peccatoris, experientia tamen deploranda testatur, raro
adeandem respici, sed saltem publici cujusdam ritus, sæ-
pius admodum famosi, peractionem in peccatoris publi-
cam prostitutionem exigunt. Quis vero non intelligi hunc
abusum esse gravissimum, & charitatis christianæ regulis
prorsus contrarium? Si enim recte comparatus esset finis
deprecationis publicæ; Ministri ecclesie antequam illam
peragi permitterent, probe prius ad internam peccatoris
resipiscentiam respicerent, non verbis tantum, sed & bo-
nis fructibus, declarandum; nec cum privata quadam,
memoriæ mandata, verbosa peccatorum confessione con-
tenti essent; siquidem diximus, indictionem publicæ de-
precationis, (pœnitentiam publicam enim prorsus non
habemus, juxta tradita in th. 35.) ad magistratum exter-
num, seu sic dictam ecclesiasticam potestatem hodie per-
tinere, curam vero ejus, ut recte fiat, ad illos solitarie
spectare. Sed quis nescit inversam praxin, ubi saltem
propter S. denarium, ut diximus, mercenarii prædican-
tes ad publicum illum ritum, quocunque etiam animo
peractum, respiciunt; Qui abusus non in superiores, sed
in illos duntaxat redundat; Sicut & ille abusus ab iis com-
mittitur, quod exagerent labem pœnitentis & deprecan-
tis peccatoris, cum ipsius opproprio, & hoc facto cum
deprecatione publica, solita formula, hunc actum con-
cludunt.

cludunt. Cum potius poenitentem summis laudibus ef-
ferre & ejusdem resipiscentiam & publicam illius osten-
sionem omnimodo extollere, illum præ aliis peccatorem
non esse ostendere, ceteris vero ecclesiæ membris illud
apprime inculcare debeant, quod illi æque seria poeni-
tentia indigeant, nec coram Deo aut hominibus se hoc
digniores esse sibi falso persuadere velint; cum addito
voto sinceræ emendationis. Quæ si ita observarentur,
magis lubenti animo ad deprecationem publicam acce-
derent peccatores poenitentes; cum e contrario hodie
propter publicas prostitutiones, & sustinenda opprobria
mirum non sit, ut plerique peccatores potius durissimas
alias civiles poenas pati mallint, quam hanc ecclesiasticam
severam disciplinam sustinere. Immo effectus tunc quo-
que magis optatus præsumendus esset multorum videlicet
ædificationis & ipsius poenitentis salutis; dum hodie ille
saltem nudo quodam ritu & prostitutione publica pecca-
toris absolvatur.

Thef. XXXIIX.

Quod insuper ad effectum impositæ hodiernæ depre-
cationis attinet; ille in eo consistit, ut ad sacramento-
rum participationem peccator, antequam illam perege-
rit, non admittatur; moribundo excepto *Ord. Eccles.* *Magd. cap. 22. §. 22. & §. 28.* neque permittatur, ut ad sacra-
mentum baptismi infantum accedat *ibid. §. 4.* nec ei fœ-
minæ nubere volenti benedictio sacerdotalis dici possit; *Eccl. Magd.*
Excommunicationis vero majoris, quæ in specie banni
ecclesiastici nomine venit, effectus *juxta hanc d. Ord.* est,
ut præter jam exposita, ejusmodi excommunicatio omnis
membrorum ecclesiæ familiaritas interdicator §. 25. ce-
teris civilibus juribus manentibus §. 26. & si usque ad mor-
tem impoenitens manserit, tanquam scissum ab ecclesia
membrum ordinaria solenni sepultura non dignetur. §. 30.
Et si recte ejusmodi exclusiones decernantur, *juxta retro*
deducta,

deducta, effectus hi nihil iniqui, aut Christianæ charitatis regulis contrarium in se continerent.

Thef. XXXIX.

Ritus hic observari soliti
abusibus undique sca-
tent.

Quod modum impositionis & præscriptæ peractionis
ceu ritus observari solitos concernit; illi in plerisque locis tam absconditi, famosi ac severi sunt, ut certe evincant, christianam charitatem ac toties a salvatore nostro requisitum amorem inter Christianos vix amplius conspicuum esse; nedum quod absurdi ejusmodi ritus eo ducant rudem plebem, ut hic papistizent, credentes: per ejusmodi ecclesiæ servitutem se ab omnibus peccatis immunes fieri posse, ad internam seriam poenitentiam sic raro venientes. Et quamvis supra dixerim, exclusionem publicam a sacramentis cum conditione publice declarandæ poenitentiae, vel faciendæ deprecationis, ad jurisdictionem externam pertinere; tamen quando poenitentes se ad eam peragendam pio affectu componunt, nunc quomodo bene fieri debeat Minister ecclesiæ cogitare debet; & licet proprio ausu in iis, quæ ad observantias ecclesiæ pertinent, nihil immutare queat, si tamen animadverterit, antiquos hic observatos ritus iniquos esse, facile a Consistorio impetrare potest, ut ille ad charitatis regulas reducantur. Bene enim inquit Ambrosius L. 2. de poenit. cap. ult. cavendum esse, ne in ipsa poenitentia fiat, quod postea novæ indigeat poenitentiae. Hoc vero ejusmodi infames ritus operari, nemo dubitat; Si enim quis vere poenitens est, & pio animo scandalum commissum deprecari vult, quid opus est, per ejusmodi barbaros & ignominiosos ritus illum publice prostituere? per illos enim nec ille Deo satisfacere potest, nec scandalum ab ecclesia removeri. Et cum poenitentia publica alias salubris quædam medicina esse debeat tremefactæ peccatorum conscientiae, nunc & illa ipsa per hæc in poenam civilem commutatur. vid. Kesler. Theol. Cas. Consc. c. 2. add. c. 1. pr. de Sent. & Excomm. in 6. Qualis enim declaratio
ratio

ratio poenitentiae est, quando aliquis cum alba scipione seu baculo stare, vel candelam in manibus habere, aut sacco indutus, vel lapidibus onoratus, prostratus jacere, vel in separatum locum, quasi indignus adhuc esset, se recipere debeat, cum tamen si seria sit ejus poenitentia, dignior multis aliis plurimis ecclesiae membris existat: quapropter etiam ejusmodi ritus ad poenas ecclesiae indecentes nobiscum retulit Ziegler. *de Superint. ad norm. Const. Eccles. in Elect. Saxon. descript. cap. 19. §. 5. p. 193.* Qualiter vero illa fieri debeat, cum elatione sc. laudis poenitentis, supra diximus th. 35. Quod vero juxta regulas amoris ritus observari debeant docet ipse Paulus 1. Cor. 5, 5. seq. & 2. Cor. 2, 8. seq. Cui addi potest locus in denen Reichs-*Abchieden de Ao. 1548. tit. 17. von Sacrament der Buße. pag. 429.* Ut adeo, si rituum bonitatem & impietatem juxta regulam examinare quis velit, charitatem christianam pro norma habere debeat, ut quicquid huic conveniens, christianum; quicquid vero contrarium, diabolicum, vel saltem inconveniens judicari possit. Sed horum rituum tam inveterata consuetudo est, ut hac publica, omni auctoritate destituta, censura corrigi illos posse praesumi haud queat, & adeo optandum foret; ut principali auctoritate in totum aliquando annullentur & hujus disciplinae saniores regulae constituentur.

An ritus huic poenit. satis convenites sint, docere debet christiana charitas.

Thes. XL.

Ex his jam dictis, ultimus & maximus abusus quoque doceri potest, quod scilicet, eo ipso, nostra de poenitentia publica ecclesiastica doctrina gravioribus naevifcateat, quam illa, quae a pontificiis observatur, & *supr.* examinata fuit. Licet enim haec multis heterodoxis principiis nitatur, in eo nihilominus nostram antecedit, quod poenitentiam exigit bonis fructibus declarandam, ab hac vero poenitentia recte diem receptionis poenitentis distinguat, illumque pro die summi honoris habeat juxta th. 20. Nostra vero sic dicta publica poenitentia, secundum

Maximus h. poenit. abusus est, quod dies Poenit. dies scandalum esse debeat.

Infinita hinc
oriuntur
mala.

Conclusio.

dum tradita in th. 34. prorsus non est talis, sed dies saltem receptionis apud nos publicus est: Et si prætendunt illius defensores, presbytero tunc, de pœnitentia peccatoris, quantum in homine est, de ea judicare, constare debere, antequam ad publicum hunc actum illum admittat, cur quæso ex tali die honoris & gloriæ, diem scandali & maledictionis faciunt? Quo ipso tota hæc disciplina impia redditur: ut optandum sit, illam hoc modo inter Christianos prorsus incognitam esse. Quot enim hypocrises, quot simultates, quod perjuria, quot infanticidia, quot aliorum obtrectationes ac infinita mala, ex infami illa pœnitentia & ignominiosa ministrorum ecclesiæ peccatoris pœnitentis declamatione suboriantur, ac excitentur, illis qui penitiori studio ac solidiori prudentia & pietate in foro versati sunt, cum summo animi moerore ignotum esse haud potest. Sed hæc ita in præsentī breviter delibata sufficiant; cum forsan aliquando limatius exhibenda sint. Deo interim cujus assistentia cœptum opus ad finem perductum est grates litamus immortales. Assistat mihi porro Sui Spiritus gratia & omnes actiones meas ad unicam metam ipsius gloriæ dirigat. Et cum de pœnitentia hic a me actum sit, faxit

Deus O. M. ut nec me pœnitentiæ meæ
unquam pœnitiat.

SOLI DEO GLORIA.

Bode, Heinrich von,

Tractatus singularis de abusu poenitentiae ecclesiasticae, von dem Miß
brauch der Kirchen-Buße

Hala Magdeburgica 1726

4 Diss. 2271#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10832533-0

VD18 10230645-004